יודען געדענקט די רדיפות אויף אייערע ברידער אין דייטשלאנד
היינט 20 זייטען

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

NAJER FOLKSBLAT
פרייז 30 גראשען

נייער פאלקסבלאט

№ 180	Łódź, Piątek, 4 sierpnia 1933 r.	עלפטער יאהרגאנג	לאדז, פרייטאג, י"ב מנחם אב תרצ"ג	№ 180

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

פארק העלענאוו!

גאנץ לאדזש טרעפט זיך מארגן, שבת, דעם 5 אויגוסט אין פארק „העלענאוו" אויף דער

גראנדיעזער גארטען-פערוויילונג

לטובת דעם שורעק-קינדער-היים ביים קוראטאריום פון די בעראכאוו-שולען

פראגראם: 1) קאנצערט פון סימפאנישען ארקעסטער אונטער דער אנפיהרונג פון פראפ. טעאדאר רידער, וועלכער וועט אויספ. ספעצ. יודישע און פאלקס-מאטיוען. 2) דער „שטערן"-ארקעסטער אינטער דער אנפיהרונג פון דירינענט באלאטני וועט אויספיהרען ספעציעל ארבייטער-מוזיק. 3) 8 אוונט: אויפטריט פון די בעריהמטע גירלס פון „ארט". 4) פאלקס-לידער, ראמאנסען, וועט זינגען די באליבטע „ארט"-ארטיסטין מ. דאלסקא. 5) מאנאלאגירען און רעציטירען וועט דער ליבלינג פון לאדזשער פובליקום, פאפולערער ארטיסט פון „ארט", י. שומאכער. 6) צום סוף וועט רעציטירען אייגענע שאפונגען דער בעריהמטער הומאריסט ש. יאנאווסקי צווישן אנדערע זיין פאפולערען שלאגער „לאדזשער יודען ליינען..." פון 9 אוונט טאנץ אונטערן פרייען הימעל און אין גרויסען העלענאוו-זאל אונטער דער בעגלייטונג פון א דזשאז-ארקעסטער. — א גרויסע פאנטע לאטעריע מיט 2000 ווערטפולע געווינסען, דערונטער א ראווער, פאטעפאן, ראדיא-אפאראטען, דאמען- און מענער-שטאפען, וועש, קאוס, שפעסען און פיל אנד. —::— פרייז פון בילעטען איז זעהר א ביליגער – פאר דערוואקסענע 1 זל., פאר שילער און קינדער 50 גר. —::— אכטונג: אין דער בעראכאוו-ביבליאטעק, פל. קאשטשושקי 9 קען מען בעקומען ביז פרייטאג, ד. 4 אויגוסט, הנחה-בילעטען צום פרייז פון 75 גראשען.

אכטונג, אלטווארג-שוסטער!

אזוי ווי מיר האבען געהאט א פערזאמלונג דעם 29 יולי 1933 און עס איז אויסגעוועהלט געווארען א נייע פערוואלטונג מיט א מעהרהייט, און אזוי ווי דער געוועזענער פרעזעס שמואל גאלדמאן האט זיך דערלויבט צו פערכאפען די ביכער פון אונזער הילפס-קאסע און ערקלערט, אז אלעס איז זיין, דעריבער ערקלערען מיר, א גרופע פון דער מעהרהייט, אז מיר וועלען אויף דעם פאל רעאגירען, און אויך מעלדען מיר, אז מיר טרעטען ארויס פון סאץ. האנדווערקער-פערבאנד פיעטריקאווער 64 און מיר טרעטען אריין אין דער צענטראלע פאמארסקא 15. גלייכצייטיג מעלדען מיר, אז מארגן, שבת דעם 5 אויגוסט, 8 א זייגער אוונט קומט פאר

אן אלגעמיינע פערזאמלונג

צו וועלכער מיר בעטען אלע פינקטליך צו ערשיינען.

4048 די צייטווייליגע פערוואלטונג.

בעקאנטמאכונג.

דערמיט מאך איך בעקאנט דער ג. קונדשאפט, אז איך האב ערעפענט נאך איין פיליע פון דער

בעוואוסטער צוקערניע און בעקעריי

אויף פילסודסקיעגא 56 (ווסבאדניא)

און עמפפעהל די געשמאקסטע און שטרענג-כשר'ע

פריהשטיקען, יארסקע מיטאגען און אווענדברויטען

צו זעהר ביליגע פרייזען. מיט אכטונג

יוסף נאמבערג

לאדז, זגערזשער 11.

בעמערקונג: סאלידע בעדינונג, א ואנצען טאג קאנצערט.

אנ'עונג שבת פאר מתפללים!

שבת נחמו, פ' ואתחנן, וועט דאווענען אין דער

„חברה אהבת רעים"

24 פיעטריקאווער 24

דער יונגער שטערן פון די חזנים

ה' מיכאל

סאסנאווסקי

וועלכער בעצויבערט מיט זיינע זיסע תפלות די צוהערער בילעטען צו בעקומען אין דער יודישער גאס 9 אין הוט-געשעפט ביי ה' לאסקי. ביי האפמאן, ווסכאדניא 50 און פרייטאג פון 4 נאכמיטאג אין דער שוהל פיעטריקאווער 24.

3997

DOM EKSPEDYCYJNY

R. SOBOL, Łódź

Piotrkowska 6, tel. 153-96. Rok założ. 1918

מאכט בעקאנט, אז פון 15. יוני ד. י. איז ערעפענט געווארען

א ספעצ. מאגאזין צו לאגערען סחורות

דער מאגאזין, וועלכער געפינט זיך אין סאמע צענטער שטאט (פיעטריקאווער 6) איז אסעקורירט פון פייער און גנבה. ס'קען אויך זיין ספעציעלע צימערן. ס'ווערט געעפענט א ספעציעלע שפייז-אבטיילונג און צום אויסזאקן.

דער ניי-געעפענטער מאגאזין איז פערזעהען מיט אלע נויטיגע איינריכטונגען, ווי: קראפט-ווינדע, לאסט-אויטא'ס און פלאטפארמעס, מיט וועלכע די סחורה ווערט אויפ'ן פערלאנג אפגענומען און אפגעשיקט צו די געעהרטע קליענטען – די פרייזען זענען זעהר מעסיגע

בעגויערע אינפארמאציעס אויפן ארט טעגליך פון 5–7 אוו.

FABRYKA SUKNA

A. D. SZPIRO

BIAŁYSTOK

קאמיסיאנס-לאגער ביי דער פירמע

ג. שציבוק

פעטריקאווער 61, טעלעפאן 24-000

דעם ה' י. אבערזשאנעק

צוליב'ן טויט פון זיין

שוועסטער נ"ע

דריק איך אויס מיין טיפסטען מיטגעפיהל

שיע קאפעל.

Dr. med.

M. JAKOBSON

כירורג

צוריקגעקעהרט

ulica D'ra Sterlinga 22

(Nowo-Targowa) tel. 174-42.

אונזער מיטארבייטער י. אבערזשאנעק

צוליב'ן טויט פון זיין אונפערגעסליכע

שוועסטער נ"ע

דריקען מיר אויס אונזער טיפסטען מיטגעפיהל.

פערלאג „נייער פאלקסבלאט".

הנהלות הגמנסיות

ובתי-ספר עממיים

של החברה ליסוד בתי-ספר עברים בלודז

מודיעות, כי הלשכות של

הגמנסיה הראשונה לנערים,

רחוב מגיסטרצקה 21, טלפון 134-11

הגמנסיה השניה לנערים,

רחוב מגיסטרצקה 22, טלפון 134-12

הגמנסיה לנערות,

רחוב פירמוביץ 6, טלפון 127-95

מקבלות בשעות העבודה, משעה 10 עד 14, הרשמות אל הגמנסיות ואל כל המחלקות של בתי-הספר העממיים.

אל המחלקה הראשונה של בית-הספר העממי (עד עכשו מכינה א) מתקבלים ילדים שמלאו להם שש שנים.

שכר הלמוד לשנת הלמודים תרצ"ג–צ"ד הוזל.

מתחלת שנת הלמודים יפתח ע"י החברה

גן ילדים מודרני באולם רחוב שנקביטש 26.

ההרשמות לגן הילדים מתקבלות ע"י הלשכה של הגמנסיה לנערות, פירמוביץ 6.

4031

א עקסקורסיע קיין פראג

צום 18 ציוניסט. קאנגרעס

אפפאהר דעם 18 ד. ח.

איינשרייבונגען און אינפארמאציעס טעגליך פון 10 – 1 און 4 – 7 אוועגד אין

„תוצרת ארץ-ישראל"

4049 3 שרודמיעסקא 3.

די נייעסטע מאדעלען

פון

זומער-שיך

און פלעציאנקעס

אין א רייכע אויסוואהל עמפפעהלט

A. Ogórek

11 ZAWADZKA 11.

איינקויף פון גאלד זילבער ביזשוטעריע

און לאמבארד-קוויטעס צו די אלערהעכסטע פרייזען געוויסענהאפטע בעדינונג.

I. SOŁOWEJCZYK

27 פיעטרקאווער

(פריער שרודמיעסקא 5)

בעזעצן 50 טויזענד יודען אין א״י

פּלאַן פון פּראָפעסאָר ווייצמאַן

ירושלים, 3 (ספּ. טעל.

די העברעאישע וואָכענצייטונג „בדרך" גיט איבער אַ געשפּרעך מיט פּראָפעסאָר חיים ווייצמאַן, וועלכער ווערט, ווי בעוואוסט, ווידער פּרעזידענט פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע. ווייצמאַן האָט ערקלערט, אַז מען וועט איצט קויפען אין ארץ-ישראל אַזאַ שטח ערד, וואָס האָט מעהר בעדייטונג אפילו ווי דער „עמק יורעאל", און אַז אויף דער ניי-געקויפטער ערד וועט מען בעזעצן 50 טויזענד יודען, וואָס וועלען לעבען פון לאנדווירטשאַפט. ווייצמאַן האָט נישט געזאָגט וועגען וועלכען שטח עס האנדעלט זיך. אָבער מיר קאָנען צוגעבען, אַז דאָס ליגט אין צפון פון ארץ-ישראל און איז זעהר רייך אין וואַסער. ווייצמאַן האָט אויך צוגעגעבען, אַז עס איז פאַרהאַן האָפנונג, אַז פראנקרייך וועט ערלויבען צו קאָלאָניזירען יודען אויף דער גרעניץ פון ארץ-ישראל אויף דער ערד, וואָס ליגט אין סיריען. אַזוי אַרום וואָלט ארץ-ישראל פיל פערגרעסערט געוואָרען.

באַליוויען גרייט אויפצונעהמען ביי זיך דייטשע יודען

בערלין, 3 (י.ט.אַ. טעלעגראַפיש)

דער קאָנסול פון באַליוויען האָט ערקלערט, אַז זיין לאַנד איז גרייט אויפצונעהמען יודישע עמיגראַנטען פון דייטשלאַנד.

די רעגירונג פון באַליוויען וואַרט אָבער אויף אַ פאָרשלאַג פון דער דייטשער רעגירונג מכוח דעם און אַז די דייטשע רעגירונג זאָל ערלויבען די דייטשע יודען אַרויסצופאָהרען פון לאַנד.

הלוואה פון 60 מיליאָן זלאָטעס פאַר פּוילען

לאָנדאָן, 3 (ספּ. טעל.)

די ענגלישע קאַפּיטאַליסטען האָבען שוין אונטערגעשריבען דעם אָפּמאַך מיט פּוילען וועגען אַ הלוואה פון 60 מיליאָן זלאָטעס. דאָס געלד געהט אויף דורכצופיהרען די עלעקטריפיקאַציע פון די באַהנען אַרום וואַרשא און אויך אויף געוויסע בוי-אונטערנעהמונגען. געשלאָסען דעם אָפּמאַך האָט דער פּוילישער וויצע-פינאַנץ-מיניסטער קאָץ. די דאָזיגע הלוואה ווייזט, אַז מען האָט אין דער וועלט צוטרוי צו דער ווירטשאַפט פון פּוילען. עס זענען פאַרהאַן קלאַנגען, אַז עס ווערען געפיהרט פערהאַנדלונגען וועגען אַ גרעסערע הלוואה פון 250 מיליאָן זלאָטעס פאַר פּוילען.

פּראָיעקט פון דער נייער קאָנסטיטוציע

וועט בעקאַנט ווערען זונטאָג

וואַרשאַ, 3 (טעלעפאָניש)

אונטער'ן פאָרזיץ פון פּרעזעס סלאַוועק איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון די בע-בע-דעפּוטאַטען און סענאַטאָרען, אויף וועלכער דער גענעראַל-רעפערענט וו.-מאַרשאַלעק צאַר האָט געהאַלטען אַ צוויי-שעה'דיגען רעפעראַט, פאָרשטעלענדיג דעם נייעם פּראָיעקט פון דער קאָנסטיטוציע. דער פּראָיעקט פון דער נייער קאָנסטיטוציע וועט פאָרגעשטעלט ווערען דורכ'ן פּרעזעס סלאַוועק דעם קומענדיגען זונטאָג, אויפ'ן לעגיאָניסטען-צוזאַמענפאָהר

יודישע אדוואקאטען און רעיענטען

ווערען ווייטער בעזייטיגט

בערלין, 3 (י.ט.אַ. טעלעגראַפיש).

פון 1 אויגוסט זענען בעזייטיגט געוואָרען ווייטערדיגע 110 יודישע יוריסטען, 34 יודישע נאָטאַרען און די לעצטע 3 יודישע ריכטער פון בערלין.

יודישע סטודענטען בעקומען נישט זייערע דיפּלאָמען

בערלין, 3 (י.ט.אַ. טעלעגראַפיש)

יודישע סטודענטען אויף די פאַקולטעטען פון יורי און עקאָנאָמיק ווערען נישט צוגעלאָזען צו די לעצטע דיפּלאָם-עקזאַמענס.

DR. MED.
A. TOCHTERMAN
PRZEPROWADZIŁ SIĘ na
ul. Al. Kościuszki 60.

מיר מאַכען בעקאַנט דער ג. קינדשאַפט, אַז רעפּרעזענטאַנט פון די עקספּעדיציאָנס-פירמעס
„Lloyd Krajowy" Poznań, „Energja" Warszawa i „Lloyd Krajowy" Bydgoszcz
איז אויסשליסליך נור די פירמע
„Lloyd Krajowy" Łódź, 3 Sienkiewicza 3
tel. 228-50
וואָס האָט נישט קיין שום שייכות מיט אנדערע עקספּעדיציאָנס-ביוראָס אין לאָדז.
דאַנקענדיג פאַר דעם ביזאיצטיגען צוטרוי, עמפּפעהלען מיר זיך ווייטער און צייכנען זיך
מיט האָכאַכטונג „LLOYD KRAJOWY", Łódź
3 Sienkiewicza 3, tel. 228-50.

Gimnazjum Męskie z prawami gimnazjów państwowych
6-klasowa Szkoła Powszechna
Towarzystwa Szerzenia Oświaty i Wiedzy Technicznej wśród Żydów w Łodzi
POMORSKA 46/48, telefon 106-64.
עס ווערען אָנגענומען שילער צום נייעם שול-יאָהר.
די פּרייזען אין גימנאַזיום ווערען ערמעסיגט.
אין דער פאָלקס-שולע איז דער שכר-לימוד 15 זל. אַ חודש.
איינשרייבונגען נעמט אָן די שול-קאַנצעלאַריע פּאָמאָרסקא 46 טעגליך (אויסער שבת) פון 9 ביז 2 מיטאָג.
4029

7 קלאַסיגע לעהר-אַנשטאַלט
„תחכמוני"
איז לאדז, שיענקיעוויטשא 3.
די ליטונג פון תחכמוני" מאַכט בעקאַנט, אַז איינשרייבונגען פון נייע שילער ווערען אָנגענומ'ן אין אַלע קלאַסען ווי אויך פאַר ענטוויקעלטע קינדער פון 5 יאָהר אין A° (פאָרבערייטונגס-קלאַס).
די אַלע פאָרמאַליטעטען מיט דער שול-מאַכט ערלעדיגט די קאַנצעלאַריע פון שולע טעגליך פון 10 ביז 12 און פון 5 ביז 7 אָוועגד.
אכטונג עלטערן!
דער „תחכמוני" צייכענט זיך אויס מיט זיין זאָרגפעלטיגער יודישער ערציהונג פון קינד.
דער „תחכמוני" האָט בעוויזען אין משך פון זיין ערשטען יאָהר פון זיין עקזיסטענץ אויסצופיהרען דעם ברייטען פּראָגראַם פון למודי-קודש און למודי-חול צו דער גרעסטער צופרידענהייט פון דער ליטונג און עלטערן. 9766

שיימלעז
צו בעקומען
קערש,
סמוועראַווא 15

שפּאָרען געלד
דורך קויפען רעיעלע סחורה
צו די ביליגסטע פּרייזען
לאָזט זיך נור ביי דער פירמע
„באַרוויך"
לאדז, נאָוואָמיעסקא 30 טעל. 210-58
וועלכע איז די איינציגע
ביליגע און רעיעלע קוועלע
פון גוטען קידוש-וויין
ביז די געשמאַקסטע פּאַלעסטינער, אונגאַרוויינען, ווי אויך אַלע סאָרטען
ליקיער, בראַנפען'ס און מעהר.

טוריסטען-ביורא ביי „תוצרת ארץ-ישראל"
אונטער דער ליטונג פון לאָווניק יאעל און ד״ר סאַרנע מאַכט בעקאַנט, אַז די נאָהענטסטע
עקסקורסיע קיין ארץ-ישראל
געהט אָפּ בעשטימט אין חודש סעפּטעמבער. איינשרייבונגען און אַלע אָרט אינפאָרמאַציעס וועגען ארץ-ישראל-ענינים, בעזונדערס וועגען באַגאַזש, ערטיילט דאָס ביוראָ טעגליך פון 11—1 און פון 5—7 נאָכמ. אין „תוצרת-הארץ", שרודמיעיסקאַ 3.
אכטונג עקסקורסאַנטען! איילט ווייל די צאָל ערטער איז בעגרעניצט!

אוועק מיט אונזערע פיינד!
קאַקערלאַכען, פּרוסאַקעס און אַלערליי חיות — דאָס זענען די פאַרשפּרייטער פון אַנשטעקונג און פערשידענע אַנשטעקענדע קראַנקהייטען.
מ'דאַרף זיי גרינדליך פערניכטען מיט דער הילף פון ערפּאָלגרייכען און ראַדיקאַלען מיטעל ווי עס איז

„FLURIN"
צו פערלאַנגען אין אַלע אַפּטייקען און סקלאַד-אַפּטעקעס.
1675

כ'האָב ביז איצט אינגאַנצען נישט געליטען פון אָדמשוויסען
אַז כ'וואָלט נאָר בענוצט „LEBEWOHL", שטענדיג
צו פערלאַנגען אין אַלע אַפּטייקען און סקלאַד-אַפּטעקעס
אויסדריקליך
LEBEWOHL
אינלענדישע אויסאַרבייטונג.

אויגען - קליניק
מיט שטענדיגע בעטען פון
Dr. B. Donchin
פּיעטריקאָווער 90, טעלעפ. 221-72
נעהמט אָן שטענדיגע אויגען - קראַנקע (צוועק אָפּעראַציע א. ז. וו.), ווי אויך אַמבולאַטאָרישע פון 9 ביז 1 און פון 4 ביז 7.30 אָוועגד.

ענטשולדיגונג.
דערמיט ענטשולדיג איך זיך פאַר די אַרבייטער פון מיין ווערקשטעל און פאַר דעם פּראָפ. פעראיין פון שניידער-אַרבייטער, זאַוואַדזקאַ 1 און פאַר דער אָרגאַניזיר-קאָמיסיע פון מענער-מאַגאַזין פאַר מיין נישט טאַקטישע האַנדלונג געגען דער דעלעגאַציע פון פעראיין און איך פערזיכער, אַז אַזעלכעס וועט זיך שוין מעהר נישט איבערחזר'ן. מיט אַכטונג
משה בארנשטיין,
אַלעקסאַנדריסקא 2.
4041

Dr. med.
Haltrecht
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט-און געשלעכטס-קראַנקהייטען
פּיעטרימאָווער 10, טעל. 245-21
צוריקגעקעהרט
נעמט אָן פון 8—11 פריה, פון 1—2 מיטאָג און פון 5—9 אָוונט. זונטאָג פון 10—1 בייטאָג
אַלע אָרט אַנאַליזען.
פאַר אַרבייטסלאָזע לעטשניצע-פּרייזן

אַכטונג!
הרב לייב ראָטענבערג
(געוו. רודער רב)
וואוינט אין לאָדז
קילינסקי 46

ווייכטיג פאַר דער אָרימער לאָדזער בעפעלקערונג
דערמיט מאַכען מיר בעקאַנט, אַז ס'איז טרעפענט געוואָרען דאָס
אַמבולאַטאָריום
ביים פעראיין „מלביש ערומים"
שעניעוויטשא 3/5,
וואו ס'ווערט ערטיילט מעדיצינישע הילף אויפ'ן אָרט. שיקט אויך אַרויס דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען מיט וויזיטען אַהיים
נעהמט אויך אָן געבורטען און אַלע אָרט אַנאַליזען. מינימאַלע אָבצאָהלונגען. די פערוואַלטונג.

Dr
Wajnberg
ספּעצ. פון לונגען, האַרץ און סקלעראָז-קראַנקהייטען
צוריקגעקעהרט
וואוינט יעצט פּיעטריקאָווער 145
טעל. 126-02.
נעמט אָן פון 9—10 פריה, 3—4, 8—9 אָוו.

פאַר
גאָלד, ביזשוטעריע
און לאָמבאַרד-קוויטעס
צאָהלט די העכסטע פּרייזען
אליזאַר פיאַלקא
פּיעטריקאָווער 7.

LEKARZ-DENTYSTA
H. PRUSS
Lecznica zębów i jamy ustnej
przeprowadzona została
na ul. Piotrkowską 142.

Dr. med.
B. ROBINSON
צוריקגעקעהרט
10 פּיעטריקאָווער 10
טעל. 131-86
נעמט אָן פון 3—4 נאָכמ. און 7—8 אָוו.

מודעה ואזהרה
מהראבינאט!
די נענולערס: משה בושיסקא און די פרוי שרה'טשע, ווסכאָדניא 3, דאָס 5-טע נעוועלב פון די נייע גאָס, ישראל לייב ברייטשטיין און די פרוי פּערל, ווסכאָדניא 27 און הערשל באָמאַל, ווסכאָדניא 47. זענען נישט בעגלייבט אויף כשרות, און די עופות ביי זיי זענען בחשש נבילות וטריפות.
בעמערקונג: אַלע קצבים און רעסטאָראַנען, וואָס נוצען כשרות, ווערען אויפגעפאָדערט גוזהר צו זיין נישט צו קויפען ביי די אויבענאויסגערעכנטע.
וועד הרבנים.

סטאווסקי, מינץ און ראזענבלאט

ווערען אנערקענט אלס מיטשולדיגע אינ׳ם מארד פון ד״ר ארלאזאראוו

פראצעס קומט פאר מיטוואך דעם 9-טען אויגוסט

ירושלים, 3 (יט״א טעלעגראפיש)

היינט פארמיטאג זענען פאר׳ן אויספארשונגס-ריכטער אין יפו געשטעלט געווארען סטאווסקי, מינץ און ראזענבלאט.

דער פראקוראר האט ערקלערט, אז ער ציהט-צו צום פראצעס פאר׳ן אויספיהרען דעם מארד איבער ד״ר חיים ארלאזאראוו אויך מינצ׳ן און ראזענבלאט׳ן, וועלכע ווערען בעשולדיגט, אז זיי האבען צוזאמען מיט אנדערע נישט ענטדעקטע פער-זאנען צוגעגרייט די פערשווערונג געגען ארלאזאראוו׳ן.

סך-הכל זענען אויסגעהערט געווארען 2 עדות.

דער פאליציי-פארשטעהער האט ערקלערט, אז פרוי ארלאזאראוו האט בפירוש דערקענט אי סטאווסקי׳ן, אי ראזענבלאט׳ן אלס די אויספיהרער פונ׳ם מארד איבער איהר מאן.

דער פראצעס איז בעשטימט געווארען אויפ׳ן 9 אויגוסט ד. י.

א בריף וועגען סטאווסקי

ריגע, 3 (ספ. טעל.)

דער רעוויזיאניסט ב. בלאנקענפעלד, וועל-כער איז געווען איינער פון דער ארעסטירטער גרופע „טעראריסטען" אין ארץ-ישראל און וועלכער שטאמט פון לעטלאנד, איז צומארגענס נאכ׳ן ארעסט בעפרייט געווארען צוזאמען מיט א טייל אנדערע ארעסטירטע. דער בעפרייטער בלאנקענפעלד האט גלייך, דעם 24 יולי, אוועקגעשיקט צו דעם ריגער „מארגען-פאסט" א בריף וועגען ארעסט פון דער גרופע און וועגען ענין סטאווסקי. אייניגע שטעלען פון בריף קלינגען ממש סענסאציאנעל. אט וואס מיר לייענען אין דער דערמאהנטער צייטונג.

— „קודם כל, שרייבט בלאנקענפעלד, וועגען פערהער פון סטאווסקי און דעם צווייטען ארעסטיר-טען יהודה מינץ — דער פערהער האט בעוויזען, אז זיי ביידע זענען לחלוטין אומשולדיג. עס זענען נישט פארהאן קיין שום קאנקרעטע בעווייזען, געגען סטאווסקי׳ן איז דא איין „שטארקער" בעוויז, אז די טריט-שפורען אויפ׳ן זאמד ביים ארט פון מארד זענען דיזעלבע, וואס פון סטאווסקי׳ס שיך. די דאזיגע שריט האט דערקענט דער אראבישער שפורען-ספעציאליסט לויט די האלב-זוילען און לויט די קנאפעל. ביים פערהער האט זיך אבער ארויס-געוויזען, א גאר סענסאציאנעלער און צוגלייך סקאנדאליעזער פאל:

סטאווסקי בעהויפטעט מיט בעווייזען אין האנד, אז אין תפיסה זענען אחר המעשה פון זיינע שיך אראפגעשניטען געווארען א טייל פון קנאפל, כדי אזוי ארום צוצופאסען די געפונענע שפורען צו די טריט פון זיינע שיך. דאס האט דא ארויס-גערופען א גרויסע סענסאציע און איך צווייפעל, צי די צענזור האט עס דורכגעלאזט און צי עס איז אייך דער פאקט בכלל בעקאנט.

דייטשלאנד האט מורא

פאר א נייעם רוסיש-פראנצויזישען בונד און א נייער בלאקאדע

לאנדאן, 3 (ספ. טעל.)

די ענגלישע פרעסע מיישט אויס הערריא׳ס רייזע קיין רוסלאנד אלס א גרויסע דערנעהנטערונג פון סאוויעט-רוסלאנד מיט פראנקרייך און פוילען און אלס פולשטענדיגען אפרייסען זיך פון דייטש-לאנד.

בערלין, 3 (ספ. טעל.)

די „בערזען צייטונג" דריקט אויס איהר גרויסע בעאונרוהיגונג צוליב דער מעגליכקייט פון ווידער אויפלעבען דעם רוסיש-פראנצויזישען צוויי בונד, וואס בעדייט א וויטערדיגען שריט פון ארומרינגלען דייטשלאנד. איינער פון די עטאפען פון דאזיגען בונד זאל זיין הערריא׳ס פאהרען קיין רוסלאנד. וואס די דייטשע צייטונגען מיישטען אויס זיכער ברייט אלס א דורכפאל פון די דייטשע פלע-נער אויפן געביט פון דער אויסלענדישער פאליטיק.

די דערמאהנטע צייטונג שטעלט אויך פעסט מיט בעדויערונג, אז איטאליען וויל נישט שטערען די דאזיגע „געפעהרליכע" שריט פון פראנקרייך און שטרעבט גאר צו א פערשטענדיגונג מיט איהר פראנצויזישען שכן.

OKRĘTEM »POLONIA« WOKÓŁ EUROPY
od 2 do 23 września 1933 r.
Ceny biletów od 600 zł. łącznie z paszportem i wizami.
TRASA PODRÓŻY: Gdynia – Kanał Kiloński – Lizbona
Algier – Pireus (Ateny) – Stambuł
Constanza (koleją) – Lwów.
Inform. i sprzedaż biletów: LINJA GDYNIA-AMERYKA
w Warszawie, ul. Marszałkowska 116, tel. 547-47
w Gdyni, ul. Waszyngtona, we Lwowie, ul. Na Błonie 2
w Krakowie, ul. Lubicz 3, w Rzeszowie, ul. Grottgera 1004
oraz w biurach podróży.

ארעסטירט היטלעריסטען

וואס האבען געמארדעט יודען

קעלן, 3 (ספ.) די היטלעריסטישע פאליציי האט ארעסטירט א באנדע פון 41 פערזאן, וואס זענען געווען געקליידעט אין נאצי אוניפארמען און האבען ראבירט יודישע וואוינונגען. זיי פלעגען ארעסטירען יודען, ערמארדען, אויספרעסען געלד עס וויזט אויס, אז דאס זענען ווירקליכע היטלע-ריסטען, נאר די פאליציי אליין האט שוין נישט געקאנט בלייבען גלייכגילטיג צו זייערע רציחות.

דער רוסישער היטלער

זייז קאמף וועט זיין געגען יודען און סאציאליסטען

בערלין 3 די היטלער רעגירונג האט געשאפען א גרויסע ארגאניזאציע פון רוסישע עמיגראנטען מיטן נאמען „ראנד" („ראסיסקאיע אסוואבאדיטעלנאיע נאראדנאיע דוויזשעניע") דאס הייסט „די רוסישע נאציאנאלע בעפרייאונגס בע-וועגונג". וואס וועט ארגאנוזירען א ארמעע צו קעמפען געגען סאוויעט רוסלאנד. דער פיהרער דערפון איז פלעכאן סמאלסקאוו, וועלכען מען רופט „דער רוסישער היטלער". ער האט ארויס געגעבען א פראקלאמאציע, אז ער ערקלערט זיך אלס „פיהרער" פון רוסלאנד און ער וועט איינ-פיהרען אין רוסלאנד דעם היטלעריזם. און אז ער וועט קעמפען געגען יודען און סאציאליסטען. צו דעם שטאב פון טוויעטאזאראוו געהערען פירשט שוואלאוו, גענעראל סאכאראוו, גענעראל גאלא וואטשעוו און אנדערע.

פאלקאווניק פאן-איים

איז זייז בעציהונג צו דר. הערצל

אין זיינע זכרונות „וויען 9, מירקענשטר. 9" אין ניו-יארקער „טאג" ברענגט דער בעוואוסטער שרייבער ש. ראזענפעלד פאלגענדיגען טשיקאווען עפיזאד:

באלד נאכ׳ן ערשטען קאנגרעס האט הערצל געוואלט מאכען א גרויסע ציוניסטישע אגיטאציאנס-פערזאמלונג פאר די ווינער רייכע יודען. ער האט דאס בעסטע געטון דערצו. ער האט אראפגעבראכט אלס הויפט-רעדנער דעם דאקטאר נארדוי. צו הע-רען ד״ר נארדוי איז געקומען ווי מען זאגט, גאנץ וויען — אלע נאטאבלען און מיליאנערען, גוטמאן און ראטשילד. געקומען זענען אויך סתם „הויכגע-שטעלטע פערזאנען" נישט-יודען. עס זענען געקומען גענעראלען און פאלקאווניקעס און אויך דער אבערסט פאן-איים.

נארדוי האט גערעדט:

און וואס מעהר ער האט גערעדט, אלץ קלא-רער איז געווארען די „הויכגעשעצטע צוהערער", אז מען האט זיי דא אהער פערנארט, כדי זיי צו מאכען, ווי מען זאגט, „מיט דער בלאטע צו גלייך"; אז דא וואקסט עפעס א נייער מין סאציאליזם, רחמנא לצלן, וואס וויל זיי בעפרייען פון זייער פארמעגען און אריבערפיהרען ערגעץ וואוהין קיין אזיען. פארדראסען און אויפגערעגט זענען זיי, די „הויכגעשטעלטע" אוועק פון דער פערזאמלונג. ד״ר נארדוי האט דאס מאל נישט בארעכטיגט הערצל׳ס דערווארטונג. אנשטאט צו געווינען דעם יודישען גרויס-וויען פאר׳ן ציוניזם, האט זיי נארדוי פארטריבען, אויף אייביג פארטריבען פון איהם. דאס איינציגע, וואס הערצל און מיט איהם דער ציוניזם האט דערווארבען דעם אווענט, איז געווען — דער אבערסט פאן-איים.

רייך איז אבער דער אבערסט נישט געווען ווין גאנצע פאמיליע האט געדינט אין דער עסט-רייכישער ארמעע. זיינע ברידער און זיהן האבען געדינט אין פלאט. ער האט געדינט א ברוסט בעהאנגען מיט מעדאלען און ארדענס, אלט קרוב צו 70 יאהר.

נאך ד״ר נארדויס רעדע, האט ער אין דער שטיל, געגען דעם ווילען פון די אייגענע, זיך געשטעלט צום דינסט דעם שעף פון דער ציוניס-טישער בעוועגונג.

מען האט איהם אבער צו קיין פעראנטווארט-ליכער ארבייט נישט געקענט פערווענדען. מאכט מען איהם פארן פערוואלטער פון די ביידע „וועל-טען", און ער טראגט זיין „ציוניסטישען אמט" מיט גרויס ווירדע...

אין דער פרייער צייט לערנט ער העברעיש. חזרט ער אויסוויינדיג וואקאבעלן פון דעם עלטסטען און ערנסטען לערנבוך, וואס געפינט זיך אין גאליציען... און מיט גרויס פרייד האט ער אמאל דערקלערט, אז דעם ערשטען קאפיטעל פון דער ביבעל האט ער שוין היינט פערשטאנען אין ארי-גינאל-טעקסט.

ווער איז דאן צו איהם גלייך געווען?

אבער ווי אויפריכטיג און בעשיידען ער איז אויך געווען, לערנט ער העברעאיש צו א בעשטימ-טען, גרויסען ציל. ער האט אמאל געהערט, ווי דער „שעף פון דער בעוועגונג" האט געזאגט: „מיטן זייגער אין האנד קען מען דערווארטען דעם מאמענט, ווען די איצטיגע טערקיי וועט צעפאלען. און דעמאלט וועלען מיר קענען בעקומען פאלע-סטינע", און איהם איז קלאר געווען, אז דאס איז א פראגע פון נאך א יאהר צוויי, און ער האט זיך געגרייט צו דעם מאמענט מיטן גאנצען ערנסט.

ער איז געווען זיכער, אז ווען די גוטע שעה וועט קומען, וועט ער, „אבערסט פאן-איים" ווערען דער פאליציי-שעף פון פאלעסטינע. און כדי אויך דעם אמט ווירדיג צו טראגען, מוז מען קענען העברעאיש.. און דעם „הויכען אמט" האט ער געוואונשען, נאר צוליב דעם, כדי צו לערנען אביסעל דרך ארץ די פערוואלאזטע, פערווילדעטע אסט-יודען...

ער האט געקענט אלע רוסלענדישע מיטגלי-דער פון גרויסען אקציאנס-קאמיטעט און זיי האבען איהם אויך טאקע געדינט אלס מוסטער פון „אומ-ערצויגענקייט"... איין אויסנאם נאר האט ער אנערקענט: דעם ד״ר טשלענאוו... און דאס איז ווייזט אויס, געווען נישט זיין אפשאצונג.

בכלל האט זיין סאלדאטישער דיסציפלין-גייסט שטארק געליטען דערפון. וואס מען האט נישט גענוג סאלדאטיש ארויסגעוויזען אכטונג „דעם שעף פון דער בעוועגונג" — ד״ר הערצל.

הערצל פלעגט טעגליך אויפנעמען מענשען אין דער רעדאקציע פון די „וועלטען", קיין טאג האט ער דעם שטייגער נישט געענדערט. און בעת די אויפנאמע איז פארגעקומען אין איין ווינקעל פון דעם גרויסען דונקעלען צימער, זענען מיר, רעדאקטארען פון די „וועלטען", געזעסען יעדער אין זיין ווינקעל, איבער זיין טיש, אונטער זיין עלעקטרישען לעמפעל (ביי טאג), און זיין ארבייט געטון.

נאר דער אבערסט איז די גאנצע צייט, וואס הערצל איז געווען אין צימער, געשטאנען ווי א צוגעשמירטער צום ארט. קיין ריהר און קיין בע-וועגונג. און אז ער האט געענטפערט אויף הערצל׳ס עפעס א פראגע האט זיך שטענדיג ארויס געוויזען, אז נישט ער ברענגט ארויס זיינע ווער-טער, נאר זיי פאלען איהם ארויס פון מויל...

— איהר וועט מיט דעם אלטען גארנישט מאכען — האט אמאל הערצל געזאגט, פערשטייענ-דיג, אז מען וואונדערט זיך דערויף, וואס ער בע-מערקט נישט דעם אלטען וועגען זיין נארישען האלטען זיך — קיין בירגערליכע העפליכקייט פער-שטייט ער נישט.

— ניהיליסטען! — פלעגט ער אונז שטענדיג זידלען, נאך הערצל׳ס אוועקגיין — ווי דערלויבט איהר זיך צו זיצען אין שעפס געגענווארט? — און נאך ענערגישער גענומען זויגען די שטומפע פייף, וואס ער האט קיינמאל פון מויל נישט ארויס-געלאזט.

הערצל צו איהם האט זיך פערהאלטען ווי מען פערהאלט זיך צו א גרויסען, גוטען, אבער תמעוואטען קינד.

16 יודישע פראפעסארען

ארויסגעטריבען פון האמבורגער אוניווערזיטעט

בערלין (יט״א) פון דער האמבורגער אוני-ווערזיטעט זענען בעזייטיגט געווארען 16 יודישע פראפעסארען, דערונטער דער בעריהמטער פילא-זאף פראפ. ערנסט קאסירער און דער ליטעראטור-פארשער פראפ. בענזאהן, דער בעקאנטער ביא-גראף פון קנוט האמסון און סאלמא לאגערלעף.

יודישע פירמעס

ווערען נישט צוגעלאזען צו דער מאדע-אויסשטעלונג אין בערלין

בערלין (יט״א) אפיציעל ווערט געמאלדען, אז יודישע פירמעס וועלען נישט צוגעלאזען ווערען צו בעטייליגען זיך אין דער מאדע-אויסשטעלונג פון פרויען- און מענער-קליידונג, וואס וועט גע-עפענט ווערען דעם 17-טען ה. ח. אין בערלין.

CASINO
היינט צום לעצטען מאל!
מעכטיגע פילם-דראמע א. נ.
CUDOTWÓRCA
(בעל-מופת)
מיט דער בעטייליגונג פון
SYLVIA SYDNEY
CHESTER MORRIS
BORIS KARLOFF
או פער׳ן פראגראם: אקטועליטעטען.
אנהויב 4 נאכם., שבת און זונטאג — 12 בייטאג
אנאנס!
מארגען פרעמיערע פון פילם א. נ.
„וואמפירען פון געיעגען"

קאַטאַסטראָפע אין א פּאַריזער צירק

דער'הרג'עטע און פערוואונדעטע

פּאַריז, 3 (ספּ. טעל.)

נעכטען אין אָוונט איז בעת א פאָרשטעלונג אין איינעם פון די גרעסטע צירקען אין פּאַריז געשעהן א שרעקליכע קאַטאַסטראָפע. אין מיטען דער פאָרשטעלונג האָט זיך פּלוצלינג אייגגעבראָכען די גאַלעריע, וועלכע איז געווען פול געפּאַקט מיט מענשען.

ס'איז אויסגעבראָכען א מורא'דיגע פּאַניק. מענשען זענען געפאַלען איינער אויפ'ן אַנדערען און דערביי איינער דעם צווייטען צוטרעטען. 2 קינדער זענען צוטרעטען געוואָרען אויף טויט.

אַנ'ערך 18 מאַן האָט מען איבערגעפיהרט אין א שווערען צושטאַנד אין שפּיטאָל. איבער 150 מאַן האָבען בעקומען לייכטע וואונדען.

אַרעסטירט א באַנדיטען-שייקע אין קעלן

בערלין 3 (ספּ. טעל.) אין קעלן איז ענטדעקט געוואָרען א שייקע באַנדיטען, וועלכע האָבען גראַסירט אַרום דער שטאָט. ס'זענען אַרעסטירט געוואָרען 41 מיטגלידער. מ'איז זיי חושד אין 34 איינבריכען, מערדערייען, שווינדלערייען און אונטערצינדונגען.

אורטייל אין פּאָגראָם-פּראָצעס אין וואַדאָוויצע

וואַדאָוויצע, 3 (טעלעפאָניש).

אויפ'ן 11־טען טאָג פון פּראָצעס וועגען די אַנטי יודישע עקסצעסען אין רויבפרייען אין זשיוויעצער קרייז, איז אַרויסגעטראָגען געוואָרען אַנ'אורטייל, לויט וועלכען 24 בעשולדיגטע זענען פערמשפּט געוואָרען פון 2 ביז 9 חדשים אַרעסט און 11 בעשולדיגטע זענען בעפרייט געוואָרען.

טראָצקי'ן נישט דערלויבט אַריינצופאָהרען קיין האָלאַנד

פּאַריז, 3 (ספּ. טעל.)

טראָצקין האָט מען אָפּגעזאָגט דאָס רעכט אַריינצופאָהרען קיין האָלאַנד, וואו ער האָט געוואָלט האַלטען אייניגע פאָרלעזונגען.

זעלבסטמאָרד פון א בעאַמטען פון סאָוויעטישען קאָנסולאַט אין לעמבערג

לעמבערג, 3 (ספּ. טעל.)

אין וואַלד האָט מען געפונען א טויטען קערפער פון מיקאָלאַי סטראַנסקי, וואָזשני פון סאָוויעטישען קאָנסולאַט אין לעמבערג. ביים טויטען האָט מען געפונען א בריף, וואָס ענטהאַלט דיספּאָזיציעס וועגען זיין איבערגעבליבען פערמעגען.

נאָטע פון דער פראַנצויזישער רעגירונג צו די גרויסמאַכטען וועגען די אַנגעצויגענע עסטרייכיש-דייטשע בעציהונגען

פּאַריז, 3. (ספּ. טעל.)

די פראַנצויזישע רעגירונג האָט געשיקט א נאָטע צו די גרויסמאַכטען איבער די אָנגעצויגענע עסטרייכיש־דייטשע בעציהונגען.

די נאָטע האָט אַרויסגערופען א גרויסע פעראינטערעסירונג אין די פּאָליטישע ספערען, וועלכע לויבען דעם דאָזיגען שריט פון דער פראַנצויזישער רעגירונג.

א דייטשער „מאַשעק" לויבט היטלער'ן

לאָנדאָן, 3 (ספּ. טעל.)

ד"ר מאַקס נוימאַן, פּרעזעס פון פערבאַנד פון נאַציאָנאַלע יודען אין דייטשלאַנד, האָט אָפּגעדרוקט אַנ'אַרטיקעל אין דער וואָכענשריפט „אינוועסטיגאַטאָר", אין וועלכען ער פּראָטעסטירט געגען די כלומרשטע רכילות'ן, וועגען די גרוילמעשים, וואָס די היטלעריסטען בעגעהן לגבי די יודען. ד"ר נוימאַן פיהרט אדורך א צווישענשייד צווישען די „יודען, וואָס פיהלען זיך דייטשיש" און די „מאַרקסיסטען און ציוניסטען, וועלכע רעכענען זיך פאַר מיטגלידער פון יודישען פאָלק".

מיר, יודען, נאַציאָנאַלע דייטשען — שרייבט דער מחבר — האָבען ליב אונזער דייטש פאָטערלאַנד מיט אַלע כחות פון אונזער גאַנץ וועזען.

אין די פּאָליטישע קרייזען פון לאָנדאָן האָט דאָס דאָזיגע אַרטיקעל, געשריבען קענטיג לויט א בעשטעלונג, אַרויסגערופען א געפיהל פון א בייגעשמאַק.

פערמשפּט 8 בערג-אַרבייטער אויף 48 יאָהר שווערע תפיסה פאַר גנבענען אויפרייס-מאַטעריאַלן

בערלין 3 (ספּעצ. טעל.) דאָס שנעלגעריכט אין ברעסלוי האָט פערמשפּט 8 בעשולדיגטע בערג אַרבייטער פון בויטען אויף 48 יאָהר שווערע תפיסה פאַר גנבענען אויפרייס מאַטעריאַלען.

קאַמף מיט'ן קאָמוניזם אין דייטשלאַנד

בערלין, 3 (ספּ. טעל.)

אויף א געהיימער פערזאַמלונג אין רעמשייד זענען אַרעסטירט געוואָרען 19 קאָמוניסטען.

פון מינכען איז מען מודיע, אַז דער געוו. סאָציאַל דעמאָקראַטישער רעדאַקטאָר פעשענבאַך זאָל איבערגעפיהרט ווערען אין איינעם פון די ביירישע קאָנצענטראַציע לאַגערן. דער קאָמוניסט פּאַק איז פעראורטיילט געוואָרען אויף 2 יאָהר תפיסה פאַר אָנפאַלען אויף א שטורמיסט.

30 טויטע פון א אַמוניציע-אויפרייס

ניו-יאָרק, 3 (ספּ.) פון ניקאַראַגואַ מעלדעט מען, אַז די קריגס וואָפען מאַגאַזינען אין קאַמפּאַ האָבען אויפגעריסען אין דער לופט. 30 מענשען פון דער וואַך זענען געטויט געוואָרען.

די בעפעלקערונג פון דער שטאָט איז ענטלאָפען אויפ'ן פרייען פעלד צוליב מורא פאַר ווייטערדיגע אויפרייסען.

איטאַליענישע פאַשיסטען אין לאָנדאָן

לאָנדאָן, 3 (ספּ. טעל.)

נעכטען איז אהער אָנגעקומען א גרופּע איטאַליענישע פאַשיסטען אין פולער אוניפאָרם. וועלכע וועלען זיין געסט פון ענגלישען פאַשיסטען פיהרער סער אָשוואַלד מאָסלי. צווישען דער איטאַליענישער דעלעגאַציע געפינען זיך עטליכע אַלטע פאַשיסטען, וועלכע האָבען אַנטייל גענומען אין בעריהמטען מאַרש אויף רוים.

שווידערליכער קינדער-מאָרד

מערדערין דערציילט, אַז צום מאָרד האָט זי צוגערעדט איהר באַלעבאָס — א גלח.

צי האָט די קינדער-מערדערין געמאַכט א בלבול?

ווילנע. [illegible]

די קינדער־מערדערין אַננאַ קאַטשינסקאַ האָט זיך בעת'ן פערהער מודה געווען אין דערמאָרדען דאָס ניי־געבוירענע קינד, וועלכע זי האָט בעגראָבען דערנאָך אין הויף פון הויז נומ' 3 אויף באַוואַגאַ־רנאַ, וואו די קראַנקען־קאַסע האָט זיך געקליבען דינער צייט אויסצובויען א הויז.

די גאַנצע געשיכטע האָט אָבער אָנגענומען א נאָך מעהר סענסאַציאָנעלען כאַראַקטער, ווען אַננאַ קאַטשינסקאַ האָט דערקלערט, אַז דער פאָטער פון קינד, וועלכען זי האָט אויף אזא שרעקליכען אופן דערמאָרדעט און נישט קיין אַנדערער ווי איהר געוועזענער באַלעבאָס, דער פערוואַלטער פון אויס־פּעסערונגס־הויז פאַר מינדעריעהריגע פערברעכער אין וואָליטשיאַן — גלח באַראַנאָווסקי, וועלכער ווי די דינסט טענה'ט, האָט זיך געפונען מיט איהר אין אינטימע בעציהונגען.

ווי די אַרעסטירטע קינדער־מערדערין טענה'ט ווייטער, זאָל דאָס דער גלח איהר האָבען צוגערעדט דערצו, זי זאָל פּטור ווערען פון קינד, ווייל דאָס איז פאַר איהם א קאָמפּראָמיטאַציע.

די סענסאַציאָנעלע דערקלערונגען פון דער קינדער־מערדערין האָבען געמאַכט א שטאַרקען רושם.

די פּאָליציי האָט פערפיהרט אַנ'אויספאָרשונג, מיט'ן צוועק פעסטצושטעלען אויף ווי ווייט ריכטיג ס'זענען די דערקלערונגען פון דער קינדער־מערדערין.

ס'איז פאַראַן א חשד, אַז קאַטשינסקאַ האָט א כעס אויף איהר געוועזענעם באַלעבאָס — דעם גלח באַראַנאָווסקי און ווען זי איז דעמאַסקירט געוואָרען, האָט זי בעשלאָסען איהם צו קאָמפּראָמיטירען און אַרייננציהען אַלס מיטשולדיגען אין דעם שרעקליכען פערברעכען.

די ווייטערדיגע אויספאָרשונג וועט בעווייזען, צי איז די דאָזיגע השערה וועגען א בלבול אויס נקמה א ריכטיגע אָדער נישט.

דער מאָרד גופא איז ענטדעקט געוואָרען ביי פאָלגענדע אומשטענדען:

אַננאַ קאַטשינסקאַ האָט קרובים אויף באַוואַ־גאַרנאַ 3.

די קרובים האָבען געוואוסט, אַז קאַטשינסקאַ געפינט זיך אין אַנדערע אומשטענדען און קלייבט זיך צו געבוירען א קינד.

די טעג איז קאַטשינסקאַ פלוצלונג אַראָפּגעקומען צו איהרע קרובים, גראָד האָט זי דאָרט קיינעם נישט געפונען, א חוץ איהר ברודערס קליינע קינדער, וועלכע האָבען געזעהען, אַז זי האָט מיטגעבראַכט מיט זיך עפּעס א פּעקעל.

מיט דעם פּעקעל איז זי אַוועקגעגאַנגען ערגענץ אויפ'ן פּלאַץ, וואו זי האָט פערבראַכט א לענגערע צייט. ווען זי האָט זיך צוריקגעקערט האָבען די קינדער בעמערקט, אַז זי האָט שוין נישט אין האַנד דאָס פּעקעל.

דאָס איז זיי אויסגעקומען שטאַרק פערדעכטיג. מען האָט גענומען רעדען, די פּליאָטקעס זענען דערגאַנגען צו דער פּאָליציי, וועלכע האָט זיך [illegible] שטאַרק פעראינטערעסירט.

ס'איז פערפיהרט געוואָרען אַנ'אויספאָרשונג און רעזולטאַט פון וועלכער ס'איז ענטדעקט געוואָרען דאָס פערברעכען.

קלעפּסידרעס

צו זעהר בילליגע פּרייזען

נעהמט אָן די דרוקערייי פון

„נייעם פאָלקסבלאַט"

די קלעפּסידרעס ווערען אין משך פון 1 שעה אויסגעפערטיגט און פונאַנדערגעשיקט איבער שטאָט.

רוזוועלט'ס פּלאַן אויסצוראָטען פערברעכער

וואַשינגטאָן, 3 (ספּ. טעל.)

פּרעזידענט רוזוועלט האָט אַרויסגעגעבען א פעראָרדנונג דעם מיני. מאָלי, אַז ער זאָל אויסאַרבייטען א גענויעם פּלאַן, ווי צו בעקעמפען אין משך פון 6 חדשים די פערברעכער אין אַמעריקא, בעזונדערס די קידנעפּערס – די מענשען כאַפּער.

די דאָזיגע פעראָרדנונג איז ענטוזיאַסטיש אויפגענומען געוואָרען דורך דער גאַנצער אַמעריקאַנער פּרעסע.

בערויבט א יודישען הענדלער

וואַרשאַ, 3 (טעלעפאָניש)

אויפ'ן וועג מינסק-מאַזאָוויעצק און מילאָסנאַ, זענען אַרום 2 ביינאַכט עטליכע באַנדיטען בעפאַלען דעם 40 יעהריגען פוהרמאַן יצחק אזריל פון סאָטאַנקע, שעדלצער קרייז.

די באַנדיטען האָבען ביי איהם פערלאַנגט געלד. ווען דער יוד האָט זיי נישט געוואָלט געבען, האָבען זיי אויף איהם געשאָסען און פערוואונדעט אין ברוסט-קאַסטען. די באַנדיטען האָבען ביי איהם צוגערויבט א ביסעל געלד און פיל ווערט-פּאַפּירען און זיי זענען נעלם געוואָרען.

דער בערויבטער האָט זיך דערנאָך דערשלעפּט מיט א פוהר קיין גראָכאָוו, וואו מ'האָט איהם ערטיילט הילף און פון דאָרט האָט מען איהם איבערגעפיהרט אין פּראַגער שפּיטאָל.

די אַנטיסעמיטישע „אייזערנע גוואַרדיע"

אין רומעניען זאָל אויפגעלעזט ווערען?

בוקאַרעשט (יט"א) די יודישע צייטונג „אוזש קולעט" אין קלויזענבורג, דער הויפּט-שטאָט פון טראַנסילוואַניען, טיילט מיט, אַז די רומענישע רעגירונג האָט בדעה אויפצולעזען די אַנטיסעמיטישע „אייזערנע גוואַרדיע". עס זאָל האָבען בעמליך פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז די דאָזיגע אָרגאַניזאַציע האָט זיך בענוצט מיט געפעלשט געלד.

בעריכטענדיג וועגען דער פּאָליציייאישער אויספאָרשונג אין דעם ענין, בעמערקט דער אָפיציעלער רעגירונגס-אָרגאַן „דרעפּטאַטעאַ" פאָלגענדעס :

„עס איז שווער צו בעגרייפען, פון וואַנען האָט די „אייזערנע גוואַרדיע" געשעפּט אַזעלכע בעדיייטענדע פאָנדען אויף איהרע אַגיטאַציע-צוועקען".

וואַרשאַווער געלד-מאַרק

וואַרשאַ, 3 (טעלעפאָניש)

אין האַנדעל מיט דאָלאַרען הערשט איצט א פערמעלער כאַאָס. כמעט יעדען טאָג קומען פאָר גרויסע קורסען ענדערונגען, וועלכע דעזאָריענטירען די גאַנצע פינאַנס וועלט. נעכטען האָט מען שוין פאַר'ן דאָלאַר געצאָהלט ביז 6.68 און היינט ווידער נאָך שוואַך 6.54. אויך אין אויסלאַנד איז דער דאָלאַר געפאַלען ביז 6.54 און באַנק פּאָלסקי צאָהלט עטוואָס שוואַכער 6.50, דייטשער מאַרק 211.75, פונטען 29.70, עסטרייכישער שילינג 100.25, טשערוואָניעץ 0.38, גאָלד רובל 4.82, גאָלד דאָלאַר 9.06.

אין ניו יאָרק האַלט די סטאַבּיליזאַציע 39.75 – 69.50, דילאָן 69.50 - 69.23, שלאָנסק 49.63 און מאַגיסטראַט.

פון דער לאָדזער בערזע

באַנק פּאָלסקי –	–	–	81.50
3 פּראָצענטיגע בוראָוולאַנע		–	39.00
4 „	דאָלאָרובקאַ	–	49.25
7 „	סטאַביליזאַציע (אמ.)		51.88
8 „	וואַרשאַווער לאַנד-בריף		43.00
8 „	לאָדזער	„ „	40.00
ענגלישער פונט	–	–	29.62
דאָלאַר – אָפיצ. 6.49,	נישט אָפיצ. –		6.52
גאָלד-דאָלאַר –	–	–	9.10
גאָלד-רובל –	–	–	4.80
דייטשער מאַרק	–	–	2.12

כעמיש-באַקטעריאָלאָגישער לאַבאָראַטאָריום

פּ. שאַץ

לאָדז, פּעטריקאָווער 37.

טעל. 230-85

פיהרט אדורך זעמטליכע ערצטליכע אַנאַליזען פון אורין, בלוט, פלעגמע א.א.

די שוידערליכע עינויים פון יודען אין קאָנצענטראַציאָנס־לאַגער אין דאַכאַו

פראַג. (יט"א) אַלע ידיעות, וועלכע קומען אָן פון קאָנצענטראַציאָנס־לאַגער דאַכאַו אין בייערן, זאָגען עדות, אַז די יודישע איבערגעציירטע ווערען דאָרט געפייניגט אויף אַ שוידערליכע – ראַפינירטען אופן. די תפיסה – וועכטער ווערען ספּעציעל טרענירט אין דער ריכטונג. עס איז בעמערקענסווערט, אַז דער מערדער פון יודישען יובעליר פערטערבריינט אין וויען, וועלכער איז אַנטלאָפען קיין דייטשלאַנד, איז געוואָרען אַ וועכטער אין דאַכאַו.

דער דייטשער קאַטוילישער שריפטשטעלער הערמאַן וואַלטער האָט אין דער פּראַגער צייטשריפט „די וואַהרהייט" פערעפענטליכט אַן אָפענעם בריף צום פּויפּסט, וואָס שילדערט אויפ'ן סמך פון אויטענטישע דאָקומענטען די שרעקליכע „יודען־פייניגונגען אין דאַכאַו. אין איינעם פון די פּראָטאָקאָלען ווערט געזאָגט: 4 יודען האָבען זיך געפונען אין איין קאַמער צוזאַמען מיט מיר. מען האָט זיי געשלאָגען מיט גראָבע שטעקענס אַזוי לאַנג ביז זייערע פּלייצעס זענען בלוי און שוואַרץ געוואָרען פון די וואונדען". די קרימינעלע אַרעסטאַנטען ווערען ספּעציעל געהעצט געגען יודען, כדי זיי זאָלען פון זיי חוזק מאַכען און די פייניגען, בעת די ס.ס. גער. מיליטערישע איבונגען ווערען די יודישע אַרעסטירטע איינגעגלידערט אין בעזונדערע אָפּטיילונגען און מען צווינגט זיי אויסצופיהרען די שווערסטע אַרבייטען און דערביי זינגען שפּעטלאַנג די העסליכע יודען־פרעסערישע לידער.

די דייטשע רעגירונג קיין שום פערלעצונג פון נאַציאָנאַלע מינדערהייט־רעכט. אין דער ערקלערונג הייסט עס, אַז יודען זענען אין דייטשלאַנד נישט קיין נאַציאָנאַלע מינדערהייט, בעת די ווירקליכע נאַציאָנאַלע מינדערהייטען האָבען נישט וואָס מורא צו האָבען, אַז זיי זאָלען געטראָפען ווערען פון דעם נייעם געזעץ, וואָס איז געגען זיי נישט געווענדעט.

אין די דיפּלאָמאַטישע אויסלענדישע קרייזען אין בערלין ווערט מען מיט אונגעוועהנליכען איבערטערעס די פּובליקאַציע פון געזעץ, אויפ'ן יסוד פון וועלכען די דייטשע יודען וועלען אָפיציעל פּראָקלאַמירט ווערען אַלס רעכטלאָזע בירגער פון דער דריטער מדרגה. אין געוויסע קרייזען גלויבט מען, אַז דאָס געזעץ וועט נישט פערעפענטליכט ווערען פאַר אָקטאָבער, כדי נישט צו געבען דער סעפּטעמבער־סעסיע פון פעלקער־בונד קיין געלעגענהייט צו פערנעמען זיך מיט דעם דאָזיגען געזעץ.

געזעץ, וואָס פערבאָט אַרישע דאָקטוירים צו האָבען וועלכע עס איז מגע־ומשא מיט יודישע דאָקטוירים

די שולדיגע דאָקטוירים וועלען בעשטראָפט ווערען

בערלין (יט"א) דער רייכס־קאָמיסאַר איבער די דאָקטוירים־פערבאַנדען אין דייטשלאַנד האָט אַרויסגעגעבען אַ פעראָרדנונג, וואָס זעהט פאָר שטראָף־סאַנקציעס פאַר אַרישע דאָקטוירים, וואָס וועלען שטעהן אין וועלכער עס אי פערבינדונג מיט יודישע מעדיקער אַחוץ די דרך די בעהאַנדעלטע פּאַציענטען.

לויט דער פעראָרדנונג איז, ערשטענס, אַרישע דאָקטוירים פערבאָטען צו פערטרעטען יודישע מעדיקער און פערקעהרט. צווייטענס, טאָרען אַרישע דאָקטוירים נישט רעקאָמענדירען זייערע פּאַציענטען צו ווענדען זיך נאָך הילף צו יודישע דאָקטוירים, ווי אויך נישט בעהאַנדלען פּאַציענטען, וואָס ווענדען זיך צו זיי לויט דער רעקאָמענדאַציע פון יודישע דאָקטוירים. דריטענס, טאָרען אַרישע זיך נישט בעטייליגען אין קיין קאָנסיליום צוזאַמען מיט יודישע דאָקטוירים.

די שולדיגע אין איבערטרייטען די פאַרשריפטען פון דער פעראָרדנונג וועלען בעשטראָפט ווערען מיט אַ געלד־שטראָף, וואָס וועט ענטשפּרעכען 150 פּראָצ. פון דעם האָנאָראַר פאַר דעם ענטשפּרעכענדען וויזיט אָדער קאָנסיליום.

היטלעריסטישער שפּיאָנאַזש

פון דער אויסלענדישער הילפס־טעטיגקייט לטובת דייטשע יודען

בערלין (יט"א). דער אָרגאַן פון פּראָפּאַגאַנדע־מיניסטער ד"ר געבעלס, „דער אַנגריף" פערעפענטליכט אויף דער ערשטער זייט אַ לאַנגען אַרטיקעל וועגען דער טעטיגקייט פון יודישען הילפס־קאָמיטעטען אין אויסלאַנד לטובת די דייטשע יודען. די צייטונג איז אָפען מודה, אַז די טעטיגקייט פון די דאָזיגע קאָמיטעטען ווערט זאָרגפעלטיג נאָכגעפאָלגט און שפּיאָנירט דורך די נאַציאָנאַל־סאָציאַליסטען. די איבערזיכט פון „אַנגריף" נעמט אַרום די יודישע קאָמיטעטען אין לאָנדאָן, פּאַריז, אַמסטערדאַם, בריסעל, ציריך, וויען, פּראַג און סאַאַרבריקען.

דער „אַנגריף" בעהויפּטעט, אַז די איבערזיכט שטיצט זיך אויף צופעליגע אינערליכע אינפאָרמאַציעס, וואָס זענען ערהאַלטען געוואָרען דירעקט פון די קאָמיטעטען. אַלס בעווייז ברענגט דער „אַנגריף" קאָפּיעס פון זיצונגס־פּראָטאָקאָלען פון די קאָמיטעטען אין בריסעל און אַנטווערפּען. אויף די ענטשפּרעכענדע זיצונגען זאָל כלומרשט האָבען בעהאַנדעלט געוואָרען אַ פערשווערונג געגען דייטשלאַנד און די פּראַגע פון אַראָפּצוציען דעם קורס פון דייטשען מאַרק אַלס איינס פון די מיטלען צו בעקעמפען דייטשלאַנד.

פערזיכערענדיג, אַז דאָס וועלט־יודענטום רינגעלט איצט אַרום דייטשלאַנד מיט אַ פּראָפּאַגאַנדע־נעץ אין אַלע שכנות'דיגע לענדער, שטרייכט אונטער דער „אַנגריף" בעזונדערס די ראָל פון האָלאַנד, וואו די גאַנצע פּרעסע געפינט זיך כלומרשט אונטער יודישער קאָנטראָל און איז אַנגאַזשירט אין אַ „גיפטיגער אַנטי־דייטשער קאַמפּאַניע". דער „אַנגריף" קריטיקירט אויך די האָלענדישע רעגירונג, פאַרוואָס די ערלויבט איהר פּרעסע צו פיהרען אַן אַנטי־דייטשע פּראָפּאַגאַנדע.

יודען אַלס בירגער פון 3־טער קאַטעגאָריע

די דייטשע פּרעסע כאַפּט די פיש פאַר די נעץ

וואָס זאָגט מען אין די אויסלענדישע דיפּלאָמאַטישע קרייזען אין בערלין?

בערלין (יט"א) פאָראויסזעהענדיג, אַז דאָס אָנגעקינדיגטע געזעץ וועגען צונעהמען ביי די דייטשע יודען זייערע בירגער־רעכט איז עלול אַרויסצורופען אַנקלאַגען אין פעלקערבונד, האָט די דייטשע פּרעסע פערעפענטליכט אַ האַלב־אָפיציעלע אינטערפּרעטאַציע פון אָנגעקינדיגטען געזעץ, לויט וועלכען עס קומט אויס, אַז צונעמענדיג ביי די יודישע בירגער פון דייטשלאַנד זייערע רעכט, בעגעהט נישט

אַרום דער עפענונג פון חיפה'ער פּאָרט

ירושלים. (יט"א) אין צוזאַמענהאַנג מיט דער עפענונג פון חיפה'ער פּאָרט פאַר אַלע האַנדעלס־שיפען פון 1־טען אויגוסט אָן ווערט אין די זעהר גרויסע בעדייטונג פון דעם פּאָרט פאַר די מאַסגעבענדע ווירטשאַפטליכע קרייזען בעטאָנט דער ענטוויקלונג פון ארץ־ישראל אַלס אינדוסטריעלער און האַנדעלס־צענטער.

בעת די ארץ־ישראל הלוואה אין דער הויך פון 4 און אַ האַלב מיליאָן פונט, דורך וועלכע עס איז אויך פינאַנסירט געוואָרען דער חיפה'ער פּאָרט־בוי, איז באַנעמונג געוואָרען אין ענגלישען פּאַרלאַמענט אין יאָהר 1926, האָט דער דעמאָלסדיגער קאָלאָניען־מיניסטער עמערי בעטאָנט אַז דיין רעגירונג די גרויסע בעצענס פאַרן גאַנצען נאָהענטען מזרח און איבערהויפּט פאַר ארץ־ישראל דערפון, וואָס חיפה ווערט פערוואַנדעלט ווערען אין איינעם פון די גרעסטע פּאָרטען אויף דעם מיטעללענדישען ים.

אין פערבינדונג מיט אַנדערע אונטערנעמונגען ווי די נאַפט־רערען פון איראַק, וואָס ווערען שוין דורכגעלעגט, און דער באַהן־ליניע חיפה־באַגדאַד, פערוואַנדעלט די עפענונג פון חיפה'ער פּאָרט דעם גאַנצען עמק־שטח אַרום חיפה אין אַ וויכטיגען ווירטשאַפטליכען צענטער מיט פאַבריקען און פערשידענע אונטערנעהמונגען, וואָס ענטשטעהען אַרום דעם פּאָרט.

פון גרויס בעדייטונג איז אויך דאָס לאַנדווירטשאַפטליכע הינטערלאַנד אַרום חיפה. די ערד שטחים ביים חיפה'ער איינגוס און אין דער לענג פון ים צווישען חיפה און עכו געפינען זיך אין בעזיץ פון יודישען נאַציאָנאַל פאָנד. ציוניסטען האָבען שוין אין די ערשטע טעג פערבונדען גרויסע האָפנונגען מיט'ן חיפה'ער געביט, און ד"ר הערצל האָט אין זיין „אַלט־ניי־לאַנד" פאָראויסגעזאָגט, אַז פאַר חיפה, דעם כרמל און חיפה'ער איינגוס, שטעהט פאָר אַ גרויסע צוקונפט.

קליינע א"י־כראָניק

ירושלים (יט"א) דער הויך־קאָמיסאַר האָט בעזוכט תל־אביב, וואו ער האָט פּערזענליך איבערגעגעבען דעם מתנדב־בעכער פאַר דעם בעסטען שול־גאָרטען דער אַרבייטער־שול אין תל־אביב. אין קאָנקורס פון די שול־גערטנער האָבען זיך בעטייליגט בלויז די העברעאישע שולען. סער אַרטור וואַוקאָפּ האָט געלויבט די אַרבייט פון לעהרער־פּערסאָנאַל און די פּעדאַגאָגישע מעטאָדען, וואָס ווערען אַנגעווענדעט אין דער אַרבייטער־שול, אין וועלכער עס בעקומען ערציהונג 283 קינדער.

ירושלים (יט"א) פינף אַראַבער האָבען אין משך פון דער נאַכט זיך געגרובט אַריינצורייסען אין די וויין־גערטנער פון בית־אלפא, אַז די שומרים, וואָס האָבען זיי געשטערט, האָבען די אַראַבער בעשאָסען, אָבער צום גליק נישט געטראָפען. צוזאַמענגענען האָט פּאָליציי ענטדעקט און אַרעסטירט די אַנפאַלער.

ירושלים (יט"א) אונטער דער בעשולדיגונג פון אַרויסרייסען בוימער און העצען צו אַנטי־יודישע אַרויסטרעטונגען אין טול־כרם־קרייז זענען אַרעסטירט געוואָרען פיר אַראַבער.

ירושלים (יט"א) אין אַ שטרייט צווישען אַ יודישען מיטגליד פון דער עבר־הירדן גרענעצמאַכט אין זאַרקאַ און אַ טשערקעס פון אַ שכנות'דיגען דאָרף זענען דער יודישער וואַכמאַן און זיין פרוי, וועלכע האָט איהם געוואָלט צו הילף, שווער פערוואונדעט געוואָרען. דער טשערקעס איז אַרעסטירט, עס דאַרף בעמערקט ווערען, אַז די בעציהונגען צווישען די יודען און טשערקעסען זענען שטענדיג געווען אויסגעצייכנעט גוטע.

ירושלים (יט"א) „אַל איסלאַמיאַ" טיילט מיט, אַז אין עכו האָבען פיר יודישע פרויען אָנגענומען דעם איסלאַם, אַלס טויף־פּאַטער איז אַרויסגעטרעטען דער שייך הקדוש אַבדול־האַמיד.

ירושלים (יט"א) דער בעקאַנטער פידעל־שפּילער פון פּוילען שמעון בעקמאַן האָט אין א"י געגעבען אייניגע ערפאָלגרייכע קאָנצערטען.

ירושלים (יט"א) קיין א"י איז געקומען דער בעקאַנטער בערלינער יודישער אַרצט ד"ר מ. מאַרקוזע, אַרויסגעבער פון דער „ענציקלאָפּעדיע פון געשלעכטס־וויסענשאַפטען". ד"ר מאַרקוזע האָט בעדעה צו בעזעצען זיך אין א"י.

ירושלים (יט"א) ווי עס ווערט מיטגעטיילט מאַכט דער בריטישער קאָנסולאַט אין עגיפּטען שוועריגקייטען די צאָהלרייכע יודען, וואָס פאָהרען יעהרליך אַלס טוריסטען צו פערברענגען דייערע זומער־וואַקאַציעס אין א"י. דאָס רוב פון זיי זענען אַלע יאָהר געפאָהרען קיין לבנון, געניטענדיג פון בערייטענדע הנחות מצד די פראַנצויזישע קאָנסולען אין עגיפּטען.

ח. נ. ביאַליק

פאַר אַ ברייטער ציוניסטישער קאָאַליציע־לייטונג

ירושלים (יט"א) אין אַן אינטערוויו מיט אַ פאַרשטעהער פון „הארץ" האָט ח. נ. ביאַליק, פאַר'ן אָפּפאָהרען קיין פּראַג צו בעטייליגען זיך אין ציוניסטישען קאָנגרעס (ביאַליק איז געוועהלט געוואָרען אַלס דעלעגאַט פון אַרגענטינע), ערקלערט, אַז דער 18־טער ציוניסטישער קאָנגרעס מוז שאַפען אַ פעראייניגטען פראָנט פון לינקס ביז רעכטס. עס דאַרף געשאַפען ווערען אַ ברייטע נאַציאָנאַלע קאָאַליציע מיט דער בעטייליגונג פון די בעסטע קרעפטען. ח. נ. ביאַליק איז געגען דער אויפלעזונג פון דער פערברייטערטער יודישער אַגענץ, ער פאָדערט, אַדרבה, אַז צו דער אַגענץ זאָלען צוגעצויגען ווערען נייע קרעפטען. ח. נ. ביאַליק בעשטעהט אויך אויף דער שאַפונג פון אַ ספּעציעלען פאָנד פאַר דער העברעאישער קולטור, וואָס זאָל געפלעגט ווערען אין די ראַהמען פון דער אַלגעמיינער ציוניסטישער טעטיגקייט.

טראַגישער זעלבסטמאָרד פון אַ דייטשען יוד

ערשיטערענדער געזעגנונגס־בריף פון זעלבסטמערדער צו זיינע קריסטליכע פריינד

ברוטאַל־צינישער קאָמענטאַר צום בריף פון דער היטלעריסטישער פּרעסע

בערלין (יט"א) אין סאַבשטאַט (ווירטעמבערג) איז בעגאַנגען זעלבסטמאָרד דער אָרטיגער יודישער כללי־טוער פריץ ראָזענפעלדער, אָרגאַניזאַטאָר און לאַנג־יעהריגער פיהרער פון אָרטיגען ספּאָרט־קלוב, פון וועלכען ער איז איצט אַלס יוד בעזייטיגט געוואָרען.

דער זעלבסטמערדער האָט איבערגעלאָזען פאָלגענדען כאַראַקטעריסטישען בריף, אַדרעסירט צו די מיטגלידער פון ספּאָרט־קלוב:

„מיינע טייערע פריינד! איך שיק אייך דאָ איבער מיינע לעצטע גרוסען. קיין שום דייטשער יוד קען נישט שלום־מאַכען מיט'ן געדאַנק, אַז ער זאָל בעטראַכט ווערען אַלס פערראַטער פון דייטשלאַנד.

„איך פערלאָז די וועלט און האָב נישט קיין שנאה. מיין איינציגער וואונש איז, אַז דייטשלאַנד זאָל אויפגעריכט ווערען און זיך בעפרייען.

„איך בין ענטרעכטעט געוואָרען פון דער אַרבייט און דער ליבע, נעהם איך מיר פריוויליג דאָס לעבען, כדי צו ווייזען מיינע קריסטליכע פריינד, ווי אַזוי מיר יודען פיהלען זיך איצט אין דייטשלאַנד, ווי ליב וואָלט מיר געווען, ווען איך וואָלט בעסער געקאָנט געבען מיין לעבען פאַרן פאָטערלאַנד!

„בעוויינט מיר נישט, פערזוכט אייך אָבער אַריינצודרינגען דעם אמת און גורם זיין, אַז די גערעכטיגקייט זאָל זיגען. בלויז אויף דעם וועג וועט איהר מיר קענען אַנטאָן כבוד."

קאָמענטירענדיג דעם דאָזיגען בריף, שרייבט אַ נאַצי־בלאַט: „אויב דער יוד ראָזענפעלדער האָט געמיינט, אַז דייטשלאַנד וועט ענדערען איהר שטעלונג לגבי דער יודישער ראַסע, האָט ער זיך גענומען דאָס לעבען צוליב גאַרנישט. איצט נאָך זיין טויט דענקען מיר אויך וועגען איהם אָהן שנאה. מיר זענען צופרידען פון זיין האַנדלונג. מיר וואָלטען נישט געהאַט געגען, דאָס זיינע אַלע גלויבענס־גענאָסען זאָלען נאָכטאָן זיין בייספּיל".

העסליכע פייניגונגס־סצענעס

פון יוד. יתומים אין אַ היטלעריסטישען קאָנצענטראַציאָנס־לאַגער

איכסבורג (יט"א) אין זעם „קאָנצענטראַציאָנס־לאַגער אָראַניענבורג געפינען זיך צווישען די 800 אַרעסטירטע 30 יודישע קינדער אין עלטער פון 13 ביז 19 יאָהר. זייער אַרעסטירונג פערורזאַכט איז, דאָס זיי האָבען זיך ערצויגען אין יודישען יתומים־הויז אין בעלין.

די דאָזיגע יתומים ווערען ספּעציעל געפייניגט און בעליידיגט, מען צווינגט זיי אויסצופיהרען די שווערסטע אַרבייטען א.אַ.וו. אַלע אַרעסטירטע געהען אַרום מיט אַ ראַזירטען קאָפּ, דערביי לאָזט מען זיי איבער אַ שפּיץ האָר אין פאָרם פון אַ האַקענקרייץ.

בעזונדערס העסליכע סצענעס האָבען זיך אָפּגעשפּילט אין דעם לאַגער מיט אַ קורצער צייט צוריק. אין לאַגער איז אינטערנירט געוואָרען אַ ראַבינער. זונטאָג בעת די ס.אַ. „ספּאָרטשפּילען", איז דער קאָמענדאַנט פון לאַגער אַ געוועזענער קאָרגער געפאַלען אויף דער נידערטרעכטיגער המצאה, אַז דער רב זאָל פאַר די אויגען פון אַלע אינטערנירטע דורכפיהרען אַ באָקס־געראַנגעל מיט איינעם פון די יודישע יתומים. הגם דער קאָמענדאַנט האָט צוגעזאָגט אַ הויכע בעלוינונג, האָט זיך קיין איינער פון די יתומים נישט געמעלדען צום קאַמף, בעת מען האָט ענדליך איינעם געצוואונגען אַרויסצוטרעטען, האָט ער, נישט זאָגענדיג קיין וואָרט, דערלאַנגט דעם רב זיין האַנד. אַזוי ווי דער קאָמענדאַנט האָט זיך דערביי איינגעשפּאַרט צו פערווירקליכען דעם איינפאַל, האָט אַן אינטערנירטער קאָמוניסט אַ סוף געמאַכט צו דער העסליכער סצענע אויף אַזאַ אופן, דאָס ער האָט זיך כלומרשט אָנגעהויבען צו ראַנגלען מיט'ן רב און איהם נאָך געצעהלטע „ראַונדס" פאָרזיכטיג געלעגט אויף דער ערד.

Dr. med.
L. Berman
צעגעלניאַנאַ 15, טעל. 149-07
ספּעציאַל־אַרצט פאַר הויט־ און געשלעכטס־קראַנקהייטען, מענער־שוואַכע־בעהאַנדלונג און ספּעציעלע בעראַטונג.
אַלע אַרט אַנאַליזען.
נעמט אָן פון 8—11 און 4—8 אָוו. זונטאָג פון 9—1 בייטאָג.
פאַר אונבעמיטעלטע – [illegible]־פּרייזען.

אָרטאָפּעדישער אַנשטאַלט
בראַנדזען, גאָרסעטען, אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען אַלער אַרט, לייכטע פּלאַטפוס־איינלאַגען באַגען פוס־שמערצען אַלס נאָך גיפּס־אַבדרוק.
Dr. med. Lubicz u. Villy Simonović
פּיעטריקאָווער 119, טעל. 231-81

דער אריער-פּראָגראַם און ווירטשאַפטליכען לעבען פון דייטשלאַנד

„פעלקישער בעאבאכטער" רייסט זיך אפ פון דער קייט און די „יודישע רונדשוי" ענטפערט

היטלערס קאמפּף-ארגאן האט זיך אפגעריסען פון דער קייט און רעכענט זיך אפּ מיט דער יודי-שער רונדשוי, וועלכע האט געהאט די חוצפה זיך ארויסצוזאגען וועגען דעם „אריער - פאראגראף אין ווירטשאפטליכען לעבען". דער פעלקישער בעאבאכ-טער שרייבט:

„די יודישע רונדשוי" האט זעהט אויס פער-געסען, אז דאס דייטשע פאלק נעמט נישט מעהר אויף קיין יודישע קריטיק און יודישע דורכדרינג-ליכקייט. מיר וועלען נישט מעהר ערלויבען, אז יודען זאלען רעדען וועגען ריין דייטשע אנגעלעגענ-הייטען, הגם דער דייטשער יוד מוז איצט מיטמאכען שווערע גייסטיגע ליידען. מוזען מיר אבער אויפ-מערקזאם מאכען, אז דער נאציאנאלער אויפשוואונג פון דייטשען פאלק טאר נישט בעאורטיילט ווערען דורך יודען פון זייער שטאנדפונקט. מיר פערווע-רען די מיינונג, אז די יודען דארפען אין ארדנונג ברענגען זייער אייגען הויז, וואו ס'איז פערהאן פיעל צו טון.

מיר פערטרעטען דעם שטאנדפונקט, אז אין ווירטשאפטליכען לעבען קען די ווייטגעהענדע אנ-ווענדונג פון אריער-פאראגראף נישט ברענגען קיין נוצען. נאטירליך ווערט דא נישט גערעדט וועגען עפענטליכע אונטערנעהמונגען, נאר וועגען פריוואט-געשעפטען. מיר גלויבען, נעמענדיג אין בעטראכט די לעצטע פעראָרדנונגען פון דער רייכס-רעגירונג, אז אויך די אפיציעלע קרייזען פערורטיילען די די ווייטגעהענדע אנווענדונג פון אריער-פרינציפ אין ווירטשאפטליכען לעבען. די רעגירונג האט אין דער היגניכט ארויסגעגעבען א פעראָרדנונג, ווי אזוי מ'זאל זיך בעגעהען מיט נישט ארישע פירמען, וועלכע שטעהען נאך אויפ'ן פלאץ און מ'דארף דערהאלטען זייער עקזיסטענץ. פערשטעהט זיך, אז די דאזיגע נישט ארישע פירמען מוזען האלטען דורכאויס דייטשע ארבייטער, דייטשע אנגעשטעלטע, פערווענדען דייטשע מאשינען און זיך נישט אריינ-מישען אין די אינטערעסען פון דייטשען פאלק. אויב ס'האנדעלט זיך וועגען וועלכע ס'איז ליפע-רונגען דארף מען בעפארצוגען דייטש - שטאמיגע פירמען, מ'דארף אבער נישט שעדיגען די דייטשע ווירטשאפט דורכ'ן פולשטענדיגען אנווענדען דעם אריער-פרינציפ."

אזוי בייזערט זיך דער „פעלקישער בעאבאכ-טער" און דערויף ענטפערט הכנעה'דיג די „יודישע רונדשוי":

„מיר האלטען, אז ס'הייסט נישט אריינמישען זיך אין די „אנגעלעגענהייטען פון דייטשען פאלק" ווען מיר, אלס שפראך - ארגאן פון דער יודישער בעפעלקערונג שטעלען פעסט, אז דאס אנווענדען דעם אריער - פראגראם אין אלע צווייגען פון דער ווירטשאפט יאגט די יודישע בעפעלקערונג אין דייטשלאנד אין אזא שרעקליכער סיטואציע, וועלכע דארף נישט זיין ליב דער רעגירונג אליין.

דאס איז דערפאר, ווייל די רייכסרעגירונג וואלט דעמאלס געשטעלט געווארען פאר א שווערן סאציאלען פראבלעם".

די „פראנקפורטער צייטונג" שרייבט אין א לייט-ארטיקעל פון 30 יולי, אז א געוויסע פירמע האט זיך געווענדעט צו דער האנדעלס - קא-מער נאך א בעשטעטיגונג, אז זי איז א קריסטליכע פירמע. די האנדעלס - קאמער האט זיך אפגעזאגט ארויסצוגעבען אזא בעשטעטיגונג מיט דער מאטי-ווירונג, אז אזא בעשייניגונג איז לויט די ריכטלי-ניעס פון די רעגירונגס-שטעלען איבעריג. ווען דאס איז אמת, הייסט עס אז די איבערטריבענע אונטער-זוכונג פון אריער - פונקט מצד פריוואטע פערזאנען און פריוואט - פירמען ווערט נישט בערעכטיגט און דאס וועט פערשפארען דער דייטשער ווירטשאפט גרויסע שוועריקייטען.

מוסאליני פאר א רעוויזיע פון אונגארנ'ס גרעניצען

ער וויל שוין אויסנוצען דערצו דעם פאקט פון די 4 מלוכות

מיט עטליכע טעג צוריק איז מוסאליני אלט געווארען 50 יאהר. אויף זיין אייגענעם פערלאנג איז זיין געבורטסטאג אפענטליך נישט געפייערט געווארען, נאר איז פארגעקומען אין ענגע פאמי-ליען-ראמען. גראטולאציעס זענען אנגעקומען זעהר פיעל. צווישען די, וועלכע האבען נישט פערגעסען צו גראטולירען דעם דוטשע איז אויך געווען דער בודאפעשטער בירגערמייסטער. מוסאליני האט גע-דאנקט און ביי דער געלעגענהייט ערקלערט, אז ער איז געווען דער ערשטער, וועלכער האט אויפמערק-זאם געמאכט די וועלט אויף דער אומגערעכטיקייט ביים בעשטימען די גרעניצען פון אונגארן און די דאזיגע אומגערעכטיקייט איז בעזייטיגט געווארען

די דעפעשע פון מוסאליני'ן צום בודאפעש-טער בירגערמייסטער ווארפט א ליכט אויף דעם וויזיט פון אונגארישען פרעמיער געמבעש אין רוים. זעהט אויס, אז אין רוים האט מען גערעדט וועגען די בעציהונגען אין איטערדונאישען לאנד און די פאליטישע פראבלעמען פון באלקאן.

נאך פאר זיין אוועקפאהרען קיין רוים האט געמבעש בפירוש ערקלערט, אז ער פאהרט צו מו-סאליני'ן, כדי ענטגילטיג ארומצורעדען די פראגע פון דער רעוויזיע פון טריאנאנער טראקטאט. אהן דעם דאזיגען אקט קען נישט זיין קיין דערנעהנ-טערונג צווישען די דונאי-מלוכות. דאס מוז זיין דער ערשטער אקט פון פאקט פון די פיר מלוכות.

ווי ס'זעהט אויס, זענען אין רוים ארויסגע-רוקט געווארען דריי פרינציפיעלע פראגען. ערשטענס: די רעוויזיע פון די אונגארישע גרעניצען מוז פאר-קומען, צווייטענס: מוסאליני האט בדעה צונויפצו-רופען א דונאי'אישען רעוויזיאנס - קאנגרעס און דריטענס: די גאנצע אקציע מוז זיך שטיצען אויף דעם ערשט נישט לאנג אונטערגעשריבענעם „פיער פאקט".

דער דריטער פונקט איז זעהר כאראקטעריס-טיש, ווייל אז מוסאליני איז א „רעוויזיאניסט" איז פאר קיינעם נישט קיין סוד. די ידיעה, אז ס'זאל צונויפגערופען ווערען א רעוויזיאנס-קאנפערענץ איז זעהר טשיקאווע. מ'דארף אבער צווייפלען צי טשע-כאסלאוואקיי, רומעניען אדער יוגאסלאוויע וועלען מיט א לייכט הארץ אננעמען אן איינלאדונג אויף א קאנפערענץ, אויף וועלכער זיי וואלטען געמוזט אבטרעטען פון זייער טעריטאריע.

זעהר וויכטיג איז דער ענין, אז די אקציע שטיצט זיך אויפ'ן „פיער-פאקט".

ביז איצט האט מען בערוהיגט די קליינע קאאליציע. בענעש און טיטולעסקו האבען אמת געהערט, אז דער „פיער-פאקט" האט ציין, אבער דאס זענען מילך-ציין, וועלכע בעזיצען נישט קיין שום גיפט. מיט אמאל ווייזט זיך ארויס, אז ס'איז אנדערש.

די רייזע פון געמבעש'ן קיין רוים איז געווען דער סוף פון א טורנעע. אין די איראפעאישע הויפטשטעט בערלין, ווין און רוים. די איטאליע-נער זענען שטארק פעראינטערעסירט אין די עסט-רייכיש-אונגאריש-דייטשע בעציהונגען; גלייכצייטיג איז מוסאליני געגען דער אנעקסיע פון עסטרייך דורך דייטשלאנד פשוט דערפאר, ווייל ער וויל נישט האבען קיין בשותפות'דיגע גרעניץ מיט זיין פריינט און שילער היטלער. דעריבער האט מוסאליני גע-ראטען היטלער'ן, אז ער זאל זיך בערוהיגען אין בעצוג צו עסטרייך. אזוי קומט אויס, אז געמבעשעס וויזיט אין רוים האט א גרויסע בעדייטונג פאר דער ווייטערדיגער ענטוויקלונג פון די פאליטישע בעצי-הונגען אין מיטעל-איראפא.

יעדענפאלס ליגט דער שווערפונקט פון דער איראפעאישער פאליטיק אין די דונאי-לענדער און דארט דארף מען דערווארטען ערנסטע קאמפען וועגען איינפלוסען צווישען איטאליען און איהרע פערבינדעטע און דער קליינער קאאליציע, וועלכע ווערט געשטיצט דורך פראנקרייך.

דער סוד פון דער ענגלישער הערשאפט אין אינדיען

נאך דעם נייעם ארעסט פון מאהאטמא גאנדהי

יעדער ענגלענדער, וועלכער דינט אין אינדיען אלס ענגלישער צוויל-בעאמטער אדער אלס מיליטער-בעאמטער אין פערלויף פון 12 יאהר בעקומט פולע עמעריטור, וועלכע ווערט ארויסגעצאהלט דורך דער ענגלישער רעגירונג לויט דער העכסטער סטאווקע. יעדער ענגלישער בעאמטער אין אינדיען בע-קומט אויך נאך יעדער אנגעהאלטענעם יאהר דינסט א האלב-יעהריגען בעצאהלטען אורלויב און די קאסטען פון דער רייזע קיין ענגלאנד הין און צו-ריק. די עפעקטיווע דינסט פאר אן ענגלענדער אין אינדיען בעטרעפט אזוי ארום נאר 9 יאהר נאך וועלכע אזא ענגלישער בירגער פאהרט צוריק אין זיין פאטער-לאנד אלס 30-יעהריגער עמעריט מיט געזיכערטע הכנסות, מיט וועלכע מ'קען דער-נאך טון וואס מען וויל.

ס'קען זיך אויסדוכטען, אז דאס איז א גרויסע פריווילעגיע, וועלכע ס'האבען זיך אנערקענט די מאכטהאבער פון גרויסען לאנד אויפ'ן חשבון פון די שטייער-הכנסות. אין אמתען איז עס נישט אזוי ס'האנדעלט זיך דערין, וואס 60 ביז 70 ענגלענדער וואס זענען געקומען פון צפון רעגירען אלייניהער-שעריש, אהן שום בעגרענצונגען מיט א שטח פון 4 מיליאן קוואדראט-מעטער און איבער 350 מיל-יאן בעפעלקערונג וואס וואוינט אויף דעם דאזיגען שטח.

דער קלימאט אין אינדיען פערניכטעט זעהר שנעל די נערוועז-ענערגיע פונ'ם מענש. די שטארקסטע פסיכישע און נערוועז-קאנסטיטוציע וואס פערפיגט נאר איין זומער אין די אינדישע טאלען מוז צוזאמענגעבראכען ווערען. אין פערלויף פון 2 יאהר זענען די ענגלענדער די אויסגעהאלטענסטע הערשער אין אינדיען צווישען אלע וואס האבען דאס לאנד ערָאבערט.

די בעפעלקערונג פון אינדיען האט קיינמאל נישט געקענט זיך מלוכה'ש ארגאניזירען און שטענ-דיג איז געפאלען אונטער דער הערשאפט פון יעדען איינציגען וואס האט ערָאבערט דאס לאנד, אבער ווען אלע ביז איצטיגע ערָאבערער האבען שנעל בעצאהלט זייער טריומף דערמיט, וואס זיי זענען געפאלען אלס קרבנות פון אינדישען קלימאט, האבען נאר די ענגלענדער געקענט זיך בעשיצען. זיי האקסען זיך קיינמאל נישט צונויף מיט דעם לאנד אויף שטענדיג, זיי פערלירען קיינמאל נישט פון זיך דעם כאראקטער פון פרעמדע און אויף דעם שטיצען די ענגלענדער דעם סיסטעם פון הער-שען איבער דעם גרויסען לאנד, אין היפך צו אנ-דערע הערשער, וועלכע האבען געוואלט אדער די הינדוסען צופאסען צו זיך אדער זיך צופאסען צו זיי, און ביידע פאלען זענען זיי סאלידע געגאנגען און צושמאלצען געווארען אין אינדישען קעסעל.

אנדערש האט מען אויך נישט געקענט רעגירען אין אינדיען, קינדער פון ווייסע עלטערען אין אינ-דיען לעבען קיינמאל נישט מעהר ווי עטליכע יאהר, יונגע ענגלענדערינס פאהרען דעריבער באלד ארויס ווען זיי דארפען ווערען א מוטער, די ענג-לענדער רעגירען דעריבער דארט אזוי פראקטיש וואס זיי ווארפען כסדר איבער און טוישען זייערע מענשען אין אינדיען.

דער צווייטער פרינציפ, וועלכען ענגלאנד יוצ-ריעט אן אין אינדיען איז — „צוטייל און הערש", נעמען די צוויי גרויסע מאסען-רעליגיעס — בראַ-מינישע און מאהאמעדאנישע, וועלכע פערטראגען זיך נישט געגענזייטיג אזוי ווי פייער מיט וואסער, איז נאך דארט פערהאן 50 פערשיעדענע רעליגיעס און רעליגיעלען, א חוץ די בראמינישע שפראך, אויף וועלכער ס'ווערט מתפלל, רעדט מען נאך דארט אויף הונדערט אנדערע שפראכען, א חוץ דעם עקזי-סטירט נאך א קארדינאלע פונאנדערטיילונג פון דער געזעלשאפט אויף פעסטגעשלאסענע און איינ-געצאמטע אפגעזונדערטע סאציאלע קאסטעס.

די קאסטע פון כהנים טאלערירט אבער מישט זיך נישט מיט דער קאסטע פון מיליטער-לייט, די קאסטע פון פויערים און דאן די קאסטע פון פאריאסען אדער אזוי-גערופענע „טמאים" צו וועל-כע מ'טאר זיך נישט צוריהרען, און די דאזיגע קאסטע פון „טמאים" בעטרעפט אין אינדיען 80 מיל-יאן אדער א פערטעל פון דער גאנצער דאזיגער בעפעלקערונג.

דער קראמיניום צעהלט 200 מיליאן אנהענ-גער, די מאהאמעדאנער 75 מיליאן, די איבריגע ווער-רען געשולט אויף פערשיעדענע אנדערע רעליגיעס.

דער ענגלישער הערשער, וועלכער האט בע-הערשט אינדיען, האט דארט שוין געטראפען א פערטיגען ווארשטאט צו ענטוויקלען זיין קונסט פון רעגירען, די קונסט בעשטעהט דערין צו קענען דער-האלטען די פונאנדערטיילונג צווישען די הינדוסען און נאך מעהר אקעגענשטעלען איינער דעם אנדע-רען. נעבען דער רעליגיעזער קולטורעלער און סאציאלער שפאלטונג האבען די ענגלענדער נאך געטראפען אן אויסגעוועהנליכע פאליטישע צעטיי-לונג.

די דאזיגע פערטע פארם פון שפאלטונג האבען די ענגלענדער אויסגענוצט אויף דעם אופן, אז נאר די קלענערע און שוואכערע „ראדזשיס" און „מאהאראדזשעס" האבען זיי פערטריבען פון זייערע טראנען. דריי הונדערט אנדערע פון פערשיעדענע גרויסקייט און קראפט האבען זיי געלאזען ווייטער אונבעגרענצט הערשען און אויסנוצען קרוב איין

(ווייטער זעה 19. זייט)

טראצקי אין א פראנצויזישען קוראָרט

השערות און קאמבינאציעס וועגען ציל פון זיין וויזיט. — צי וועט קומען צו א שלום צווישען איהם און סטאלינען

די פראנצויזישע רעגירונג האט געגעבען טרא-צקי'ן אויפענטהאלט-רעכט צו קוראציע-צוועקען אין דעם קליינעם קוראָרט ראָיאַ. דאס איז א קוראָרט, וואו מ'היילט הארץ-קראנקע. הגם דער אפיציעל-לער ציל פון טראצקיס בעזוך אין דעם קוראָרט איז קלאר דאך האט זיין פערזענליכקייט און בא-זוך געוועקט גרויסע פעראינטערעסירונג. טרא-צקי האט הינטער זיך א גרויסע פערגאנגענהייט און נאך דעם אלעם, וואס איז פערבונדען מיט זיין פערגאנגענהייט און נאך זיין טראגישען גורל, אנ-הויבענדיג פון לענינ'ס טויט, גלויבט איצט קיי-נער נישט, אז דער מענש, וועלכער האט געשפילט אזא בעדייטענדע ראל אין דער געשיכטע פון דער רוסישער רעוואלוציע, זאל זיך קענען איצט כאפען אפרוקען פון פאליטישען לעבען. דער-פאר שרייבט מען אויך צו א גרעסערע בעדייטונג טראצקיס אנוועזענהייט אין דעם קליינעם קוראָרט. ס'ווערען געגעבען פערשיעדענע השערות און קאמ-בינאציעס.

און די דאזיגע השערות בעשטעטיגט אין א געוויסער מאס דער פאקט, וואס אין ראָיאַ קו-רירט זיך, אין דער זעלבער צייט נישט קיין אנ-דערער, ווי דער סאוויעטישער פאלקס-קאמיסאר פאר אויסערן ענינים ליטווינאוו.

די זשורנאליסטען בעשעפטיגען זיך איצט מיט דער פראגע, צי איז טראצקי געקומען באמת זיך היילען, אדער כדי זיך צו טרעפען מיט ליטווינאוו'ען און קאנפערירען מיט איהם וועגען צוריקקעהרען צום פאליטישען לעבען און שלום מאכען מיט סטאלינען.

אין צוזאמענהאנג מיט טראצקי'ס וויזיט אין ראָיאַ איז פערשפרייט געווארען א קלאנג, אז דארט וויילט אויך אין געהיים א ספעציעלער שליח פון סטאלינען, וועמענ'ס אויפגאבע ס'איז קלאהר צו מאכען די בעדינגונגען אויף וועלכע טראצקי וואלט מסכים געווען שלום צו מאכען מיט סטא-לינען. אזא קאמבינאציע וואלט פאר'ן סאוויעטי-שען דיקטאטאר סטאלין געהען בעקוועם, ווייל דערמיט וואלטען די טראצקיסטען וועלכע זענען טעטיג אין סאוויעט-רוסלאנד פערלוירען דעם בא-דען אונטער די פיס און וואלטען זיך נישט געקענט אנטקעגענשטעלען דער פאליטיק פון די סטאליניסטען און פון דער קאמוניסטישער פארטיי. סטאלינ'ס גרו-פע דארף איצט טאקי א שלום מיט דער טראצקיס-טישער אפאזיציע ווייל די אפאזיציע-שוועריקייטען לאזען זיך שטארק פיהלען און אויפ'ן סאוויעטישען האריזאנט בעווייזט זיך אלץ בולט'ער די געפאהר מצד יאפאן אויפ'ן ווייטען מזרח.

די דאזיגע השערות ווערען אויך בעשטעטיגט דורך דער אמנעסטיע פאר זינאוויעוו'ן און קא-מיעניעוו'ן ווי אויך דאס פלוצלינגע בעווייזען זיך פון ראדעק'ן אויף דער פאליטישער ארענע (ראדעק זאל ווערען סאוויעטישער אמבאסאדאר אין ווארשע) דאס זענען אלץ פאקטען, וועלכע האבען פריהער אונטערשטיצט טראצקי'ס אפאזיציע. אבער ווען די דאזיגע השערות זאלען האבען אפילו א רעאלען גרונד, וואלט נישט קיין קליינע שטערונג געווען דער פערווירקליכונג געוועהן די פאזיציע פון טראצקי'ן אליין. טראצקי איז ווי בעקאנט א זעהר אמביציעזער מענש און דעריבער איז שווער פעסט-צושטעלען צי סטאלין וועט מסכים זיין אויף די בעדינגונגען, וועלכע טראצקי וועט אהן א ספק שטעלען.

איינס קען מען זאגען אהן גוזמא: — דאס פראנצויזישע קוראָרט ראָיאַ שפילט איצט א גרויסע ראל אין דער געשיכטע פון קאמוניזם. שוין דער פאקט, וואס דארטען ווייל'ען גלייכצייטיג טראצקי און ליטווינאוו זאגט זעהר פיל.

אויב אפילו די געשעהענישען וועלען געהן אנדערש ווי מ'רעכענט אין אלגעמיין, בלייבט א פאקט, אז טראצקי וועט שוין זיך נישט אומקעה-רען אויפ'ן פרינקיפא-אינזעל אין טערקיי, נאר וועט בלייבען נעהנטער צו די מזרח-איראפעאישע מלוכות, ער וועט וואוינען אויף קארסיקא.

לאדז 4 אויגוסט 1933

נייער פאלקסבלאט

לאדז 4 אויגוסט 1933

אונזער אייביגקייט

פון לעא קעניג

גאטע, דער גרעסטער דייטשער שריפטשטעלער, דער גרעסטער דייטש, קען מען זאגען, וואס דאס דייטשע פאלק האט ביז איצט ארויסגעגעבען, האט אזוי געשריבען אין זיינע „זאבדער יאהרען" וועגען דעם יודישען פאלק: „פאר דעם עטנישען ריכטער־שטוהל, פאר דעם כסא הכבוד פונ׳ם גאט פון אלע פעלקער, ווערט נישט געפרעגט אויב דאס פאלק איז דאס בעסטע און פארטרעפליכסטע, נאר צי עס דויערט, צי עס האט זיך אויפגעהאלטען. דאס יודישע פאלק האט קיינמאל נישט געטויגט קיין סך, ווי עס האבען איהם זיינע פיהרער, שופטים, פארשטעהער און נביאים טויזענדמאל פארגעווארפען, דאס יודישע פאלק בעזיצט וועניג טוגענד (מעלות) און די מייסטע פעהלערן, וואס אנדערע פעלקער האבען: אבער אין זעלבסטשטענדיגקייט, אויסדויער, אין עקשנות, האט דאס יודישע פאלק קיין גלייכען נישט.

„עס איז, עס איז געווען, עס וועט זיין יעהאוואס נאמען דורך אלע צייטען צו פארהערליכען".

אזוי האט געשריבען גאטע אליין. אבער נישט צו ברענגען א הסכמה אויף אונזער אייביגקייט, אויפ׳ן נצח ישראל — און אפילו פון דעם גרויסען קאלטען גאטע — בין איך דא אויסען געווען.

אין דער יודישער אייביגקייט צווייפעלט, דאכט זיך, קיינער נישט. בעזונדער קיינער נישט פון אונזערע שונאים. ווען מען זאל אפילו פרעגען היטלערן אליין צי „זיין" געזונד דייטש פאלק וועט איבערלעבען דעם אורראלטען צובראכענעם און קראנקען ישראל, וועט ער ענטפערן — ניין.

אז ישראל איז געשטאנען און וועט שטעהן ביים קבר פון אלע אימפעריעס און דעם גלויבען אלע, אונזערע נישט־יודישע פריינד (נישט אהן א געוויסער מורא) און אונזערע שונאים מיט א ציינקריצעריי.

„לעגענדעס שטארבען שווער" — זאגט א ענגליש גלייך־ווערטעל.

דער אייביגער ישראל, דער אייביג וואנדערענדער אהאספער איז איינע פון די אלמענשליכע לעגענדעס, מיט וועלכע די מענשהייט וויל זיך נישט צושיידען.

און מען קען זאגען, אז די היינטיגע פעלקער, ווי די אמאליגע, טוען אלעס בשוגג ובמזיד די לעגענדע פונ׳ם וואנדערענדיגען אהאספער אויפצוהאלטען.

און ווער ווייסט צי דער אהאספער וועט אויך נישט אין טויזענדער יאהרען ארום שטעהן ביים קבר פונ׳ם פאלק ישראל אליין. און אפשר פון אונזער וועלטעל, פון דער מענשליכער ציוויליזאציע בכלל. א נאקעטע חרוב׳ע ערד... חורבות, חורבות פון אימפעריעס, פעלקער. פון די עטליכע „לעצטע" וועלט־מלחמות, וואס וועלען נאך זיין, ווען א מענשהייט וועלכע איז צו ריסען געווארען פון די אייגענע ווילדע אינסטינקטען און בענאגען זעלבסטמארד. און אויף דעם נאקעטען חרוב׳ען כדור הארץ שפאנט נאך אלץ ארום דער ווייטער געשפענסט, דער אייביגער „אהאספער"...

בליצר, אש־אלט, מיד און — פארהערליכט נאך אלץ יעהאוואס׳ס נאמען.

קיינער צווייפעלט נישט אין אונזער אייביגקייט אינ׳ם נצח ישראל... אונזערע שונאים ציטערן פאר דער לעגענדע וואס זיי האבען מיט זייערע רשעות געשאפען, אונזערע פריינד טרייסטען אונז מיט איהר, מיט אונזער אייביגקייט — אין א עת צרה, ווען זיי ווילען נישט ארער זיי לויבען זיך נישט אויף אנ׳אמת׳ן אונז העלפען.

„וואס, א נייער שונא איז אויפגעשטאנען אייך צו פארטיליגען, זאגען צו אונז די חסידי אומות העולם, געדענקט שוין געהט: איהר זענט אייביג, איהר וועט אויך דעם שונא איבערלעבען"...

און מיר קריגען די קלעפ און זעצען האקע פאר אונזער אייביגקייט.

אלע גלויבען אין דער אייביגקייט פונ׳ם יודישען פאלק. די ליכטיגסטע מענשליכע מחות (ווי א גאטע) און די פינסטערסטע קאנסערוואטיווסטע גייסטער. אלע גלויבען אינ׳ם נצח ישראל. אפילו מיר יודען אליין, גלויבען שוין אפט אין דעם.

אבער נישט קוקענדיג דערויף וואס אלע פעלקער גלויבען אין אונזער אייביגקייט, איז אונז דאך קיינער פון די אומות העולם דערויף נישט מקנא.

טאקע א וועלט מיט פעלקער, האלטען זיך אין איין ארמווייסען, זוכען איבער דעם צווייטען איינצונעמען און איינשלינגען, האלטע ווילדע מלחמות אבי דעם צווייטען גובר צו זיין, איבערצולעבען, און אלע ווייסען אז ס׳איז דא א אייביג יודיש פאלק, א פאלק וואס מוז לעבען אייביג, און קיינער איז אונז דערפאר נישט מקנא.

איהר האט שוין געהערט, למשל, פון פאליאקען, סערבען, טשעכען, רומענער (פון ענגלענדער, פראנצויזען און דייטשען איז שוין אפגערעדט) האלען קומען צו אונז און זאגען:

איהר זענט אנ׳אייביג פאלק, נעמט אונז א ריין אין אייער כלל. מיר ווילען אויך זיין אייביג. וואס דארפען מיר האלטען אין איין מורא האבען פאר אונזערע שטארקע שכנים פעלקער, אמיין וועלען מיר ווערען יודען און מיר וועלען זיכער איבערלעבען אונזערע שונאים און לעבען אייביג.

און דאך געשעהט עס נישט: קיינער איז אונז נישט מקנא פאר דעם אייביגען לעבען און וועלכען זיי גלויבען אזוי.

פערקעהרט: עס ווארפט גאר אן אויף זיי אזא מורא און פערדאכט צום אייביגען פאלק. ווער ווייסט צי די לעגענדע פון דעם אייביגען יוד, האט נישט פערשטארקט נאר זייער חשד און צוטרויען צום יודען? שטעלט זיך פאר ביי אייך אין גאס לויפט א מענש וואס איז געבענשט (צי געשטראפט) מיט׳ן אייביגען לעבען — וואלט איהר נישט מורא געהאט פאר איהם? וואלט איהר זיך נישט געהיטען פאר איהם? וואלט זיין געווענליכסטער קוק אייך נישט אויסגעזעהען מיסטעריעז, פיל בעדייטענד און געהיים?

קיינער, אפילו פון די ארימסטע און אונטערדריקסטע פעלקער איז אונז נישט מקנא פאר אונזער אייביגקייט און גרויסקייט.

עס דערמאהנט זיך מיר א מעשה וואס איך האב געלייענט מיט יאהרען צוריק. (דאכט זיך, אז די איז געשריבען געווען פון א דייטש־יודישען שרייבער):

אין בערלין האט געלעבט א נעגער. ער איז געווען א דאקטאר. א זעהר אינטעליגענטער און סענסיטיווער נעגער. האט ער זעהר געליטען דערפון וואס זיין הויט איז שווארץ. ער האט אזוי געבענקט, געח׳לש׳ט צו זיין ווי אלע ווייסע מענשען. פארוואס האט איהם גאט געשטראפט און איז געבוירען געווארען א נעגער? פאר וואס זאל די ווייסע ציוויליזירטע וועלט וויכען פון איהם נאר צוליב זיין הויט־קאליר. ער האט דאך זיי און זייער קולטור אזוי ליב.

האט ער אזוי געבענקט און געטרויערט אויף זיין שווארצקייט ביז ס׳האט זיך איהם איינמאל געחלומ׳ט א חלום: די הייליגע מרים איז צו איהם געקומען און האט צו איהם מיט איהר אייביגער גוטסקייט און בארמהארציגקייט אזוי געזאגט:

איך האב געזעהען מיין קינד דיין פיין און דיין טרויער. און איך האב צוגעהערט דיינע געבעטען. זיי זשע ווייסען מיין קינד דו וועסט זיך מארגען אויפכאפען פון דיין שלאף א ווייסער מענש, מיט א ווייסער הויט, נאר...

(דעם נעגערס הארץ האט אויס געצאפעלט פונ׳ם זיסען פרעהליכען חלום) נאר — האט די הייליגע מוטער געענדיגט — דו וועסט זיין א יודע...

— ניין, ניין איך, וועל בעסער בלייבען א נעגער אבי נישט קיין יוד, — האט דער נעגער זיך אויפגעכאפט א דערשראקענער פון שלאף.

א סך מאל, דאכט זיך, אז די קארגע היפאקריטישע אומות העולם האבען אויסגעקלעהרט די לעגענדע פונ׳ם יהודי הנצחי צו שטילען זייער שלעכטען געוויסען, נישט וועלענדיג האבען נאך א גלייכען שותף צו די גיטער פון דער ערד.

„איהר ווילט לעבען גלייך ווי אלע מענשען, מיט גלייכע, מענשליכע רעכט? געהט, נאך האט דארפט עס: איהר זענט אנ׳אויסגעוועהלט פאלק, איהר זענט א אייביג פאלק. אפילו אהן רעכט וועט איהר אונז איבערלעבען...

„איהר ווילט א לאנד ווי אלע פעלקער? אייער לאנד? וואס טויג עס אייך; וואס איז א לאנד אויב נישט א קבר פון א פאלק? זענען נישט אלע מלוכה־פעלקער, אלע טעריטאריאלע פעלקער אונטערגעגאנגען? אז איהר וועט האבען א איגען לאנד וועט איהר ווערען שטערבליך ווי אלע פעלקער? אייער לאנד איז די גאנצע וועלט, דער גרויסער גלות — לך לך — וואנדערט און לעבט אייביג..."

און סתם איז דאך זעהר נוצליך און בעקוועהם פאר די אומות העולם — און בעזונדער פאר די הערשענדע קלאסען — ווען ס׳איז דא א „אייביגער יוד", א „וואנדער־ענדיגער אהאספער" אויף וועלכען מען קען ארויפווארפען די אייגענע זינד (אין א עת צרה, ווען דער צארן פון זייערע אונטערדריקטע פעלקער הויבט אן אויפוואכען. און מיר, גלות־יודען, הערען זיך צו צו די זיס־ביטערע לעגענדעס וועגען אונזער אונשטערבליכקייט, וועגען אונזער אייביגקייט, בויגען נאך מעהר איין די איינגעבויגענע רוקענס, בויען זיך אויס נייע געטאס און שלעפען ווייטער די אייביגע שטראף „די זינד פון דער וועלט".

וועלען מיר ווירקליך אריינפאלען אין אט דער שווינדער לעגענדארער און מיסטישער נעץ און מיט געבויגענע קעפ ווייטער שלעפען דעם פינסטערען גלות?

ניין, דאס יודישע פאלק, צוגלייך מיט אלע דערוואכענדע פעלקער - מאסען וועלען שוין מער זיך נישט לאזען פארפירען מיט שעהנע לעגענדעס און מעשיות, ווי שעהן און חניפה׳דיג אפילו זיי זאלען נישט זיין.

דאס יודישע פאלק מוז און וועט קעמפען פאר זיינע מענשליכע און נאציאנאלע רעכט.

די אייביגקייט וועט שוין פאר זיך אליין זארגען.

—:0:—

דער תכלית פון מענשליכען לעבען

ענטפערס אויף דער פראגע, פון מזרח און מערב

פון ד"ר י. שיפער

פון אייביג אן האט די פראגע וועגען דעם תכלית פון מענשליכען לעבען נישט געלאזט רוהען די גרויסע גייסטער פון דער מענשהייט און זיי האבען געזוכט צו געבען אנ׳ענטפער אויף איהר. דער מערב האט געגעבען זיין ענטפער: מאכט. דער דאזיגער ענטפער ווערט געגעבען הן אין דער פאלקס־שאפונג פון די איראפעאישע פעלקער, הן אין זייער ליטעראטור, קונסט, וויסענשאפט, פילאזאפיע און פאליטיק. דער כאראקטעריסטישער פארשטעהער פון דער איראפעאישער קונסט — רעמבראנדט שטעלט א וועק אין צענטער פון דער וועלט דעם מענשען, דער מענש איז דער עיקר, דער שמן און דער סולת פון דער וועלט. ער שטעלט צווישען ליכט און שאטען און זעהט זיך ארויס אמבאלסטען. די גאנצע וועלט־שאפונג האט א זין בלויז, אויב זי דינט דעם מענשען. די גאנצע ארגאנישע און אנארגאנישע וועלט מוז בעדינען דעם מענשען. דער מענש מוז בעקומען די מאכט איבער דער נאטור, מוז בעהערשען די וועלט. דער מענש איז דער צענטער פון דער וועלט, ער איז ווי גאט!

דער כאראקטעריסטישער פארשטעהער פון דער איראפעאישער פילאזאפיע איז — ניצשע. די קווינט־עסענציע פון זיין פילאזאפיע איז, אז דער מענש זאל זיין נישט פשוט מענש, נאר איבער־מענש. ער דארף האבען נישט פשוט מאכט, נאר איבער־מאכט. ער דארף בעזיצען נישט פשוט די אוצרות פון דער וועלט, נאר איבער־אוצרות. ער דארף זיך באנוצען נישט פשוט אין תענוגים, נאר אין איבער־תענוגים.

און אזוי באטאנט די איראפעאישע קולטור פון דורכגעדרונגען מיט אט דעם גייסט פון יאגען זיך נאך מאכט, נאך עשירות, נאך וואוילטאג און כבוד־געניגעס.

דער דרום, די קולטור פון מצרים, גיט אנ׳אנדער ענטפער אויף דער פראגע וועגען דעם זין פון לעבען: בעזיגען דעם טויט דורך קינסטלערישער פאראייביגונג פון לעבען, פון דער לעבענספרייד. מיט דעם דאזיגען געדאנק איז דורכגעדרונגען געווארען אויך די קולטור פון דעם דרומדיגסטען איראפעאישען פאלק — פונ׳ם גריכישען, וואס האט איינגעשטעליך איבערגענומען אין א גרויסען טייל די מצרישע קולטור. עס איז טרויעריג דאס לעבען. וואס די פעולה פון די גליקען, פון מאכט, פון דערפאלג, פון עשירות, פון תענוגים, אויב עס קומט דער טויט און מאכט פון אלץ א סוף? מוז מען דערגרייכען דעם זין פון לעבען, דעם ספינקס. מען מוז דערקענען די געהיימניש, דעם סוד פון דער נאטור, פון לעבען, פון דער מענשליכער נשמה, און דאן וועט מען שוין וויסען, ווי צו זוכען א רפואה צו דער מכה. דער אור־אלטער גריכישער [illegible] אוריפידעס האט שוין געזוכט צו: פאר־[illegible] זיך, דעם דערגיבען זיך, צו דערקענען און געפינען דעם ציל פון לעבען. דאס איז דאס העלענישע, וואס איז הייבט בעקאנט אונטער׳ן נאמען פסיכאנאליזע. און די מצריים האבען געגעבען דעם אויבערמענטען ענטפער: פאראייביגען קינסטלעריש דאס לעבען און זיין פרייד אין באלזאמירטע מומיעס, וואס זאלען פערגליווערט ווערען מיט׳ן אייביגע שמייכעל אויף די ליפען און דערמיט בעזיגען דעם טויט.

דאן קומט צו גיין דער אזיאטיש־בודיסטישער מזרח מיט זיין ענטפער: נירוואנע. עס וועט נישט העלפען די פילאזאפיע, די קונסט, די באלזאמירונג. אלץ איז אונטערגאנג, אומזין, הבל־הבלים! דער איינציגער אויסגאנג פונ׳ם וועלט־שמערץ, פון דער מענשליכער טראגעדיע איז — נישט ווערען, נישט זיין, פארגעסענהייט, נירוואנע! זיה אליין דערפיהרען דערצו.

אט די אלע דריי גרויסע מעכטיגע וועלט־קולטורען האבען געבילדעט א מין דריי וועלט־אקעאנען, וואס האבען מיט זייערע אומגעהויערע כוואליעס געשראקען צו פארפלייצען, צו דערטרינקען א קליין לענדעלע — דאס לאנד כנען מיט זיין אויסטערליש פאלק ישראל, וואס האט זיך געשאפען אנ׳אייגענע העכסט־אריגינעלע קולטור, די קולטור פון דער תורה און פון די נביאים, א קולטור, וואס האט געגעבען איהר ענטפער אויף דער אייביגער פראגע: גערעכטיגקייט! די וויסענשאפט, די פילאזאפיע, די קונסט, די מאכט, דער ערפאלג — זענען בלויז בלומען, אבער נישט קיין פרוכט, און אויב פרוכט, דאן גיפטיגע פרוכט, אויסערליכע שיינקייט אן א נשמה. עס הערשט אנ׳אבסאלוטע אומגערעכטיגקייט אין לעבען. — עס מוז דאך אבער זיין א העכערער זין אין דעם קיום פון דער וועלט. סיי די אוצרות פון דער וועלט, סיי די קולטור, סיי דאס לעבען, סיי דער עצם טויט מוזען זיין בלויז מיטלען צום העכערען זין, וואס עקזיסטירט זיכער. און אט דער זין איז — גערעכטיגקייט, אבסאלוטע, אלמענשליכע, אלוועלטליכע גערעכטיגקייט! אלץ מוז דינען דעם דאזיגען צדק עולמים, אפילו דער טויט אין דער פארם פון קידוש־השם. דער קידוש־השם איז א נצחון איבערן טויט. די אבסאלוטע גערעכטיגקייט איז דער העכסטער, דער אייביגער זין און אידעאל, וואס פאר איהם איז ווערט צו לעבען און צו גיין אויף עשאפאטען און אויטא־דא־פעען.

און דא ליגט דער סוד פונ׳ם קיום פונ׳ם יודישען פאלק, וואס האט זיך אויפגעהויבען אויף׳ן רוקען פון די פארפלייצענדיגע אקעאנישע כוואליעס און איז דורכגעגאנגען דורך אלע פארניכטענדיגע שטורעמס פון דער וועלט־געשיכטע מיט׳ן ארעאל פון נצחון אויף זיין אייביג יונגען קאפ.

—:0:—

קולטור-נאציזם

פון ש. ניגער

...די אַלע, וואָס בויען די איצטיקע דייטשע ליטע־ראַטור; די אַלע, וואָס הערשען אין די איצטיקע דייטשע אוניווערזיטעטען און אַקאַדעמיעס, רופען נישט צו קיין פּאָגראָמען און יעדען נישט אין נאָ־מען פון צוואַנגס־פּאָליטיק, נאָר אין נאָמען פון קולטור. זיי באַשיצען דאָס קולטור־לעבען — און דאָס האָט אַ גרעסערע בעדייטונג, ווייל דאָס וועט איבערלאָזען טיפערע שפורען אין'ם דייטשען לעבען און אין'ם לעבען פון דער גאַנצער וועלט, ווי דער עקזאַמישער באָיקאָט קעגען יידען און ווי די אַלע יסורים, וואָס די היטלערס טוען זייערע פּאָליטישע געגנער...

עס דאַרפען אויסגעראָט ווערען די טיפערע וואָרצלען פון דעם קולטור־נאַציזם, נישט נאָר זיינע „פּראַקטישע אויסווירקונגען".

ווי קאָן מען צוקומען צו אָט די טיפערע וואָרצ־לען? נישט דורך פערלייקענען זיי. נישט דורך איינרעדען זיך אַליין, אַז היטלעריזם איז אַ פּסיכאָז, אַ שטיק ווילדקייט, אַ משוגעת — מעהר גאָרנישט. מען האָט נאָך קיינמאָל נישט אָפּגעשוואַכט קיין רעל־יגיעזע דורך דעם, וואָס מען האָט געזאָגט, אַז עס איז אַבערגלויבען. מען האָט נאָך קיינמאָל נישט באַשטריטען קיין לעבענס־פילאָזאָפיע מיט אַזוינע צונעמענישען, ווי באַרבאַריזם, שטות א. אַז. וו.

ווילען מיר בעקעמפען דעם היטלעריזם, די גרעסטע געפאַהר פון אונזער צייט, מוזען מיר ווי־סען, אַז ער האָט פעסטע, נישט נאָר שוואַכע, פּאָ־זיציעס, און דאָס מיינט, אַז מיר טאָרען זיך נישט בעגנוגענען מיט אָנווייזען אויף זיינע לע־כערליכקייטען, הגם דאָס דאַרפען מיר אויך טון. מיר מוזען זיך טיף פערטראַכטען איבער דעם פאַקט, וואָס צווישען די נאַציישע טעאָרעטישע הנחות און פּראַקטישע אויספיהרונגען, זענען דאָ אַזוינע, וועלכע זענען אונז אַליין, — יאָ, אונז אַליין — נישט פרעמד.

מיר מוזען האָבען מוט מודה צו זיין, אַז צווי־שען דעם דייטשען און דעם יודישען נאַציאָנאַליזם זענען פאַראַן נישט בלויז שרעקליכע און גע־פעהרליכע אַנטאַגאָניזמען, נאָר אויך אפשר נישט וועניגער געפעהרליכע — בעריהרונגס־פונקטען.

בעהמט, צום ביישפיל, די פראַגע וועגען זער־„אויר־איינגענער" נאַציאָנאַלער שפּראַך. וואָס זאָ־גען וועגען דעם די נאַצי־טעאָרעטיקער? זיי זאָ־גען: „אויב דייטש, לאָזט אונז". נאָך די, זאָגען זיי, וואָס זענען דייטשען אָדער ווינציגסטענס, „אַריער" פון דור־דורות קאָנען האָבען אַ חלק און נחלה אין דער דייטשער שפּראַך. נאָר ‏זיי קאָנען רעדען און שרייבען דייטש, ווי געהעריג איז, נאָר זיי קאָ־נען היטען דעם אוצר פון דעם דייטשען לשון, נאָר זיי קאָנען איהם רייכער מאַכען. יודען, מעג־נען זיי זיין דערצוגעגען אויף דער דייטשער שפּראַך, מעג זיין זייער מוטער־שפּראַך, קאָנען זיי זי נאָר שעדיגען. יודען טראָגען אַריין אין דייטש עפּעס פון זייער איינגענעם איבערוועניגסטען לעבען, עפּעס פון זייער איינגענער פערבאָרגענהייט, פון זייער איי־גענער נאַציאָנאַלער שפּראַך, — און דאָס איז פרעמד, פיינדליך דעם גייסט פון דעם דייטשען פאָלק, פון דער דייטשער קולטור. אַזוי זאָגען דייטשע קולטור־נאַציס. נו, און אונזערע איינענע קולטור־טעאָרע־טיקער? זענען נישטאָ צווישען זיי אַזוינע, וואָס זענען פונקט אַזוי פול מיט שרעק פאַר „פרעמדע" „זייטיגע" איינפלוסען אויפ'ן שפּראַך־געביט? זע־נען נישטאָ צווישען זיי אַזוינע, וועלכע זאָגען, אַז יודען גופא זענען עכטע יודען נאָר דאַן, ווען זיי בענוצען די עכטע יודישע שפּראַך, און נישט קיין עכטע יודען, ווען זייער שפּראַך קומט „פון דער פרעמד"?

איצט ערצה'ט מען דאָך, אַז מיר זאָלען אַראָפּ־קריכען פונ'ם „פרעמדען וואָגען" און אָוועקוואַר־פען דאָס שטיק פרעמדס, וואָס הייסט יודיש. איז עס אויך די „ווינטשאַפטליכע" מיינונג פון דעם בעקאַנ־טען יודישען היסטאָריקער, פּראָפעסאָר באַלאַבאַן: „לאָמיר אָפּגעבען דייטשלאַנד צוריק די שפּראַך, וואָס מיר האָבען ביי איהר גענומען", — זאָל דער תשובה'ניקער פּראָפעסאָר האָבען דערקלערט. געוויס ווייסט ער — אַפילו אַ פּראָפעסאָר מוז וויסען, — אַז דייטשלאַנד וואָלט נישט דערקענט די שפּראַך, וואָס מיר האָבען ביי איהר „גענומען". געוויס איז איהם בעוואוסט, אַז מיר האָבען אין דעם „דייטשען דיאַלעקט" אַ היבש ביסעל יודישקייט אַריינגעשטן. אָבער ווי עס ווייזט, איז דאָס נישט גענוג פאַר איהם, פאַר די דייטשע נאַציס איז נישט גענוג די דייטשיש קייט פון היינע און בערנע, וואַסערמאַן און שניצ־לער. די יודישע נאַציס בעגנוגענען זיך נישט מיט דער יודישקייט פון מענדעלע און שלום־עליכם, פרץ און באַמבערג, סיי די דייטשע, סיי די יודישע נאַציאָנאַליסטען ווילען אַ שפּראַך, וואָס זאָל זיין הונדערט פּראָצענט „נאַציאָנאַל", אַ שפּראַך, אין וועלכער עס זאָל זיך נישט אַריינוועבען קיין איין פרעמדער פאָדעם, קיין איין שטיבל־פאַדעם. אזא „ריינער" נאַציאָנאַלער לשון האָט, פערשטעהט זיך, קיינמאָל נישט עקזיסטירט און וועט קיינמאָל נישט עקזיסטירען, אָבער די נאַציס פון אַלע נאַציעס פער־אייניגען זיך און בעהמען זיך עס נישט צום האַר־צען. זיי זענען געוואָהנט דערצו. עס זענען דאָ נאָך אילוזיעס, וועלכע ווערען בעטראַכט פון זיי, ווי רעאַלע זאַכען...

איך האָב זיך אָפּגעשטעלט אויף דער שפּראַך נישט דערפאַר, ווייל דאָס איז דער איינציגער פונקט. אין וועלכען אונזער נאַציאָנאַליזם און דער נאַצי־שער קומען אין בעריהרונג. עס זענען דאָ נאָך אַזוינע פונקטען. אָבער דער ענין שפּראַך איז וויכ־טיג דערפאַר, ווייל דאָס איז אַ פּראַקטישער, נישט נאָר אַ טעאָרעטישער ענין. אונזער שפּראַך־נאַציאָנאַ־ליזם לאָזט פון זיך הערען אין טאָג־טעגליכען לע־בען. עס האַלט נאָך אַמת, נישט דערביי, אַז מען זאָל מאַכען אַן אויטאָדאַ־פע פאַר בּיכער, וואָס זענען געשריבען נישט אויפ'ן עכט־יודישען לשון, אָבער נאָר ווייל דערפון זענען מיר נישט. אַ שטיי־גער, דרוקען אין אונזער איינגענעם לאַנד נישט קיין עכט־יודישע צייטונגען אָדער קינאָ־אויפשריפ־טען, ווי אויך שפּילען טעאַטער אויף נישט קיין עכט יודישען לשון. — איז אַ האַרבער ענין. דאָס איז נישט פערוועהרט, אָבער עס איז נישט רעכט צו טון דאָס, אונזער נאַציאָנאַלע קולטור־פּאָליטיק האַלט עס פאַר שעדליך.

און נישט נאָר דער העבּרעאיסטישער קולטור־נאַציאָנאַליזם איז אזא. אין מיין איינגענעם נאַציאָנאַ־ליזם, אין דעם נאַציאָנאַליזם בכלל, זענען דאָ שטרי־כען, וואָס ווען זיי געפינען אַ פולען אויסדרוק, פיהרען זיי, מוזען פיהרען צו אַזאַ אייוועלערן אַ־זוי אַ גראָבערען סאָרט היטלעריזם.

די אַלע אונטערשיידען, די אַלע פיינע דיפער־רענציירונגען, וואָס ווערען געמאַכט צווישען דעם „פּראָגרעסיווען" און דעם „רעאַקציאָנערען" נאַ־ציאָנאַליזם, וואָס איז אַגרעסיוו און דעם נאַ־ציאָנאַליזם פון זעלבסטשוץ, זענען אוודאי ריכטיג, אָבער פונקט אַזוי זענען געריכט די, וואָס ווילען נישט, אַז מען זאָל צונויפמישען אַ מלחמה פון אַ פאָלק, וואָס פאַלט אָן אויף אַן אַנדער פאָלק, מיט דעם קריג, וואָס מען איז געצוואונגען צו פיהרען, כדי זיך צו שיצען. פונדעסטוועגען איז מלחמה, — מלחמה און דער שאָדען, וואָס זי ברענגט דער חורבן און די דעמאָראַליזאַציע, וואָס זי מאַכט אָן, זענען אין ביידע פאַלען דיזעלביגע. אַזוי, האָב איך מורא, איז עס אויך מיט'ן נאַציאָנאַ־ליזם. ער האָט טויזענט תירוצים און ער טראָגט די מאַסקע פון אַ לעמעלע, — און נישט נאָר תירו־צים זעהען עס, און נישט קיין מאַסקע איז עס, סתם אַזוי, אויף צו פערשטעלען זיך, נאָר ער האָט באמת גוטע צילען און פרומע אויגען, אַ כשר לעמעלע און אַ כשר טעפעל... פונדעסטוועגען... מיר זעהען זיך אַליין נישט אָרום, ווי דאָס שטילע לעמעלע ווערט פערוואַנדעלט אין אַ חיה־רעה.

איך האַלט פאַר נויטיג אָנצוווייזען, אַז אין די מאַניפעסטען און אין די לי־טעראַטור פונ'ם היטלעריזם זענען דאָ געדאַנקען, וועלכע זענען מיר זעהר גוט בעקאַנט פון אונזער איינגענער העבּרעאישער און יודישער ליטעראַטור. איך וויל הערמיט נישט כשר'ן דעם היטלעריזם, נאָר, — וואַרפען אַ חשד אויף אונזער איינגענעם נאַציאָ־נאַליזם, אויפוועקען ספקות בנוגע צו דער ריינקייט און כשר'קייט פון אונזערע איינענע „נאַציאָנאַלע אידעאָלאָגיעס"...

די חשדים, ווייס איך, זענען געפעהרליכע, די ספקות — ביטערע, און ווען זיי זאָלען זיך אַרויס־ווייזען אַזוי ערנסט, ווי מיר דוכט, וואָלט מיין איי־גענע אידעען־וועלט געווען דער ערשטער קרבן. איך וואָלט זיך דערפאַר אַליין וועלען איינרעדען, אַז דאָס זענען נאָר שטימונגען, אַנגעוועהט פון די בייזע ווינטען, וועלכע בלאָזען פון דייטשלאַנד, און נישט נאָר פון דייטשלאַנד אַליין, אָבער מיר קאָ־רען, די דאָזיגע איינדריקען נישט אויסמיידען, די ספקות קריכען אונז אַריין אין דער נשמה, און איך ווייס נישט, פאַרוואָס זאָלען מיר זיך בעהאַלטען מיט זיי, פאַרוואָס זאָלען מיר די שטיקען אין זיך.

—=):o:(=—

אגרוס פון קאלומנע

פון דער סעריע: „לאדזער דאטשעס"

פון י. אבערזשאנעק

נאָך מיין בעזוך אין ווישניאָווא גורא, האָב איך פון מיין רעדאַקטאָר בעקומען אַ'אויפטראַג צו בעזוכען קאָלומנע. איך האָב דעם אויפטראַג אָנגענומען און איצט קום איך טאַקע פון קאָלומנע.

פאַרוואָס עפּעס גראָד קאָלומנע? פאַרוואָס נישט אַלע אַנדערע דאַטשעס? איז דער תירוץ: קאָלומנע איז איצט אַריין אין דער מאָדע, וואָרום דאַטשע דאַרפט איהר וויסען, איז פונקט ווי: קליידער, היטען, זאָקען — אַ מאָדע־זאַך, די לעצטע עטליכע יאָהר איז געוואָרען מאָדערן — קאָלומנע. איין מאָל אַזוי און ערד און קאָלומנע!

פרעגט איהר אַ יודענע, וואָס קרענקט אויף איטעליגענטישקייט:

נו? וואוינט איהר היי־יאָהר? ענטפערט זי מיט אַ פאַרייסען נעזעל:

— „יאַ ו'קאָלומניע!"

ווייל אַ בחור מאַכען אַ לעבען, כאַפּט ער זיך אין מיטען דער וואָך אַריבער קיין קאָלומנע, שטעלט אָפּ ווייזען ביי זיינע בעקאַנטע מענזשאָט קעס, עסט פּאָזשאָמקעס מיט סמעטענע, שלאָפט אויף אַ ווילך געלעגער און איהם איז וואויל ווי די וועלט.

ווילט איהר פאָהרען אויף אַ וויזיט קיין קאָ־לומנע דאַרפט איהר האָבען צוויי זאַכען: אַ פּאָר ווייסע הויזען און... אַ פּעשעל פּאַקער־קאַרטען. אָהן אַ „תהילים'על" טאָרט איהר זיך אין קאָלומנע נישט בעווייזען...

גאַנץ קאָלומנע איז סטראַשנע „מוזיקאַליש": אויף איין ווערענדע שפּילט מען פּאָקער, אויף אַ צווייטע ווערענדע קלאַפּט מען אַ „דזשעוויאָנטקע". אויף אַ דריטע ווערענדע שפּילט מען הערידוש. קלאַפּ און פּיוף, טעלעפאָן, 66, אוקא. גאַנץ קאָלומנע שפּילט, און געהט איהר אין קאָלומנע, בייטאָג און ביינאַכט, הערט איהר: „כ'פּאַש!"

„כ'קאָמפּ", „פּוטש".
„ביט".
פושער,
פּאַרטאַטש
קאַליקע,

כ'האָב אונטער'ס,
איך האָב אויבער'ס,
מלכים,
שיק זיינע מלכים אין נאָר אַריין — איך האָב טייז.
זיינע טייז געהען באַרויס — איך האָב אַ רויש.

איך הייס שפּילען אויף רויט,
איך שפּיל אויף שעל.
4 לעווען זענען מוסאָווע בייט.
וואו איהר געהט און וואו איהר שטעהט,
טאַשט מען ס'פּעשעל,
די הויפּט־שפּילער'ס, איז דאָ „שיינע געשלעכט". זיי שפּילען „זאַפּאַלטשיווע", זעהר אָפט ברעכט צוליב אַ „געקריינטען" אויבער איבעל אויס אַ מלחמה שיסען זיי שטעכווערטלעך. מ'רעכענט זיך אָפּ מיט'ן יחוס און סיטום זיך חושך.

אָבער אַ חוץ קאַרטען, האָבען די קאָלומנער דאַמען נאָך אַנדערע קלאַפּאָטען, דער גרעסטער קלאַפּאָט איז — די פּיזשאַמע:

אין קאָלומנע איז געוואָרען אַ מאָדע — פּיזשאַמעס, יעדע פרוי שפּאַצירט אין דער פּיזשאַמע, באַטיירליך ווייל איינע די אַנדערע איבערשטייגען. טראָגט איינע אַ כינעסקע פּיזשאַמע, געהט די צווייטע אַרויס אין אַ טערקישע פּיזשאַמע. בעווייזט זיך איינע אין אַ היספּאַנסקע פּיזשאַמע, געהט די צווייטע צומאָרגענס אַ וולאַסקע פּיזשאַמע.

נו, איז טאַקע גאַנץ קאָלומנע פאַרפּיזשאַמעט, יונג און אַלט, אָרים און רייך. באָבעס און אייניקלעך — אַלע טאַנצען אַרום אין זייערע הויזען, אויס קליידער, אויס בלוזע, אויס מאַנטעל — די פּיזשאַ־מע האָט דאָס וואָרט...

האָבען טאַקע די קאָלומנער ווייבער די טעג איינגעאָרדענט

אַ פּיזשאַמע־קאָנקורס

פאַר די שענסטע, אָריגינעלסטע פּיזשאַמעס זענען בעשטימט געוואָרען פּרעמיעס.

נו, איז טאַקע אין קאָלומנע געווען ליהודים, אַלע ווייבער האָבען זיך אַ לאָז געטאָן קיין לאָדז, מ'האָט „שטודירט" די לעצטע פּאַריזער מאָדע־זשורנאַלען, צום קאָנקורס האָבען זיך געשטעלט ווייבער פון פערשידענע בריטען און וואוקסען: דיקע און דאַרע, גרויסע און קליינע, די מענער האָבען געזאָגט זייערע „דזאַניעס":

— די אין דער כינעסקע פּיזשאַמע, קוואַלי־פיצירט זיך פאַרן מושב זקנים.

— די הויזען פּאַסען איהר, ווי אַ קאָזאַק — אַ טלית־קטן.

נאָכ'ן קאָנקורס איז פאַרגעקומען אַ פּיזשאַ־מע־טאַנץ, ס'האָבען געטאַנצט הויזען מיט הויזען: מענער־הויזען און דאַמען־הויזען אַזוי, אַז ס'איז פשוט אוממעגליך געווען צו אונטערשיידען וועלכער ס'איז דער „ער" און ווער די „זי"...

שלמה המלך'ס משפט

די קאָלומנער ווייבער דערציילען איצט אַ מעשה'לע מיט צוויי הינער, וואָס דערמאָנט שלמה המלך'ס משפט.

צום שוחט זענען געקומען 2 פרויען מיט 2 היהנער, נאָך דער שחיטה, האָט דער שוחט איין הינדל טריפה געמאַכט.

די קלוגע פרוי קליאַסקע, האָט באַלד אַ כאַפּ געטאָן די כשר'ע הינדל און געוואָלט אַוועקגעהן.

— „צאָ זאַ בעזטשעלבאָשטש!" — האָט די צווייטע געמאַכט אַ געוואַלד — די כשר'ע הינדל איז דאָך מיינע — כ'דערקען אין די פיסלעך...

— „ניך פּאָראָבוגאָ" — האָט די משפּחה קליאַסקע געמאַכט געוואַלדען, די הינדל איז מיינע — כ'דערקען זי אין שנאָבעל...

האָט זיך געמאַכט אַ „ויאָנע", אַז איין גאָט זאָל שומר ומציל זיין. אין דער מלחמה האָבען זיך אַריינגעמישט די מענער, און די פּשיאַשאָלעס. יעדער צד האָט בעקומען זיינע אָנהענגער און די מלחמה איז איצט אין פולען ברען.

איצט האָבען זיך מענשען אַריינגעלעגט און ווי־לען אויסגלייכען, איז דאָך אָבער אַ קשיה: וואו נעהמט מען איצט אַ שלמה המלך?

וואַגאַן לי־שרעק

אַ שרעק בעמט אַרום די קאָלומנער ליעטניסש־קעס, ווען זיי דערהערען דאָס וואָרט: „וואַגאָן לי־קוק". מיט די ביטערסטע קללות שעלטען זיי דעם „וואַגאָן־לי־קוק", וועלכע האָט לעצטענס געצוימען איינאָרדענען ביליגע ווישעטשקעס קיין קאָ־לאָמנע.

— וואָס זאָגט איהר נישט צו די דראַניעס! — קלאָגען זיך די קאָלומנער דאַמען — ווישעטשקעס מאַכען זיי זיך. זיי שולמען אַראָפּ די זלאָטעס, און אויף אונז ברענגען זיי צרות. מיט יעדער ביליגע־ווישעטשקע קומען אָן געסט פון אַלדע שוואַרצע יאָהר, יעדער זוכט אויס אַ קרוב פון צעהנטען דור. אַ עלטער באָבע אַ גלד געשוווסטער־קינד אָרער קתם אַ פשיאַטשעל, און עסט אָפּ די בייבער.

נאָך יעדען ביליגען צוג ווערט אַן אָנפאַל אויף די ווילעס. אין יעדער שטוב זענען דאָ מינדעסטען אַ דריי מניינים יונגען מיט מיידען, יודען און יודענעס. ביי יעדען טיש זיצען זיי, די אויסגע־הונגערטע ווישעטשקעליים און האַקען אויף אַלע באַק־ציין, אַז ס'געהט אַ רויך. די ליעטניטשקעס שווי־צען און שלעפּען אַרויס אַלץ וואָס זיי האָבען אין די שפּיזאַרניעס, אין די קעלערניס, און ביי די ווישעטשקע־לייט ווערט דאָס אַלץ פערברענט אונ־טער די העגד. ביינאַכט זענען פערנומען אַלע סטאָ־דאָלעס און ביידעם — און דאָס אַלץ צוליב די ביליגע ווישעטשקעס פון „וואַגאָן־לי־קוק".

מיט די ביטערסטע קללות שעלטען איצט די קאָלומנער דאַמען דעם „וואַגאָן־לי־קוק" מיט זיינע ביליגע ווישעטשקעס קיין קאָלומנע.

—=§§||§§§=—

יודישער אתה-בחרתניזם

איז א גלויבענס-ארטיקעל ביי קריסטען און מאכמעדאנער

פון ד"ר א. גינזבורג

דער גאַנצער פּלפּול וועגען אונזער „אתה־בחרתניזם" איז אַן אַרויסגעוואָרפענע אַרבייט און אַ איבעריגער צייט־פערלוסט. וואָרום גאַנץ גלייך, וואָס מען זאָל נישט טון, וועט עס האָבען אַ גאַנץ קנאַפּען איינפלוס אויף די מיינונגען פון דער נישט־יודישער וועלט. די נישט־יודישע וועלט. איך מיין דאָ די קריסטליכע און די מאחמעדאַנישע וועלט, וועט בלייבען ביי איהר אַלטער אָנגענומענער מיינונג, אַז דאָס יודישע פאָלק איז אַן „אויסגעוועהלט" פאָלק. מען דאַרף נישט פערגעסען, אַז די „אויסגעוועהלטקייט" פון דעם יודישען פאָלק (און שפּעטער דיין פערוואָרפענקייט) איז איינער פון די וויכטיגסטע יסודות פון דער קריסטליכער רעליגיע און שפּילט אויך אַ בעדייטענדע ראָלע אין דעם „איסלאַם". און כל זמן די דאָזיגע ביידע רעליגיעס וועלען עקזיסטירען, וועט דער געדאַנק פון דער יודישער „אויסדערוועהלטקייט", און זיין שפּעטערער פערוואָרפענקייט, עקזיסטירען. ער וועט עקזיסטירען אפילו, ווען מיר וועלען זיך פון איהם איינגאַנצען און אויף אַן אמת אָפּזאָגען. ביי די פרומע גלויביגע וועט ער עקזיסטירען אַלס אַן פעסטער גלויבען; ביי די נישט גלויביגע וועט ער עקזיסטירען אַלס פאָרוואורף און אַלס אויסדרוק פון פעראַכטונג, אָבער ער וועט עקזיסטירען.

* * *

דער געדאַנק פון דער יודישער „אויסדערוועהלטקייט" האָט זיך גענומען ביים יודישען פאָלק ערשט דאַן, ווען דאָס יודישע פאָלק איז געוואָרען פּאָליטיש קליין און שוואַך, ווען דאָס יודישע פאָלק האָט שוין געהאַט אויפגעגעבען די האָפנונג ווען עס איז צו ווערען אַ גרויסע וועלט־מלוכה. דאָס איז געווען אין די צייטען פון דעם ערשטען חורבן. אַלס אַ רעזולטאַט פון זיין פּאָליטישען נידערגאַנג. האָט זיך דאַן ענטוויקעלט ביים יודישען פאָלק אַ שפלות־געפיהל, — אַ געפיהל פון געשלאָגענקייט און געפאַלענקייט, ..מענשען קענען אָבער נישט לעבען אין אַ שטענדיגען געפיהל פון געפאַלענקייט און שפלות. דער געפיהל פון געפאַלענקייט געפינט דערביי אַ קאָמפּענסאַציע, אַן אויסוועג, אין אַ געפיהל פון גדלות־ אויב ער איז שוואַך אין איין זאַך, פיהלט ער אָבער, אַז ער איז שטאַרק אין אַ צווייטער זאַך. אויב דאָס יודישע פאָלק איז געווען שוואַך און הילפלאָז פּאָליטיש, האָט ער אָנגעפאַנגען גלויבען, אַז ער איז שטאַרק גייסטיג. דער שפלות־געפיהל ווערט פערוואַנדעלט אין אַ גדלות־געפיהל.

דאָס וואָס עס איז פאָרגעקומען מיט דעם יודישען פאָלק מיט העכער ווי צוויי און אַ האַלב טויזענד יאָהר צוריק, קומט איצטער פאָר פאַר אונזערע אויגען מיט דעם דייטשען פאָלק. פיהלענדיג זיך געשלאָגען און געפאַלען, פּאָליטיש שוואַך, געפּענטעט, דורכ'ן ווערסאַלער פרידענס־אָבמאַך, האָט דאָס דייטשע פאָלק געפונען זיין קאָמפּענסאַציע אין „היטלעריזם", אין די ווילדע פּרעטענציעס פון דער יודישער אויסדערוועהלטקייט, — אין דער אויסדערוועהלטקייט פון דעם דייטשען מענשען און דעם דייטשען פאָלק. דער חילוק בעשטעהט בלויז אין דעם, וואָס די יודען האָבען בעגריינדעט זייער „אויסדערוועהלטקייט" אויף רעליגיעזע יסודות, וועהרענד די דייטשען זוכען עס צו בעגריינדען בלומרשט אויף וויסענשאַפטליכע יסודות. דאָס נעהמט זיך דערפון, וואָס רעליגיע שפּילט היינט אַ קלענערע ראָלע ווי אַמאָל. נישט אומזיסט לעבען מיר איצטער אין אַ צייט פון וויסענשאַפט...

אודאי איז עס נאַריש, אָבער עס איז מענשליך. מענשליכקייט און נאַרישקייט זענען נישט קיין היפוך...

על כל פּנים, דאָס יודישע פאָלק האָט דאַן געפונען אַן אויסוועג פון זיין געפאַלענקייט. ער איז ביי זיך אין די אויגען געוואָרען אַ „ממלכת כהנים", אַ פּריסטער־פאָלק, אַ „גוי־קדוש", אַ הייליג פאָלק, אַ „אור־לגויים", אַ ליכט פאַר די פעלקער. דאָס יודישע פאָלק האָט געפונען אַ עקזיסטענץ בערעכטיגונג, אַ „מיסיע".

דער געדאַנק פון דער יודישער אויסדערוועהלטקייט האָט זיך שנעל פערשפּרייט צווישען די יודען, טיילווייז צו פערדאַנקען די אַרבייט פון אפשר דעם גרעסטען פּראָפּאַגאַנדיסט פון אַלע צייטען — פון „ישעיה דעם צווייטען",*) אָבער דער עיקר, ווייל דאָס איז געווען אַ לעבענס־נויטיגקייט, — אַ לעבענס־בערעכטיגונג.

דער געדאַנק פון דער יודישער אויסדערוועהלטקייט איז אָבער נישט געבליבען ביי יודען. ער האָט זיך שפּעטער פערשפּרייט אויך צווישען די נישט־יודען, צווישען די אַרומיגע פעלקערשאַפטען. דאָס איז געווען דער אויפטו פון דעם קריסטענטום.

וועגען יעזוס'ען, און זיינע יודישע תלמידים איז נישטאָ וואָס צו רעדען. זיי זענען געווען יודען און געפיהלט און געטראַכט ווי אַלע אַנדערע יודען פון יענער צייט. יעזוס זאָל האָבען געזאָגט: „איך בין געשיקט געוואָרען בלויז צו די פערלוירענע שעפּעלעך פון ישראל". ער זאָגט אויך: „אויף דעם וועג פון די היידען געהט נישט, און אין אַ שטאָט פון די שומרונים זאָלט איהר נישט אַריינגעהן. געהט בלויז צו די פערלוירענע שאָף פון ישראל" (מתי 10, 5—6). וועגען די אַנדערע פעלקער זאָגט ער: „עס איז נישט גוט צו נעהמען דאָס ברויט פון די קינדער און עס וואַרפען פאַר די הינט" (מתי 15, 22—27). דאָ האָט איהר נישט בלויז אַ נאַציאָנאַליזם, נאָר אַ ווילדען שאָוויניזם.

אָבער אפילו דער שטאַרקסטער אינטערנאַציאָנאַליסט צווישען די אַפּאָסטאָלען, דער העלעניזירטער יוד שאול, וואָס האָט געביטען זיין נאָמען אויף פּאול, אפילו ער קען זיך נישט בעפרייען אינגאַנצען פון דעם יודישען נאַציאָנאַליזם און פון דער יודישער אויסדערוועהלטקייט. די יודען, זאָגט ער, זענען וויכטיגער, „ווייל זיי איז גאָט'ס רייד אָנגעטרויט געוואָרען" (צו די רוימער 3, 2). די יודען זענען דער אוילבערטבוים און די אַנדערע פעלקער, די היידען, זענען פּראָסטערע צווייגען, וואָס זענען צוגעשטעפּט געוואָרען צום אוילבערטבוים (צו די רוימער, 11). אָבער און ווידער געפינט מען אין זיינע עפּיסטלען דעם אויסדרוק: „פריהער צו די יודען, אָבער אויך צו די גריכען".

די יודישע אויסדערוועהלטקייט איז שיער נישט געוואָרען אַן „אני־מאמין", אַ דאָגמע, אין דער קריסטליכער קירכע, ווי די יודען זענען געווען די ערשטע וועמען גאָט פערטרויט זיין וואָרט באַמעהר, ער אַליין האָט זיך פערקערפּערט און האָט אָנגענומען דעם געשטאַלט פון אַ יודישען מענשען, פון יעזוס'ען.

די קירכע האָט נישט געקענט פערוואַרפען די אויסדערוועהלטקייט פון דעם יודישען פאָלק, אָבער זי האָט געפונען אַן עצה ווי אַזוי צו מאַכען אַ חסרון פון דער דאָזיגער אויסדערוועהלטקייט. די יודען זענען טאַקע פון אָנפאַנג געווען די אויסדערוועהלטע אָבער זיי האָבען זיך פערזינדיגט הערמיט, וואָס זיי האָבען נישט געוואָלט אנערקענען יעזוס'ען און דערפאַר האָט גאָט זיי פער'מיאוס'ט און פערוואָרפען. די אַמאָליגע יודישע אויסדערוועהלטקייט געהט ביי די קריסטען האַנד־אין־האַנד מיט זייער שפּעטערדיגער געפאַלענקייט און פערוואָרפענקייט.

דאָס זעלבע איז אויך מיט דעם „איסלאַם", מיט דער מאחמעדאַנישער רעליגיע. מאַחמעד לייקענט נישט אָפּ די אויסדערוועהלטקייט פון דעם יודישען פאָלק. גאָט האָט זיך צו זיי צום ערשטען ענטפּלעקט און האָט זיי געגעבען די אמת'ע תורה, די אמונה פון אברהם'ען. אָבער זיי האָבען זיך אָפּגעקעהרט פון דעם גלייכען וועג, האָבען נישט געוואָלט געהן אין די וועגען פון דער אמת'ער אמונה, און, דער עיקר, זיי ווילען נישט גלויבען אין איהם, אין מאַחמעד'ען און אין זיין שליחות, דעריבער זיי גאָט פער'מיאוס'ט און פערוואָרפען.

אויך ביי די מאַחמעדאַנער, ווי ביי די קריסטען, כאָטש נישט אויף דער זעלבער מדרגה, געהט די יודישע „אויסדערוועהלטקייט" האַנד אין האַנד מיט זייער שפּעטערדיגער געפאַלענקייט...

ווי עס איז צו זעהן פון די פּאָר קורצע בעמערקונגען, איז די יודישע אויסדערוועהלטקייט און די שפּעטערדיגע געפאַלענקייט אַ גלויבענס־אַרטיקעל ביי די קריסטען און צום טייל אויך ביי די מאַחמעדאַנער.

—):O:(—

*) לויט דער מיינונג פון די מאָדערנע קריטיקער זענען די קאַפּיטלען פון קאַפּיטעל מ' געשריבען פון אַן אַנדערען, וועלכער ווערט בעצייכענט מיט דעם נאָמען „ישעיה דער צווייטער".

דער מענש, וואָס האָט געזאָגט דעם אמת

(ערצעהלונג) • נאָכ'ן פראַנצויזישען • פון נ. פערלמאַן

— אָנגעקלאָגטער, — האָט דער פּאָרזיצער פון געריכט אָנגעהויבען, דורכבלעטערענדיג די אַקטען, — איהר זענט, הייסט עס, אַלט זעקס און דרייסיג יאָהר. איהר האָט געענדיגט אַ מיטעל־שולע, זענט געווען אַ פּאָסט־אָנגעשטעלטער אין דער הויפּט־שטאָט, און פאַראַיאָהרען האָט מען אייך איבערגעפיהרט אויף דערזעלבער שטעלע אין אונזער שטאָט. מען האָט אייך פערשיקט אין דער פּראָווינץ, פערשטעה איך, ווי אַ שטראָף פאַר עפּעס אַ פעהלער, וואָס איהר זענט בעגאַנגען.

— זעהר ריכטיג, הער פּאָרזיצער.

— וואָס פאַר אַ פערברעכען זענט איהר עס בעגאַנגען?

— עס איז נישט געווען קיין פערברעכען. מיך האָט מען בעשטראָפט פאַר זיין גראָב צו מענשען. איך האָב ליב צו זאָגען מענשען דעם אמת אין די אויגען.

איינמאָל, צום ביישפּיל, איז אַ יונגע פרוי צוגעקומען צו מיין פענסטערל. זי האָט געוואָלט אָוועקשיקען אַ רעגיסטרירטען בריף. איך טו אַ קוק: אַ פעטער מאַנטעל, ציהרונג, פּערפום, און — שמוציגע אויערען, נו, האָב איך עס איהר געזאָגט...

— גענוג, — האָט דער ריכטער איהם אָפּגעשטעלט, — דאָס האָט מיט אונז נישט צו טון. מען האָט אייך, הייסט עס, פערשיקט אַהער אַלס אַ שטראָף. דערציילט אונז, וואָס איז געווען דער ערשטער פעהלער, וואָס איהר זענט בעגאַנגען, און ווי אַזוי איז עס אייך גאָר איינגעפאַלען אַזאַ געדאַנק?

— פון לאַנגווייליגקייט, הער פּאָרזיצער. אָנגעהויבען האָב איך דערמיט, וואָס איך האָב געעפענט די בריף, האָב איך זיי דורכגעלייענט און צוריק פערקלעפּט. איך האָב עס געטון מיט דער פּאַרע פון וואַסער און מיט אַ קיילעכדיגען בלייפעדער...

— אָבער צו וואָס האָט איהר דאָס געטון?

— פון לאַנגווייליגקייט, הער פּאָרזיצער, פון לאַנגווייליגקייט. אין דער זעלבער צייט האָב איך אָבער דערביי אויך געהאַט אַ ריין־וויסענשאַפטליכען אינטערעס. דער מענש האָט מיך שטענדיג אינטערעסירט. אַ פערשלאָסענער בריף, האָב איך געמיינט, בעהאַלט אין זיך ווירקליכע, אינטימע זאַכען, מענשליכע געדאַנקען....

אין דעם געריכטס־זאַל, וואָס איז געווען פול בעזעצט, האָט איצטער זיך הויך פונאַנדערגעלאַכט. דער אָנגעקלאָגטער האָט איהם שאַרף אָנגעקוקט. אָבער, וואָס האָט געלאַכט, האָט זיך צוזאַמענגענומען און אפילו פערגעסען צו פערמאַכען דאָס מויל.

דער אָנגעקלאָגטער האָט גערעדט ווייטער:

— איך בין אָבער געוואָרען שרעקליך ענטוישט. איך האָב גערעכענט צו געפינען אין די בריף איינטערעסאַנטע זאַכען און האָב יעדען מאָל זיך אָפּגענאַרט. אַלץ איז דאָרט געווען באַנאַל, אָהן טעם, נאַריש... דער עיקר אָבער — נישט אויפריכטיג... עס איז נישט גוט, מיינע פריינד!

די לעצטע ווערטער האָט דער אָנגעקלאָגטער אַרויסגעזאָגט גאָר הויך, ווייל ער האָט זיך געווענדעט מיט זיי נישט צו די ריכטער, נאָר צום עולם. אַ געמורמעל פון אויפרעגונג איז דורכגעלאָפען איבער'ן זאַל. אָבער דער אָנגעקלאָגטער האָט שוין ווייטער גערעדט:

— דאָס לייענען די בריף האָט מיך נישט צופרידענגעשטעלט. דאָך האָט עס מיר געבראַכט נוצען. איך האָב אויסגעפונען, אַז די מעהרסטע איינוואוינער אין אונזער שטאָט לעבען נישט אַזוי, ווי זיי וואָלטען בעדאַרפט לעבען, און האָב געהאַלטען פאַר מיין פליכט זיך אַריינצומישען... דאָס האָט מיך איצט געבראַכט אין געריכט. איך בעדויער אָבער עס נישט. פערקעהרט, איך בין שטאָלץ, וואָס איך האָב עס געטון. איך האָב זיך שוין לאַנג געהאַט בעגרייט צו אַזאַ אַרבייט. שוין אין מיינע קינדערישע יאָהרען האָב איך אַרויסגעוויזען אַ פעהיגקייט נאָכצומאַכען פרעמדע אונטערשריפטען. אָבער נאָכצומאַכען פרעמדע האַנדשריפטען, און נישט איינע, נאָר אַ סך, — דאָס, זעהט איהר, איז שוין פיל שווערער. עס פאָדערט זיך פאַר דעם אָהן אַ שיעור געדולד, אַ זיכערע האַנד, און דער עיקר — טאַלאַנט. איך האָב געאַרבייט דורך די נעכט. איך בין נישט געשלאָפען, האָב נישט געגעסען, האָב זיך איינגאַנצען אַריינגעטון אין דער אַרבייט. דורך שווערער מיה און אויסדויער האָב איך, ענדליך, דערגרייכט מיין ציל.

„דעם ערשטען בריף, וואָס איך האָב געפעלשט, איז געווען דער בריף פון אַ יונגעמאַן, וואָס האָט זיך דורכגעשריבען מיט אַ מיידעל. אָט דער יונגערמאַן האָט געהערט צו יענעם טיפּ היינטוועלטיגע יונגעלייט, וואָס האָבען אַ שלעכטע ווירקונג אויף די יונגע מיידלעך פון אונזער שטאָט. דאָס מיידעל האָט איהם געשריבען באַאיוע, אָבער האַרציגע בריף, און ער האָט איהר דערויף געענטפערט מיט לאַנגע אָפּהאַנדלונגען וועגען דעם אינטערנאַציאָנאַלען עקאָנאָמישען קריזיס. איך האָב רחמנות געהאַט אויף דעם מיידעל און האָב אָנגעשריבען אַ שטאַרק־דורכגעפיהלטען ליבע־בריף. איך האָב, פערשטעהט זיך, אָנגעשריבען דעם בריף מיט דעם יונגעמאַנ'ס האַנטשריפט און איהם אונטערגעשריבען מיט זיין נאָמען."

„איך האָב אויפגעפּאַסט דאָס יונגע מיידעל צו קומען צו אונז אין שטאָט און האָב איהר געלאָזט וויסען, אַז איך, — דאָס הייסט, יענער יונגערמאַן, — האָב בדעה גאָר איינגיכען חתונה צו האָבען מיט איהר".

— אַזוי, — האָט דער פּאָרזיצער פון געריכט געזאָגט, — איך זעה אָבער דאָ, אַז איהר האָט געשריבען נישט נאָר ליבע־בריף.

דער אָנגעקלאָגטער האָט געשמייכעלט מילד און געענטפערט:

— איך האָב געשריבען יעדען איינעם, לויט זיין פערדיענסט נאָך. אַ יונג מיידעל, וואָס איהר געליבטער האָט זי אָפּגענאַרט, איז איין זאַך, און דער דירעקטאָר פון אונזער באַנק איז אַ גאַנץ אַנדער זאַך. דעם דירעקטאָר האָב איך גוט אויסגעציילט, ווי ער איז עס ווערט געווען.

— איהר האָט עס אָבער געטון, אונטערשרייבענדיג דעם בריף מיט אַ פרעמדען נאָמען?

— עס פערשטעהט זיך, הער ריכטער, ווי דען אַנדערש? ערלויבט מיר אָבער אייך צו בעמערקען, אַז דער דירעקטאָר פון דער באַנק איז אַליין שולדיג אין דעם. אויבען־אויף זעהט עס אויס, אַז ער און אונזער אַפּטייקער זענען די בעסטע פריינד. יעדען טאָג, אין קאַפע, שפּילען זיי צוזאַמען שאַך... אין דער אמת'ן אָבער, האָט דער אַפּטייקער זעהר אַ שלעכטע מיינונג וועגען אונזער דירעקטאָר. איז פאַרוואָס, פרעגט זיך, האָט ער געהאַלטען זיינע אמת'דיגע געפיהלען? איך האָב פערריכט די עוולה, ווייל איך קאָן נישט פערטראָגען קיין ליגען, הער פּאָרזיצער... דער אַפּטייקער האָט פון זיין זומער־פּלאַץ אָנגעשריבען דעם דירעקטאָר אַזאַ מין בריוועל: „ליבער, געעהרטער, טייערער", און נאָך אַזוינע פאַלשע ווערטער... האָב איך צום סוף פון זיין בריוועל צוגעשריבען: „דאָס אַלץ, וואָס איך האָב מיר געשריבען, האָב איך נישט געמיינט, הער דירעקטאָר. אין דער אמת'ן זענט איהר אַ שווינדלער, אַ חזיר און אַן אידיאָט. אייערע טונקעלע געשעפטען זענען מיר גוט בעקאַנט. איהר האָט לעפּקע פיגור, הער דירעקטאָר! מיט אייער וואָרט, איהר זענט אַ געמיינער יונג!"

ווען דער אַפּטייקער איז געקומען צוריק אין שטאָט אַריין, איז דער דירעקטאָר איהם פערפאָהרען אין די צייהן... איך גלויב אַז דאָס פאָרגעקומען... כאַ־כאַ־כאַ!...

אין געריכט־זאַל האָט זיך ווידער דערהערט אַן אויפגערעגטער געמורמעל. דער פּאָרזיצער האָט אַ קלאַפּ געטון אין טיש און געזאָגט:

— אָנגעקלאָגטער, אויב איהר וועט זיך נישט פערהאַלטען אָנשטענדיג, וועל איך הייסען אייך אַרויספיהרען פון דאַנען.

דער אַדוואָקאַט פון דער אָנקלאַגע האָט זיך אויפגעשטעלט.

— ערלויבט מיר צו שטעלען דעם אָנגעקלאָגטען אַ פראַגע. איהר האָט, אָנגעקלאָגטער, נישט נאָר געשריבען בריף מיט פרעמדע האַנדשריפטען און זיי אונטערגעשריבען מיט פרעמדע נעמען, נאָר איהר האָט איינציגע בריף אינגאַנצען אַוועקגענומען און איבערגעלאָזט די ליידיגע קאָנווערטען. גיט איהר דאָס צו?

— ניין. אָבער איך וויס, פון וואַנען אָט דער ליגען שטאַמט. פאַראַיאָהרען האָב איך געטראָפען אויף דער פּאָסט אַ בריף, וואָס איז געווען אַדרעסירט צו אַ „מר. מאַנטעפיאָרי, נומער 606". איך האָב איהם, פערשטעהט זיך, געעפענט. דער בריף איז געקומען פון פּאַריז. עס זענען דאָרט געווען אַלערליי פּאָסט־קאַרטלעך, איך האָב די גאַנצע מיאוסקייט פערברענט און האָב אַריינגעלייגט אין קאָנווערט אַ שטיק ליידיג פּאַפּיר. און ווער, מיינט איהר, איז אויפ'ן אַנדערען טאָג געקומען אויף דער פּאָסט אָפּנעמען דעם בריף? אונזער הויך־געשעצטער אַרכיטעקט, הער רוסאָ! און ער האָט דאָך פיר קינדער און אַרום פופציג אייניקלעך! איז דאָס נישט קיין שאַנדע, הער פּאָרזיצער?

— אָנגעקלאָגטער, איך פערוואָרן אייך אַרויסצוגעבען סודות פון בריף!

דער אָנגעקלאָגטער איז געשטאַנען מיט אַ געאַרונטערגעלאָזענעם קאָפּ און געשמייכעלט מיט אַ זיינעם שמייכעל. דער אַרכיטעקט רוסאָ, וואָס איז געזעסען אין געריכטס־זאַל צווישען עולם, האָט זיך הויך אויסגעשנייצט די נאָז אין אַ קאָלירטען

(ווייטער זעה 19־טע זייט)

ישעיה דער מנחם / פון א. צ. ראמאנאווסקי

וועגען ישעי' דעם מנחם, שלאגען זיך די היס־טארישע שטראמען איבער מיט די אנדערע. מען האט פערמישט אין ביבעל־קריטיק פריער מיט דאסער אין שייכות מיט זיין פעאיגליכקייט.

די אנגענומענע טראדיציע איז, אז דער „אנ־דער ישעי' פון ערשטען ביז'ן לעצטען קאפיטעל, וועלכען מיר פעזיצען, איז דער פראפעטישער אויסגוס פון דעם נביא ישעי', וועלכער האט געלעבט אין די צייטען פון חזקיה.

די פרייע יודישע ביבעל קריטיק, פון די צייטען פון אבן עזרא, האט גענומען ברעכען די אנגע־נומענע טראדיציע. מען זעהט דאך ווי דער נביא רעדט פון קאפיטעל „מ" ביז דעם סוף פון ספר וועגען „בבל ווי וועגען א מעכטיגער און הערשענדען לאנד, וועלכע האלט ביים צופאלען ווערען, און יהודה ווערט אויסגעמאלען אין זיינע נביאות ווי א וויסט לאנד „ וועלכע דארף ווי־דער אויפגעבויט ווערען; איז דאס מעגליך, אז דאס זאל זיין דער ישעי' פון חזקיהו'ס צייטען. מען דארף זיך דאס רעכענען מיט דעם, אז אין חזקיהו'ס צייטען איז בבל נאך גאר נישט געקומען צו איהר גדולה און יהודה איז נאך געווען א שטארק לאנד. עס איז נאך גארנישט געווען קיין סימן פון חורבן. דעריבער ווילען די פרייע ביבעל־קריטיקער מאכען שלוס, אז מיר האבען צו טון מיט א נביא, וועלכער האט געלעבט ביים סוף פון גלות בבל און זיינע נביאות זענען צוזאמענגעשטעלט געווארען מיט די נביאות פון ערשטען ישעי'.

דער ערשטער וואס האט בעפיהלט, אז מיר האבען דא צו טון מיט א צווייטען ישעי' איז געווען דער אבן עזרא. נאך איהם האט די חקירה אויס־געבריייטערט ברוך שפינאזא.

און דא הערען מיר נאך א שטארקען אר־גומענט: זאלען מיר אפילו שוין זאגען, אז דער ערשטער ישעי' פון חזקיה'ס צייטען האט זיך גע־קענט ארייבריסען מיט זיין פראפעטישער קראפט אין דער פערנעבעלטער צוקונפט, האט געקענט יוי־סען פון פריהער וועגען די געשעהענישען וואס וועלען קומען אין דער וועלט מיט 200 יאהר שפע־טער. קען דאך קיין צווייפעל נישט זיין, אז וועגען די געשעהענישען האט ער בלויז געקענט רעדען בדרך כלל. ער האט געקענט פאראויסזעהען, אז דאס פאלק וועט פארטריבען ווערען קיין בבל און ווען שפעטער צוריקקעהרען אין זיין לאנד. קיין מענש קען זיך דאך נישט איינרעדען, אפילו דער גרעסטער ארטאדאקס, אז א נביא וועט אנרופען אין די צייטען פון חזקיה דעם נאמען פון מלך כורש, וועלכער האט געלעבט מיט 150 יאהר שפע־טער, ווען פאר די מענשען פון חזקיה'ס דור איז ער געווען א טויטער בכתאב. אויך גריבעלט מען זיך אין די סגנונות פון די קאפיטלען פון „א" ביז „מ" און אין די קאפיטלען פון „מ", מען בע־מערקט אז עס איז פאראן א געוואלדיגער אונטער־שייד אין די סטילען, פון קאפיטעל „מ" אויך די נבואות זענען אנדערש.

„מ'ליבט מען דאך, אז מיט צוטיילען דעם ספר ישעיה אויף צווייען האט מען שוין אפגעפטר'ט, הויבט זיך גארנישט אן. די נייעסטע ביבעל קריטיק געהט ווייטער די זכות צו בעווייזען, אז עס זענען געווען א סך „ישעית", און מען שנידט און מען פאלמעסט די גינגאלדענע פסוקים אויף ובאם די וועלט שטעהט...

דער היסטאריקער יוסף קלויזנער איז געווען די צוגלידערונג פון ספר, אויף אזוי פיל ווי די בריי־טעסטע ביבעל־קריטיקער ווילען דאס האבען, ער איז אבער איינשטימיג, אז די קאפיטלען פון „מ" בעלאנגען צו א צווייטען ישעיה.

דער אנטפערגעשליכער בן יהודה רופט דעם ישעיה דער נביא „מנחם ציון", און די דייטשע בי־ביבעל פארשער בעצייכענען איהם אלס „דער גרויסער אומבעוואוסטער".

דער גרויסער היסטאריקער יעבץ. פון וועמענס גרויסען ספר „תולדות ישראל" זענען נאך ארויס טיילען אין תרפ"ח, און ער האט אויך געוואוסט די אלע ארגומענטאציעס פון די ביבעל־קריטיקער האלט זיך פעסט ביי דער טראדיציאנעלער מיינונג.

ער גלויבט באמונה שלימה, אז דער גאנצער ספר ישעיה איז ארויס פון איין נביא, פון דעם געט־ליכען פרינץ פון די נביאים, פון דעם ישעיה וואס האט געלעבט אין די צייטען פון חזקיה. ער שרייבט: ישעיה איז געווען דער גרעסטער פון אלע נביאים, וועלכע זענען אויפגעשטאנען זינט משה. ער איז געווען גרויס מיט זיינע פיל פארבענרייכע נביאות, מיט זיין פראפעטישען שוואונג, און אויך מיט דער בעהערשענדער קראפט וואס ער האט בעזעסען צו זעהן וואס עס וועט זיך טון ביז דעם אחרית הימים. אט דער ישעיה האט דעם גרעסטען טייל פון זיינע נביאות ארויסגעזאגט אין די צייטען פון אחז און חזקיה, ביז דער צייט ווען סנחריב וועט קומען צוריק א פערשעמטער און א בעליידיגטער צו זיך אין לאנד אריין. פון דער צייט אן אבער, וואס גאט האט איהם געוויזען, אז ער וועט פער־טרייבען די יודען אין בבל, האט ישעיה גענומען נביאות זאגען וועגען דער גאולה וואס די געטליכע קראפט וועט אויסלייזען זיין פאלק פון בבל, ער האט אויך זיינע בליקען געווענדעט אויף גאולת עולם, וואס גאט וועט די יודען אויסלייזען פון אלע זייערע בעדריקער.

ביי דעם צווייטען שבת פון נחמה הערען מיר ווי ציון רויסעלט זיך און צערטעלט זיך פאר דעם רבונו של עולם. דער ערשטער נחמה שטראם פון קאפיטעל „מ" פון ישעיה איז געקומען אזוי אונ־געריכט. די חורבן ווערטאגען האבען נאך גע־דריקט און געשטיקט, און דא שטעהט דער געט־ליכער מנחם און וואשט אראפ די שווערענישען פון הארצען. קען זיך די וויסטע ציון גאר נישט גלוי־בען, אז מען מייבט דאס איהר. רופט זי מיט א ווייצענדיגען קול: „מיך גאט האט מיר פערלאזען, מיין גאט האט מיר פערגעסען".

וואס זי גלייך דעם געטליכען ענטפער: „קען א פרוי איהר קינד פערגעסען, קען זי זיך פערגעסען רחמנות צו האבען אויף איהר אייגען פלייש און בלוט? נאר עס קען דאך טרעפען, אז מוטערס זאלען פערגעסען זייערע קינדער, אבער איך וועל דיך נישט פערגעסען. איך זעה דיך שטענדיג ווי דו וואלסט איינגעקריצט געווען אין מיינע הענט. אט זעהסטו ווי עס איילען זיך דיינע קינדער צוריק צו קומען צו דיר; אט די פעלקער וואס האבען הרוב געמאכט דיין לאנד וועלען ארויס פון דיר. זיי וועלען נישט שטעהן מעהר אין דיין לאנד.

און ביים דריטען שבת, אין דער הפטורה, ווערט דער נביא נאך דרייסטער, דער געטליכער קול דינגט אין איהם ווי דער פריש בעלעבענדער פריה מארגען ווינטעלע אין די ערשטע פריהלינג טעג: „דו ארימע, אויפגעיעגטע ציון, אט פלאסטער איך אויס מיט קאסטבארע שטיינער דיינע גאסען, אט בוי איך דיך אף מיט דימאנטען. דיינע פענצטער מאך איך פון רובינען, און דיינע טויערען וועלען זיין פון עדעלשטיינער, וואס לייכטען ווי פייערען".

ווערט דאס הארץ אזוי צעווארימט, ווילט זיך צוגעדריקען פעסט צום פאלק און חלומ'ן מיט איהם די גאלדענע חלומות פון דער צוקונפט.

מיין געזאנג

פון יואל סלאנים

— 1 —

גרינגראז און בלומען, וועלדער און טייכען
לויפען און פליהען פארביי,
איך זיץ אין וואגאן און איך קוק אינ'ם פענסטער
און אלץ זעהט מיר אויס אזוי ביי.

אט הויבען זיך בערגער און שפארען אין הימעל
אט לייגען זיך טאלען געשפרייט,
די באהן קרעכצט און קלעפערט אלץ העכער
און העכער,
דער טאל אונטען שרעקט מיטן טויט.

איך בין שוין געפארען דא פיל מאל, איך גייס שוין
דא יעטווידער, יעטווידער ארט,
דאך זיץ איך ביים פענסטער אזוי ווי בעצוואונגען
און ריהר זיך צומאל נישט פון ארט.

איך וויל נישט פערפעהלען קיין איינציגען בוימעל,
קיין איינציגען בלומעל אין פעלד
ס'איז אלץ אזוי ביי, אזוי אנדערש ווי בעכטען,
ווייל טעגליך ווערט בייער די וועלט.

— 2 —

עס פליהט א תפילה פון מיין הארץ
צו גאט, סיי טאג, — סיי בנאכט:
„איך זוך קיינמאל קיין כבוד נישט,
איך זוך קיינמאל קיין מאכט.

„איך שטרעב זיך קיינמאל אויבען אן,
האב ליב צו זיין אליין,
כ'האב ליב חלומות וועבען גאר
און זינגען שטיל און שעהן,

„א שיפער גלויבען האט מיין זעל,
כאטש קאלט איז איצט די וועלט,
איך האף נאר, גאט, זאלסט קומען שנעל
צוריק אויף אונזער וועלט.

„און ווען וועסטו קומען, וועט מיר זיין
מיין לעבען אזוי שעהן,
און איך וועל שוועבען נאר מיט דיר
אויף פליגלען פעסט און ריין".

— 3 —

האט אימיצער פון אייך געהערט די שטילקייט רייד[e]ן
האט אימיצער פון אייך געהערט די שטילקייט שפילן
ווי וואויל איז דער נאס, וואס קען פון שטאט זיך
שיידען,
און געהן אליין ביינאכט און הארכען, פיהלען,

די נאכט האט פילע סודות נישט דערצעהלטע
די נאכט האט טיפע בענקשאפט נישט דערפילטע,
די טרויט נאר די, וואס זענען אויסדערוועהלטע,
וואס געהען אום פערבענקטע און פערשטילטע,

די עפענט אויף איהר הארץ און ס'ריידען שטערן,
די שפילט מיט צארטע זילבערדיגע שטראלען,
און די, וואס זענען האבען אלץ צו הערען.
ווערען אין א כשוף־לאנד פערפאלען.

פראפעסיאנעלע קראנקהייטען ביי וועבער

(מעדיצינישע שמועסען) — פון ד"ר רייזענבערג

די וועבער געפינען זיך אין דער צייט פון דער ארבייט אונטער א שטענדיגען גערויש פון די מע־כאנישע וועבשטולען. דער דאזיגער גערויש, דער עיקר, ווייל ער איז א שטענדיגער, א לאנגדויערנ־דיגער האט זעהר א שעדליכע ווירקונג אויף דעם געהער־אפאראט און קען דערפיהרען צו שווערע ענדערונגען אין געהער, ביז פולשטענדיגער טויב־קייט. אגב זענען אין דאזיגען וועבער־פאך פערטרא־טען א גאנץ גרויסע צאהל יודישע ארבייטער. מיר געפינען זיי געניג אין די גרויסע טעקסטיל־פאב־ריקען אין לאדז, ביאליסטאק, טאמאשאוו, ביליץ, און אין אנדערע שטעט אין פוילען און אויך אין אויסלאנד.

דער גערויש פון די מעכאנישע וועבשטולען איז נאך שטארקער ווי אין אנדערע גרויסע מעכאנישע אונטערנעהמונגען, למשל ביי קעסעל־ארבייט, און ווען מען קומט אריין אין אזא ווארשטאט, בעקומט מען דעם איינדרוק, אז אין צימער לויפען מיטאמאל עטליכע צוגען מיטן גאנצען אימפעט. די נערווען סיסטעם ביי אזוינע ארבייטער ווערט שטארק גע־רייצט, בעזונדערס ביי פרויען און יוגענדליכע, דאס געהער ווערט ביסלעכווייז שוואכער און מיט דער צייט קענען די ארבייטער איינגאנצען טויב־ווערען.

חוץ דעם גערויש קומט נאך צו די שעדליכע ווירקונג פון דעם טרייסלען פון דער פארלאגע; דער ארבייטער פערלירט אפט דאס געפיהל, פון גלייכגעוויכט און קריגט קאפ־שווינדעל. ס'איז שוין א כלל, אז א וועבער הערט שוין נישט אזוי ווי,
א כלל, אז א וועבער הערט שוין נישט אזוי ווי א נארמאלער מענש. ביי דער אונטערזוכונג פון וועבער, וואס האבען געארבייט מעהר ווי 8 יאהר, האט זיך ארויסגעוויזען, אז זייער געהער־פעהיגקייט פערגרינגערט בלויז 12 פראצ. פון דער נארמע. פראפ. מאלוטין האט אונטערזוכט 900 וועבער און האט איינגעפונען ביי זיי א קאלאסאלע שעריגונג פון געהער; די העכסטע און די נידעריגסטע טענער הערען זיי לגמרי נישט. נאך פינף יאהר ארבייט זענען זיי שוין זעהר שווער־הערינג און ליידען פון גערויש אין די אויערען. דערהויפט ווערט געשעדיגט דער אינעווייניגסטער אויער, דער הערנערוו, די קראנקהייט בלייבט שוין אויף שטענדיג און געהט נישט איבער אפילו נאך א פיל־יאהריגען איבעררייס אין דער ארבייט. ד"ר מאיעס, וועלכער האט אונ־טערזוכט דאס געהער ביי 309 וועבערינס אין אמעס, קומט צום אויספיהר, אז די אפשוואכונג פון געהער געהט פראפארציאנעל צו דער צאהל ארבייטס־יאה־רען (סטאזש); ביי א סטאזש פון 5 יאהר זענען געווען 18,5 פראצ. שווער־העריגע, ביז 20 יאהר 62,1 פראצ. און ביי א סטאזש ביז 45 יאהר — 89,5 פראצ. ווען מיר וועלען נאך נעהמען אין אכט, דאס אויך דער שטויב פון די ווארשטאטען ווירקט שעדליך אויף די איבערשטע לופט־וועגען, וועט זיין פערשטענדליך, פארוואס וועבער בעקו־מען אזוי אפט קאטארען פון מיטעל־אויער. דאס — צוזאמען מיט די שווערע קראנקהייטען פון דער נערוו, וואס פיהרען צו טויבקייט — רופט ארויס א ספעציפיש פראפעסיאנעלע קראנקהייט פון די וועבער.

וואס איז שייך דער פערהיטונג פון דער דא־זיגער מחלה, דארף די גאנצע אויפמערקזאמקייט אין דעם פרט אנגעווענדעט ווערען אויף דער אל־געמיינער פערהיטונג און ווייניגער אויף דער איינ־דיווידועלער, ד. ה. פון יחיד גופא. איניגע געלערנטע האבען פארגעלעגט פערשטאפען די אויערען מיט וואטע ביי דער ארבייט, אבער דאס קען ווייניג העלפען, ווייל דאס קען נאר מילדערען דעם גערויש, וואס געהט מיטן לופט־לייטונג דורכ'ן דרויסיגען אויער, אבער עס בלייבט נישט פערהיט די לייטונג פון קלאנגען דורכ'ן שארבען. דעריבער לייגען אנדערע פאר, די ארבייטער זאלען טראגען אויפ'ן קאפ א היטעל פון וואליק און דאס זאל שוין קענען פערהיטען פון די שעדליכע ווירקונגען פון גערויש מיט דער לופט־לייטונג, סיי דורכ'ן אויער, סיי דורכ'ן שארבען. אבער אויך דאס אלץ זענען שוואכע מיטלען. דער עיקר דארפען אויס־געבעסערט ווערען די איינריכטונגען פון די וועב־בערייען גופא, קודם־כל דארפען די מעכאנישע וועב שטולען שטעהן נאר אין איינשטאקיגע בנינים מיט אן אספאלטענעם, אדער בעטאנענער פאדלאגע; צוליב דעם ווערט דער גערויש און אויך דאס טריי־סלען בעדייטענדיג קלענער. אונטער די וועבשטולען דארף מען אונטערלייגען א געפרעסטען וואליק אדער א ברייטען קארק, דאס זעלביגע דארפען די ארבייטער האבען אונטער די פיס, אט די אלע מיט־לען קענען אין א געוויסער מאס פערהיטען דאס גע־הער פון די וועבער, זיי זאלען נישט ווערען טויב און קאליקעס אויפ'ן גאנצען לעבען. מ'דארף האפען, אז אויך די טעכניק וועט אויסגעפינען אויסבעסערו־נגען, סיי אין דער קאנסטרוקציע, פון די וועב־שטולען, סיי אין די איינריכטונגען פון די וועבערייי־צו פערהיטען די ארבייטער פון די אויבענגעשיל־דערטע קראנקהייטען.

דער שיכּור'ער גאַסט

איף „שניאַורע"

ער האט געמיינט, אַז דאס איז זיין ווייב. שכנים זאגען, אַז ער האט נישט געהאַט קיין גרויסען טעות.

צווישען אמעריקאַנער געשמועסט

— איך מיין, אַז אימירצעשעס איבגיכען וועמיר וועריען מיליאַנערען...
— איהר זענט משוגע, צי וואָס ?
— משוגע, דאָס דווקא נישט !.. אַז עס וועט זיין אַ רעוואלוציע וועט דאָך אַ שאַכטעל זאַלקעס זיכער קאָסטען 2 מיליאָן.

די בעסטע מתּנה

— וואָס ראַטסטו מיך ? סאַלטשעלע קומט מיין איפּטע וואָך פון זומער-וואוינונג ? וואָס זאָל איך איהר געבען אַ מתּנה ?
— גיב איהר אַ.. גט !

ס'איז דאָך אַ שטיקעל נפקא מינא

— וואָס איז דער אונטערשיד פון דער מוטער חוה'ן פון חומש און אונזער חוה'טשעלען ?
— די חוה פון חומש איז נאָכ'ן זינדיגען געבליבען באַקעט, און אונזער חוה'טשע האָט בעקומען אַ זיידען קלייד....

אז מ'איז, באַרכאַשעם, צוגעוואוינט

— אַך, ווי די באַהן פייפט צו אַלדי רוחות !.. איך האָב עס גאַרנישט ?
— איך... איך בין, פערשטייט איהר מיך... איך בין שוין צוגעוואוינט דערצו...
— וואָס הייסט — איהר פאָהרט אַ סך ?
— ניין... איך בין אַ סטאַר פון יישען סטאַנטער....

איז גדיניע

אַ לאָדזער ייד לויפט צו צו דער בילעטען-קאַסע :
— ווען שווימט אָפּ אַ שיף קיין אַמעריקאַ ?
— אין 7 מינוט אַרום.
— און אַ שיף פריהער איז נישטאָ ?.. פּונקט היינט וויל איך זיך אַ ביסעל — כ'האָב קיין צייט נישט צו וואַרטען...

קאַלומנער הכנסת אורחים

— איך וואָלט דיך גערן אייזידאַר'ל געבעטען מיט עפּיס מכבּד געווען, אָבער סאַלטשע איז אַ רויס אין וואַלד, און מיטגענומען מיט זיך דאָס שליסעל פון קרעדענץ... וועסט מיר אָבער נישט אָפּזאָגען צו באַרגען אַ פּאַפּיראָס.
— איך וואָלט דיר מיט פערגעניגען נישט געזאָגט, נאָר איך האָב ליידער ביי זיך בלויז זאַפּאַלקעס.

די וועלט און די הויזען

אַ חכמה פון אַ שניידער

קליענט (צום שניידער) : איהר מעגט אייך שעמען ; גאָט האָט די וועלט בעשאַפען אין 6 טעג און איהר האָט די הויזען געניייט 6 חדשים.

שניידער : זייט מוחל, גיט אַ קוק אויף דער וועלט און גיט אַ קוק אויף די הויזען ; די וועלט איז געמאַכט פאַרטאַטשנע, און די הויזען — ווער מיר גוטס גיבט...

דאס קאן זי שוין איינמאל !

מ'זאָגט, אַז איציגע כאַריסטקעס אין יודישען טעאַטער האָבען אַזאַ ביי'ע גבורה, אַ דעם גרעסטען גבור — אפילו מאַקס בער'ן קאַ'ע זיי אַוועקלייגע...

דאָס ליד פון זומער

אויסגעשפּרייט האָט נאַכט
סודות אומעטום ;
חלום'ט קוים פערטראַכט,
טרוימט אין וועלט אַ בלום
רו, רו, רו,

פינקלען נאָר די שטערען ;
ערגעץ, ערגעץ וואו,
לאָזט אַ גריל זיך הערען.

קינדער מיינע בלומען,
שלאָפט וואָס גיכער איין,
דינגען לידער אייך
וועט לבנה-שיין.
רו, רו, רו. (א. אַו. וו.)

אייער מאַמע זומער
וואַכט איצט איבער אייך ;
איבער אייך דער הימעל,
הינטער אייך דער טייך.
רו, רו, רו, (א. אַו. וו.)

באַקט די זון אויף די פעלדער,
צייטיגט זיך דער זאַנג,
קומען שניטער זינגען
שניידען מיט געזאַנג !

קומען קינדער קלויבען
בלימעלעך אין טאָל ;
קומען קינדער זינגען
לידער אָהן אַ צאָהל.

א גוטהארציגער מאן

פרוי : דו הערסט בעריש, כ'האָב געהערט, אַז די בענעדער'ס פערקויפען זייערע פרויען. ווען ביי אונז וואָלט געווען אַזאַ מנהג, וואָלסטו מיך אויך פערקויפט ?

מאַן : פאַר קיין געלד נישט — כ'וואָלט דיך אוועקגעגעבען בחנם.

אנ'עס-לעפעל שטשאווניץ

א יודענע ביים דאקטאר

דאָקטאָר : די בעסטע מעדיצין וואָלט פאַר אייך געווען 6 וואָכען שטשאַווניץ.

יודענע : אפשר וואָלט איך דאָס שטשאַווניץ געקענט נעמען אין פּראַשקעס, ווייל איך קען נישט שלינגען קיין פּילקעס.

אויף דער פּייפּערובקע

געשפּרעך צווישען שכנ'טעס

— זי האָבט געהערט, גנעדעל, מיין זוהן, וועלכער האָט גענאָמען אַ ווייאַק פאַר אַ לקחה אויף 2 יאָהר, האָט מען געשאַנקען אַ האַלב יאָהר צוליב זיין גוטער אויפפיהרונג אין דער טורמע.

— טאַקע ! זי מעגט טאַקע שטאָלצירען מיט איהנ'ס זיהנדעל.

אזא נאכאלניק !

זייז מפּלה אין פּאַניאַטאָווסקי - פּארק

אין פּאַניאַטאָווסקי-פּאַרק האָט אַ בחור נערטשעט אַ פרוי.

— אויסוואורף ! נאַכאַלניק ! לאָזט ! האָט די פרוי, איהם געמעגט זידלען.

— שרייט נישט אַזוי. מ'וועט דאָך נאָך מיינען, אַז איך בין אייער מאַן — האָט זיך דער בחור ביי איהר געבעטען.

—=):O:(=—

דער קונדס

הומאר ● סאטירע ●

צוזאמענגעשטעלט פון אב—נעק ●

ביילאגע צום נייעם פאלקסבלאט נומער 180. | פרייטאג, דעם 4 אויגוסט 1933

נאָכ'ן „ערפאָלג" פון דער עקאָנאָמישער קאָנפערענץ

וועט מען זיך גיין ענטוואָפענען מיט דעמזעלבען ערפאָלג...

פאליטיק פון דער וואך

חכלל, איצט זענען מיר שוין ערלעדיגט:

די עקאנאמישע קאנפערענץ איז שוין פארגעקומען, מען האט זיך שוין אראבגערעדט פון הארץ, און זי איז שוין מיט מזל געשלאסען...

איצט, אז מיר ווייסען שוין אויף זיכער, אז קיין גוטס איז פון איהר נישט ארויסגעקומען, מעגען מיר גאנץ רוהיג שלאפען, און האבען געדולד ווייטער צו בענקען זיך אהן עקאנאמיע...

עס איז דאך קלאר, אז עס האט געמוזט בעמען אנ׳עק צו איהר, כל זמן זי איז געווען אנ׳עקאנאמישע... די קאנפערענץ מיינט מען.

און קיין האלץ אויפ׳ן עק האט מען איהר שוין נישט געקענט אנשיטען.

ערשט, אז די עקאנאמישע לאגע אויף דער וועלט איז קלאר געווארען (ס׳איז א מעשה אן אנ׳עק...) מעג מען שוין א טראכט טון: וואו נעהמט מען אויף שבת?!!!

וועגען דעם, צו אלדע שווארץ יאהר, האבען די וועלט-עקאנאמיסטען נישט געטראכט — א קלאג זייער פנים!

ביז ווען דארף עס געדויערען

— ווי מיינסטו עפעס: ווי לאנג וועט געדויערען די ענטוואפענונגס-קאנפערענץ?

— איך רעכען, אז ווענינגסטענס — ביז אלע וועלען זיך בעוואפענען.

וואס איז דער וואונדער?

א קלוגער טאטעשי — ער געפינט אויף אלץ א תירוץ

שבת באכמיטאג שפאצירט שלמה צימבער-קנאפ מיט זיין יונגעלע, מיט בענקלען אויפ׳ן דארף.

בענקעל פרעגט:

— זאג מיר, טאטעשי, וואס איז די מעשה, וואס ביי חזירים זענען שטענדיג די קעפ אזוי טרויעריג אראפגעלאזט?

דער טאטעשי טראכט נישט לאנג און ענטפערט:

— וואס וואונדערסטו זיך אזוי, מיין קינד? וואס איז דער וואונדער? דער טאטע — א חזיר, די מאמע — א חזיר, די ברידער און שוועסטער — חזירים, טא וואס איז זיך צו וואונדערען?

אלץ מוז אריין

א שמועס אינם רודע-פאביאניצער טראמוואי

אינ׳ם רודע-פאביאניצער טראמוואי שטופט זיך אריין א דיקער יוד.

די פאסאזשירען סטענקען שווער און פראטעסטירען.

איינער פון די רופט זיך אפ מיט כעס:

— צום טייוועל! א טראמוואי איז דאך נישט געמאכט פאר העלפאנטען!

— פשעפראשאם — ענטפערט דער דיקער יוד. — א טראמוואי איז ווי נח׳ס תיבה בעשטימט פאר בל׳ערליי חיות, אנהויבענדיג פון א העלפאנט און ענדיגענדיג מיט א חזיר...

א דזשענטעלמען פון דזשענטעל-לאנד

— צי שטערט אייך נישט, אז מען פערויכערט א פאפיראס? — פרעגט אין דער באהן אן עלעגאנטער יונגערמאן ביי א דאמע.

— עס שטערט גראדע! — ענטפערט די דאמע.

— נו, אויב אזוי וועט איהר אזוי גוט זיין ארויסגיין, ווארום איך וויל טאקי פערויכערען...

ביי א קראנקען-קאסע-דאקטאר

— דאכט מיר, אז ביי אייך איז עפיס נישט אין ארדענונג מיט דער שלעפע קישקע!

— ענטשולדיגט, פאניע דאקטארשע, אבער איך האב שוין נישט אזא׳ס...

— נו, אויב אזוי וועט מען זי שוין נישט דארפען אויסשניידען.

א גאסט אין שטעטעל

(שטיפעריי) ● פון ב. קאוונער

דרעהט זיך ארום א ביזעריג יודעל אין אונזער שטעטעל און ער קען זיך, נעבעך, קיין ארט נישט געפינען. איך זעה דאס יודעל דעם ערשטען מאל. איך פערשטעה, אז ער איז א פרעמדער, א גאסט, אבער מיך ארט נישט. פאראהאן אין שטעטעל דריי הונדערט יודען, זאל זיין נאך א יוד. אבי ער בארגט ביי מיר נישט קיין געלד, און ער לעזט נישט פאר פאר מיר קיין לידער, פייעסען און סקיצען.

דערזעהט מיך דאס יודעל, וויל ער עפעס רעדען. נעמט ער מיך און דער ארבייט אריין:

— שוין לאנג, אז איהר וואוינט דא, אין דעם שטעטעל?

— שוין זעקס יאהר — זאג איך.

— זומער און ווינטער?

— יא — זאג איך — זומער און ווינטער און שבתים.

— זומער מוז דא זיין זעהר הייס און א סך קאמארען? — וויל דאס יודעל וויסען.

— נישט עס איז הייס, נישט עס איז פאראהאן קאמארען.

— האט מען מיך, הייסט עס, אפגענארט. מיר האט מען געזאגט, אז זומער קען מען דא נישט וואוינען.

— מען וואוינט און מען איז צופרידען.

א סך בעסער ווי אין אייער לאדז.

— מיין לאדז? — איך גיב אייך אוועק לאדז פאר א גראשען — מיין לאדז!... סך הכל האב איך פון לאדז מעהר צרות ווי נחת. אין לאדז האב איך א ווייב מיט קינדער, א שוויגער און א שווער, און אויך א בלינדע מומע; און איך דארף זיי אלעמען אויסהאלטען. אלע ליגען זיי אויף מיין קאפ און עסען מיר אפ די ביינער. דערפאר בין איך דאך אהער געקומען, ווייל דאקטוירים האבען מיך אהערגעשיקט. איך האב א שלאף הארץ און צורודערטע נערווען און ווינציג בלוט. די משפחה מיינע האט מיך קראנק געמאכט. מיין ווייב איז אזא גוטע, אז זי גיט אוועק איהר משפחה אלץ וואס זי קען, אפילו מיין בעט, מיין געלעגער, איך געדענק שוין נישט דאס יאהר, ווען איך בין געשלאפען אויף מיין בעט... אויף מיין בעט שלאפט אדער א שוואגער, אדער מיין ווייבס א שוועסטער, אדער איהרער א פעטער אדער גלאט אזוי א קרוב.

און איידער זיי פערנעמען מיין בעט, עסען זיי פריהער אפ אוונד-ברויט, טרינקען ביער, הערען ראדיא, רויכערען אן א פול הויז מיט רויך, שיטען אן א פולען טעפעל מיט אש, צינדען אן אלע עלעקטרישע לעמפלעך אין הויז.

מיין ווייב הערט דאס. זי פיהלט זיך צווישען זיי ווי א פיש אין וואסער.

ארום צוועלף, איינס א זייגער, נאך האלבער נאכט, לעגט מען זיך שלאפען, און אזוי ווי מיין געלעגער איז אלע מאל פערנומען, מוז איך ליגען אויף בענקלעך, אויסגעבעט ערגעץ אויף דער ערד, אדער שלאפען מיט מיין ווייב׳ס א פעטער אין א פעלד-בעטעל און אויפשטעהן מיט צובראכענע ביינער.

בין איך קיינמאל נישט אויסגעשלאפען, אויסגערוהט; און אט דאס האט מיך קראנק געמאכט און דערפאר האט מיר דער דאקטאר געהייסען אהער פאהרען. דא, אין אייער שטעטעל, האט ער געזאגט, איז שטיל און רוהיג און בעסער לופט. דא וועל איך קומען צו זיך.

— נו, פיהלט איהר זיך דא בעסער? — וויל איך וויסען.

— איך פיהל זיך נישט בעסער, ווייל איך פיהל זיך טאקע בעסער, נאר דא האב איך א סך רוה. איך שלאף דא אכט און ניין און צעהן שעה א נאכט, איך עס בעסער און איך גיה א סך ארום אין די גאסען, און די לופט איז פריש און די זון שיינט — פיהל איך בעסער. דערפאר האט אייער שטעטעל א גרויסען חסרון, דעם גרעסטען חסרון, וואס א שטעטעל קען האבען. עס איז אין א טויט שטעטעל, טויט ווי אלע טויטע: מען זעהט נישט קיין מענשען, קיין קינדער אין די גאסען, קיין טראמוואיען, קיין אויטאס, קיין אנדערע זאכען.

אפילו קיין לויות זעהט מען דא נישט. עס דאכט זיך מיר, א טויטע שטאט און אהן לויות. עס קאן זיין, אז דא בעגראבט מען די טויטע אין מיטען דער נאכט ווען אלע שלאפען. דאס קאן זיין... אט בין איך שוין דא די פערטע וואך, און איך האב נאך נישט געזעהען קיין איין לויה. ביי אונז אין לאדז, אין פיר וואכען צייט, וואלטען שוין געווען א הונדערט לויות. א טויט שטעטעל ביי אייך. נישט מען לעבט און נישט מען שטארבט. מען זעהט נישט מעהר ווי בוימער און פייגעל, און די פייגעל זינגען און טשוויטשערען און פיפטשען און לאזען זיך וואוילגעהן אויף די צווייגען מיט זייערע געליבטע.

ווען נישט די פייגעל, וואלט מען דא איינגעניצען ענטשלאפען געווארען. דאס איז נישט קיין שטעטעל, נאר א גרויסער בית-עולם, א הייליג ארט אהן מצבות.

אפילו אייערע צוויי באנקען, האב איך געהערט, האבען זיך אויך פערמאכט, אנגעפייפט אלעמען.

אזא שטאט מיט לעבעדיגע מתים האב איך נאך קיינמאל נישט געזעהען. מען זאגט א ווערטעל: „א גאסט אויף א וויילע זעהט פאר א מייל" — דאס איז טאקע אמת, אז דאס וואס איך זעה, זעהט איהר נישט. איך וואלט נישט געקאנט זיין אין אזא שטעטעל קיין צוויי וואכען צייט, ווען איך זאל זיין א געזונטער מענש. איך בין דא, ווייל דער דאקטאר הייסט מיך דא זיין, אט האט מיר מיין ווייב טעלעפאנירט נעכטען אוועגד פון לאדז און לאזט מיר וויסען, אז לעבען אונזער טיר האט מען נעכטען געשאסען א מיידעלע פון צעהן יאהר. באנדיטען האבען זיך געשאסען, האט איין קויל געטראפען דעם מיידעלע; און אין א צווייטען הויז איז געווען א פייער און א מוטער מיט א קינד זענען פערברענט געווארען; און אונזערען א קרוב האט מען איבערגעפאהרען, מארגען וועט זיין די לויה.

אט-א דאס הייסט א שטאט וואס לעבט און קוכט, און אמוזירט זיך.

דאס יודעל האט זיך פערויכערט א פאפיראסעל און געענדיגט: „אפילו די שוהל אייערע איז אויך פערמאכט. ס׳איז שווער צו קריגען א מנין. אט האב איך געהאט יאהרצייט נאך מיין מוטער, האב איך געוואלט זאגען קדיש, האט מען נישט געקענט צונויפברענגען צעהן יודען, וואס זאלען וועלען דאווענען. אפילו דער צוזאגען א ביסעל בראנפען האט אויך נישט געהאלפען. האב איך געמוזט אפלייגען דאס דאווענען מיט׳ן קדיש-זאגען ביז איך וועל אהיימקומען קיין לאדז.

נישקשה, איך וועל מיין מוטער נישט אנזעצען מיט׳ן קדיש. וואס איהר קומט, וועל איך איהר אפוועקגעבען. איך בין נישט ווי אייערע צוויי באנקען. איך, אז איך בין שולדיג, בעצאהל איך מיט פראצענט. איך וואלט שוין היינט אהיימגעפאהרען, ווען איך זאל האבען אנ׳אנדער ווייב; ווען איך זאל האבען מיין אייגען געלעגער; ווען איך זאל נישט דארפען שלאפען אויף בענקלעך, אדער מיט מיין ווייב׳ס אנקעל, דעם מלמד, אין א פעלד-בעט. איך וואלט נאך היינט אנטלאפען פון דאנען.

אט האב איך היינט פארטאג געהערט קרעהען א האן. האט מיר דער באלעבאס פון אכסניא געזאגט, אז דער האן איז דריי מייל ווייט פון דער אכסניא. ער געפינט זיך אויף א דארף, געפינט ער זיך, נאר ווייל עס איז זעהר שטיל, הערט מען איהם פאר דריי מייל. קען מען דאס הערען אין לאדז? דאס איז דערפאר, ווייל דא איז אלעס טויט, אפילו א האן שפילט דא א גרויסע ראלע. אין לאדז וואלט ער פערטויבט געווארען. גרעסערע העהנער ווערען דארט פערטויבט.

יא, ווען נישט מיין דאקטאר, וואלט איך דא נישט געווען."

—)O(—

מיכאלעסקא פסקנט

צו מיכאל מיכאלעסקא׳ן אין האטעל קומט אריין עפיס א יונגערמאן.

— וואס פערלאנגט איהר? — גיט א פרעג מיכאלעסקא.

— כ׳וואלט געוואלט ווערען א זינגער... צי מעג איך פאר אייך עפיס זינגען?

— פליז... ביטע!

נאכ׳ן אפזינגען גיט דער יונגערמאן א פרעג:

— נו, ווי מיינט איהר, מיסטער מיכאלעסקא, צי קאן איך מיט מיין שטים אריינקריגען זיך אין דער יודישער אפערעטע?

— אויב איהר האט געלד אויף א בילעט, גלויב איך, אז דער מיסטער בערנהיים וועט אייך נישט שטערען.

פון וואס עס מאכט זיך אלץ אויפ׳ן דארף

— פון וואס איז אייך אזוי געשוואלען די באק, פאניע מירעלשטיין? פון א צאהן, צי פון א מיק?..

— ניין... פון א האנד!

א רעטעניש אין א פענסיאנאט

— וואס איז עס: פינף פיס און צוויי אלטע קליאקעס?

— מיין סאלסשע, ווען זי זיצט אויפ׳ן פארטעפיאן...

אין קאליע-גארטען

— פאננא רעגינא, אייער פנים דערמאהנט מיר אין דער זון...

— אזוי ליכטיג איז עס?

— ניין... איך קאן אויף אייער פנים אויך נישט קוקען!

שכל זאל מען האבען!

זילבערשטיין און גאלדמאן זעצען זיך ביטערע שונאים.

איינמאל טרעפען זיי זיך ביידע אין וויש-ניאווער וואלד אויף א זעהר שמאלער סטעזשקע. זילבערשטיין רופט זיך אפ:

— איך טרעט נישט אפ פון דעם וועג קיין אידיאטען!

— און איך דוקא יא! — ענטפערט גאלדמאן, און גייט אראפ פון דער סטעזשקע.

דאס הייסט: קארג!

די פרוי זאלצמעסטעל דערציילט איהרער א פשיאטשולקע וועגען איהר קוזינקע:

— וואבען זי א פאציענטשיקע, פרוי צוקערפישקע, וואס דאס איז פאר א סקנעפע, פאר א קארגע פרוי.... איך וועל אייך באר געבען איין ביישפיל: זי ווייסט דאך גאר נישט ס׳ארא טעם און ריח עס האט טיי... ווארום — אינדערהיים טרינקט זי שטענדיג צו ביטערען טיי און ביי יענעם — צו זיסען...

ער שלאגט זיך ארויס פון קאפ

אין געשעפט פון „ברונא בעטציינג עט קאמפ." קומט אריין דער מעקלער האלצוואהעם.

— פאניע בעטציינג, וואס הערט מען עפיס?

— עט, גארנישט.. קיין שום נייעס... קרעדיט!

— יא, גוט... אבער וואס קלאפט מען עס דארט אין צווייטען צימער?

— דאס איז עס טאקי צוליב׳ן קריזיס.

— וואס הייסט?

— מיין שותף שלאגט זיך ארויס פון קאפ די ריזע אויף אורלויב...

אין איילעניש

ס׳איז זייגער 7 מיט 27 איבערפריה. 7 מיט 28 גייט אפ דער צוג קיין ווארשא.

די מאדאם רובינשטיין קומט צולויפען א פארסאפעטע צו דער קאסע און דער לעצטער מינוט און פרעגט, קוים כאפענדיג דעם אטעם:

— פאניע קאסירערשע, צי האט איהר נאך א בילעט דרישע קלאס קיין סטריקאוו?

בערעלע האט אויך א מיטעל אויף דער מאמעשי

פרוי טאפטשע האניגזאפט פאהרט מיט איהר קליינעם בערעל קיין גלובנע.

בערעלע איז א גרויסער שטיפער, און ער זיצט נישט איין אויף אנ׳ארט.

— בערעלע — זאגט די פרוי טאפטשע — ווען נישט זיצען רוהיג, ווי א מענש, וועל איך זאגען דעם קאנדוקטאר, ער זאל דיך ארויסווארפען פון דער באהן...

— גוט — זאגט בערעלע — און איך וועל זאגען דעם קאנדוקטאר, ווי אלט איך בין ריכטיג.

ביי גאלדבערג׳ן אין רעסטאראן

— וואס פאר אנ׳אידיאט האט עס צוגעגרייט מיין קאפעלוש, און דייבעם איבערגעלאזט?! — ווענדעט זיך מיט כעס א געוויסער גאסט צום קעלנער.

דער קעלנער גיט א פיצטעל מיט אנ׳אויג און ענטפערט:

— ווייזט אויס, אז יענער האט געהאט דעם זעלבען קאפ, וואס איהר, פראשע פאנא!

ביי א דאקטאר

— ווינשט איהר, אז איך זאל אייער מאגען אדורכלויכטען מיט רענטגען-שטראהלען?

— ווייס איך... מ׳דארף נישט!.. איך ווייס אזוי אויך, אז ער איז גאלע!

—)O(—

פאר אונזערע קינדער

וועכענטליכע ביילאגע פון „נייעם פאלקסבלאט"

קאדיש פאלאראווסקי

שיכעלעד

אַטאַ אַטאַ איז אַ באַרג
אַטאַ אַטאַ איז אַ טאָל
זיצט אַ שוסטער אויפ'ן באַרג,
מיט אַ האַמער מיט אַנ'אָל.
שטעכט דער שוסטער רעכטס און לינקס,
רעכטס און לינקס און זייער גיך
מיט'ן האַמער מיט'ן אָל,
וואַקסען אויס צוויי קליינע שיך.
זאָגט דער שוסטער:
— שיכלעך גייט!
גייען שיכעלעך אַוועק
וואו די וועלט האָט נאָר אַנ'עק.
גייען שיכעלעך אַרום,
וואו דער שיסטער שיקט זיי אום.
ברענגען ברויט
און ברענגען זאַלץ
פאַר'ן שוסטער ברענגען אַלץ.
איינמאָל גענומען שיכלעך גייך,
ביי אַ טייכער בלייבען שטעהן.
קלאַפט דאָס רעכטע שיכעל: איינס,
קלאַפט דאָס לינקע שיכעל: צוויי,
עפנט זיך אַ טיר פאַר זיי.
זיצט זיך דאָרטען אַ קליין קינד,
באָרוועס, באַקעט, ווייי און ווינד.
דאָרטען בלייבען שיכלעך שטעהן
ווילען ערגיץ מעהר נישט געהן.
און דער שוסטער אויפ'ן באַרג
וואַרט און וואַרט,
וואַרט און וואַרט...

דער וואלף איז שטויב

אַ וואָלף האָט געוואָלט כאַפּען אַ שעפעלע פון אַ טשערעדע, האָט ער זיך געלאָזט גיין אַנטקעגען ווינט, כדי דער שטויב פון דער טשערעדע זאָל איהם פאַרשטעלען.

דער הונט פון דער טשערעדע האָט איהם אָבער דערזעהען און זאָגט צו איהם:

„דאַרפסט נישט, וואָלף אַרומגעהען אין שטויב; די אויגען שעלען דערנאָך וועה־טוּן".

זאָגט דער וואָלף:

— „אָט דאָס איז דאָך די צרה, היטעל, וואָס די אויגען טוען מיר שוין פון לאַנג וועה. מען זאָגט אָבער, אַז דער שטויב פון אַ שאָפען־טשערעדע איז אַ גוטע רפואה געגען דעם וועהטאָג".

פרומע שרה

צווייי יעגער

געלאָזט האָבען זיך צוויי יונגלעך אויף יאַגד. איינער פרץ אַכט יאָהר אַלט און שמעון, אַ קאַליקע אויף אַ האַנט, צעהן יאָהר אַלט. שמעון האָט געטראָגען אַ ביקס אויפ'ן אַקסעל, און פרץ האָט געטראָגען אַ פייל און בויגען. ביידע האָבען זיי געוואוינט אין אַ דאָרף, און אויף יאַגד פלעגען זיי גיין אין אַ וועלדעל. איינמאָל האָב איך זיי בעגעגענט גייענדיג אויף יאַגד, מיר האָט זיך שטאַרק געוואָלט זעהען ווי שמעון־דער קאַליקע וואָס האָט איין האַנד, שיסט און כאַפּט פייגעלעך. בין איך זיי נאָכגעגאַנגען בעהאַלטענדיג זיך הינטער זיי. העך איך ווי זיי שמועסען צווישען זיך: ס'איז היינט אַ גוטער טאָג פאַר יאַגד, מ'ווי'ן כאַפּען אַ סך פייגעלעך. האָט זיך שמעון אָפּגערופען, און ווייסטו פרץ וועלכע פייגעלע כ'וואָלט געוואָלט כאַפּען? דאָס פייגעלע מיט'ן געלען ברוסטעל און רויטען קעפּעל און שוואַרצען עק, ער לאָזט זיך קיינמאָל נישט כאַפּען, אָבער היינט מוז איך איהם כאַפּען, כ'וועל אַרייצליגען אַ גרעסער שטיבעל אין ביקסעל וועט ער מוזען אַרונטערפאַלען.

„אוי! דו קענסט איהם נאָך דער'הרג'ענען!!"

-- האָט פרץ אויסגעשריגען.

„ניין! ניין!! מיין ביקס קען נישט דער־הרג'ענען!

„נו גוט, האָט פרץ געענטפערט, „נאָר אַז דו וועסט כאַפּען צוויי פון זיי זאָלסטו מיר אויך געבען אַ פייגעל".

„אודאי, אודאי, מיר'ן זיך טיילען".

ווען זיי זענען אַריין אין וועלדעל האָב איך זיך בעהאַלטען צווישען די קוסטעס, זיי באַכ־געקוקט און זיך צוגעהערט. שמעון האָט זיך אויס־געצויגען אויף דער ערד אויסבויגענדיג דעם אויבערשטען טייל קערפּער אַרויף, דעם קאָפּ אויס־געשטרעקט וואָס מעהר אין דער הויך און אין זיין איין האַנט האָט ער געהאַלטען זיין ביקסעל געצילט אויף די פייגעל. פרץ האָט זיך אָנגעשפּאַרט אָן אַבוים, שנעל געשאָסען און באַלד אויסגעשריגען: שמעון! שמעון!! איך האָב שיער נישט געכאַפּט אַ שיין פייגעלע, אָבער מיין שטי־בעל איז פאַרפלויגען העט־העט אין אַ זייט, און זיך דאָס פייגעלע אַוועקגעפלויגען.

„ששאַאַאַ! שריי נישט, האָט שמעון שטיל געזאָגט, אויף אַ בוים נישט ווייט פון מיר שטייט דאָס שענסטע פייגעלע פון וואַלד".

פרץ האָט מיט ניי־גיריגקייט אַ קוק געטון אויף דעם'פייגעלע און אויסגעשריגען, אַ פּאַטש טועבדיג מיט די הענטלעך „אוי, ס'איז טאַקע דאָס שענסטע, דאָס שענסטע פון וועלדעל".

„ביסט אַ נאַר! האָט שמעון זיך געבייזערט, האָסט פערטריבען דאָס פייגעלע. גיי! שטעל זיך אויף אַנ'אַנדער אָרט, וועל איך דיר ווייזען ווי איך מיט מיין איין האַנט וועל כאַפּען מעהר פייגעלך פאַר דיר, האָט שמעון געזאָגט.

„מיר'ן שוין זעהן, האָט פרץ געענטפערט, אַ וועקגייענדיג אויף אַ צווייטען אָרט.

אַז פרץ איז נאָר אַוועק האָט שמעון אַרונטער־געוואָרפען אַ פייגעלע, איז צוגעלאָפען מיט פרייד אַ כאַפּ געטון דאָס פייגעלע, איז געבליבען שטיין אַ טרויעריגער מיט'ן קאָפּ איינגעבויגען און טרעה־רען האָבען געפלאָסען איבער זיינע באַקען. פרץ איז צוגעלאָפען צו שמעון'ען און געפרעגט וואָס וויינסטו — וואָס וויינסטו? האָסט דער'הרג'עט דאָס פייגעלע?

„ניין", האָט ער וויינענדיג געענטפערט.

„וואָס זשע וויינסטו?"

„איך האָב דעם פייגעלע צובראָכען אַ פליג־געלע, ס'וועט בלייבען אַ קאַליקע ווי איך, און וועט מעהר קיינמאָל נישט קענען פליהען," און גלעט־טענדיג דאָס פייגעלע, האָט שמעון געזאָגט: „פרץ קום אַהיים, איך וועל מעהר קיינמאָל נישט שיסען אויף פייגעלעך". ער האָט אַהיים גענומען דאָס פייגעלע און ביידע יונגלעך זענען אַוועק טרויעריגע, וועבדענדיג זייערע בליקען אויפ'ן קראַנקען פייגעלע. איך בין אויך אַוועק אַ טרויעריגע. ס'האָט מיר ווייה געטון דאָס האַרץ פאַר שמעון'ען און פאַר דעם פיי־געלע

שרה רייזען.

דער צעלאזענער יאסעלע

(מעשה'לע)

די מאַמע איז אַוועק אין מאַרק
יאָסעלען געלאָזען —
און דער קליינער יאָסעלע
איז געווען צולאָזען.
וואָס האָט ער געטון?

גענומען ס'קליינע שוועסטערל,
וואָס איז אין וויג געשלאָפען,
און געלאָזען זי אַליין,
און אַרויסגעלאָפען, —
אויפ'ן גאַס אַרויס.

דאָס שוועסטערל זיך אויפגעכאַפּט,
אוי האָט זי געשריגען —
טאַקע ווי די קינדערלעך
שרייען אין די וויגען.
שולדיג ווער איז דאָ?

אודאי, אַוודאי יאָסעלע,
אַזוי דאָס זיין צולאָזען!
און דאָס קליינע שוועסטערל
אין שטוב אַליין געלאָזען.
און אין גאַס אַרויס.

די מאַמע קומט פון מאַרק
און שטראָפט יאָסלען אויס.
יעסצוג, עס מעג אַ ברודערל
אַ שוועסטערל פערזויגען,
האָט זי שטאַרק גע'מוסר'ט איהם,
און אויף איהם געשריגען.

געבעט פון בלומען

זומער, זומער, מאַמע, פריינט,
זייט דיי אַלע מוחל היינט;
זייט נישט בייז אויף דיי אַציגנד
און פערגיב זיי אַלע זינד.
זומער, זומער, מאַמע, פריינט,
זייט דיי אַלע מוחל היינט;
אָט אַזוי אַ בעטען מיר
הער איצט דאָס געבעט צו דיר.

ר' יצחק'ל נעסכיזשער און ר' אברהמ'עלע דער טריסקער מגיד

(אַ מעשה)

פון בן-ציון פיינאז

אַלע טאָג פון אַ גאַנץ יאָהר איז ר' אברהמ'ע־לע דער טריסקער מגיד ז"ל געווען בבחינת חסד און בבחינת מים, זיין תורה ותפלה זענען אַרויסגעגאַנגען פון זיין הייליג מויל בנעימות, שטיל מיט אַ קול דממה דקה, און ס'האָט אויסגעזעהן ווי אַ בנעימות־דיג ליבליך קינד רעדט מיט'ן פּאָטער, טענה'ט זיך אויס גוטמוטיג, היימיש. מיט גרויס ליבע, בושה קלין תרעומות פון איינעם אויפ'ן צווייטען פאַר מתמת ליבע און בענקשאַפט פון אייבעם צום צווייטען קומט מען זיך צונויף עטליכע מאָל אין טאָג און מען רעדט זיך פשוט דורך.

זענען אָבער נאָר אָנגעקומען די „דריי וואָכען" איז שוין געוואָרען גאָר עפּעס אַנדערש.

דעמאָלט איז ער ז"ל געוואָרען איינגאַנצען בהפך לגמרי אחר (פערוואַנדעלט אין אַנ'אַנדער מענשען) דעמאָלט האָט זיך אָנגעהויבען און איהם צו דער מעקען די „גבורה" דער „אש". די תפלות האָבען אַנ געהויבען אַרויסצוגעהן מפיו הקדוש פון מאָל צו מאָל מעהר התלהבות'דיגער. פייערדיג, אַז ס'האָט זיך געדוכט, אַז מ'קאָן פערברענט ווערען מהבל פיו.

די תורה, האָט ער דעמאָלט אָנגעהויבען צו זאָגען תחילת מיט אַ ברומען און דער ברומען איז אַלע רגע שטאַרקער געוואָרען, ביז ס'איז געוואָרען ווי אַ שאגת ארי. נישט ווי אַ לייב, וועלכער שרייט צו פערציקע: עמיצען און זיך מאַכען זאָט מיט יעד־נעמס בלוט און פלייש, נייערט ווי אַ לייב, וועלכער שרייט און וויינט, ווייל מען האָט פערשוועכט זיין קעניגליכען כבוד און גענומען איהם אין געפענ־געניש, זיינע קינדער ערגעץ פערטריבען ווייט פון איהם, צעווישען פרעמדע.

אַלע נעכט פון אַ גאַנץ יאָהר ביים אָפּריכטען „תקונות" האָט ער געזאָגט די מזמורים און פזמונים מיט תפלות און בקשות. תחנונימ'דיג, זיך געבעטען ביים פּאָטער אין הימעל: „עד מתי"? טאַטעניו, ביז ווי לאַנג נאָך וועסטו אונז לאָזען אין דער פרעמד, צווישען די אומות העולם, וועלכע זוכען אונז איינצושלינגען, קעהר אונז אום צו דיר, פּאָטער אין הימעל! מיר האָבען חרטה אויף אַלע אונזערע זינד, גיב אונז שוין הייט אבשטאָט אש...

זענען אָנגעקומען די דריי טרויעריגע וואָכען פון „שבעה עשר בתמוז ביז תשעה באב", איז שוין געווען נאָר אַנ'אַנדער חצות אָפּריכטען.

נישט קיין בקבלת, נישט קיין תתנובים האָט זיך געהערט פון זיין מויל, נאָר אַ מין ווייטיגדיגע אויפ־פאָדערונג, אַנ'אויפפאָדערונג מיט טענות צום בורא עולם:

הלמאי האָט ער אונז פון זיין שטאָט אַרויסגע־טריבען, באַלד זאָל ער אונז צוריקברענגען.

הלמאי האָט ער זיין „פוס־בענקעלע". דעם בית־המקדש פערברענט, תיכף ומיד זאָל ער איהם, צוריקבויען. און טאַקע באַלד צוריקקערען די כהנים צום „דוכן" די לוים צו זייער בעדינען און זאָל בעטליען ד יטעג ווי פריהער.

זיין קול פונ'ם חצות אָפּריכטען האָט זיך דער־מאָלט געהערט צוויי פרסות אַרום טריסק, און מיט'ן אַרויסשפּראַצען פון דער זון, האָט ער זיך פון דער ערד אויפגעהויבען אַ קוק געטון אין פענסטער, גע־געבען אַ שטאַרקען זיפץ און זיך אָנגערופען:

— ער שוויגט דער אַלטער!

האָט מען תחילת געמיינט, אַז דאָס מיינט ער דעם „עתיק יומין" (גאָט ווערט אָנגערופען ביי די קאַבאַליסטען עתיק יומין, אַלט אין טעג), האָט זיך אָבער שפּעטער אַרויסגעוויזען, אַז דאָס מיינט ער, דער רביצינס פעטער, ר' איציקעל נעסכיזשער ז"ל.

ער, ר' איציקעל נעסכיזשער איז געווען דער היפך פון איהם, פונ'ם טריסקער מגיד ר' אברהמ'ע־לע. אַ גאַנץ יאָהר איז ער געווען בבחינת גבורה און אש, זיין תורה און תפלה איז געווען מיט אַ ברע־נענדיגער התלהבות, שטורעמדיג, מיט אַנ'אויפ־פאָדערונג. ער ז"ל פלעגט תמיד זיך אויסדריקען פאַר זיינע מקורבים: בעטען בקשות קאָן נאָר אַ קבצן, אַ בעטלער, און אַלס אַנ'ענטפער אויף אַ קנעכטישער אָרער אַ בעטלערשער בקשה וואַרפט מען צו אַ נדבה און דאָס וואָרט נדבה מיינט אַדאַנך, טרוקען שטיקעל ברויט, וואָס צובייסט די ציין. צושטעכט די יאַסלעס און לאָזט התגעגיג, הער סוף פון אַ נדבה בעטלער איז אַ קבצן און ווידער אַמאָל אַ בעטלער.

מיר זענען „בני מלכים", קעניגליכע קינדער און אַ בן מלך, קאָן נישט קומען הכנעה'דיג צו בע־טען בקשות, אַ בן מלך קומט פאָדער'ען.

און ווען דער מלך זעהט, אַז זיין קינד איז נאָך מיט זיין גאַנצען כבוד. מיט די במוסי המלכות, מיט אַלע קעניגליכע מאַניער'ען, מיט'ן שטאָלץ פון אַ בן מלך, ווערט ער שטאָלץ מיט זיין קינד און גיט באַלד נאָך זיין פאָדערונג.

ווען אָבער, ח"ו דער היפך, אַז זיין קינד קומט צו איהם הכנעה'דיג, ווי אַ בעטלער, שעהמט ער זיך, דער מלך מיט זיין קינד, וועלכער האָט שוין פערלוירען זיין אייגענעם כבוד און האָט בורא איהם מקרב צו זיין מיט זיינע הויז־לייט, ער האָל נישט לייהען קיין „חרפת פנים" פון איהם, שיקט ער איהם אַרויס דורך אַ דינער אַ נדבה און הייסט איהם דערווייטערען פון זיין „חצר המלכות".

ווען אָבער ס'זענען אָנגעקומען די „דריי וואָ־כען". דאַן איז זיין גבורה שוואַך געוואָרען, זיין פייער איז אָפּגעקיהלט געוואָרען, זיין תורה און תפלה איז געוואָרען שאַ, שטיל, קוים, וואָס מען האָט דערהערט אַ וואָרט. ער איז געוואָרען אין דער בחינה פון „רק שפתיה נעות וקולה לא ישמע". די ליפען נאָר האָבען זיך בעוועגט און זיין קול איז נישט געהערט געוואָרען.

אַלע נעכט פון אַ גאַנץ יאָהר, האָט ער נישט אָפּגעריכט חצות, ער פלעגט זיך פערערען און זינגען מזמורים פון תהלים, אָדער עוסק געווען אין למודים. אַמאָל אין נגלה און אַמאָל אין נסתר. זענען אָנגעקומען די דריי וואָכען: פון „שבעה עשר בתמוז ביז תשעה באב", האָט ער ז"ל אָפּגעריכט חצות. נאָר אַ רוהיגען, שטילען חצות, ער האָט זיך אַוועקגעזעצט אויף דער ערד, קעגען טיר, געשיט אַש אויפ'ן קאָפּ אויפ'ן אָרט פונ'ם „של ראש", אָפּ־געזאָגט אין דער שטיל „צו טוך צו די, וואָס טרויערען אויף ציון און זיי צוגעגעבען שעהנקייט אַנ־שטאָט אַש" (פאר תחת אפר) און שטיל נאָר מיט די ליפען אָפּגעזאָגט ווי „מצוות אנשים מלומדה". אויף שנעל געענדיגט, זיך אויפגעהויבען פון דער ערד און זיך געזעצט לערנען אין נגלה צו אין נסתר. ווען אַ פרעמדער, וועלכער האָט נישט גע־קאָנט דעם נעכסיזשער פאַר אַ צדיק און פאַר אַ בעל רוח הקודש. האָט איהם געזעהן אין די דריי וואָכען, ביים דאַווענען, צי ביים ריכטען חצות, אָדער ביים לערנען, האָט געמיינט אויף איהם, אַז ער איז אַ פשוט'ער „בעל־הבית".

נאָר אַלע ווילע, פלעגט ער — ביים חצות אָפּריכטען זיך געבען אַ דרעה פון איין זייט אין דער צווייטער און זיך אָנרופען:

— וואָס וויל ער דאָרטען, וואָס דולט ער מיר אַ קאָפּ? איצט, אין אזא צייט, ווען ביידע בתי־המקדש זענען חרוב געוואָרען, ווען ס'האָט יאָ'לט געווען די דינין ר"ל, וויל ער מיין רבי אברהמ'עלע ברענגען די גאולה!

אין די דריי וואָכען, ווען די דינין זענען שולט, דאַרף מען זיך איינשרימפען, זיך מתכוין זיין אין זיך, מקיים צו זיין דעם פסוק: „בעהאַלט זיך אויף אַ רגע ביז ס'וועט איבערגעהן דער צאָרן".

ר' אברהמ'עלע, דער טריקסער מגיד, ווען ס'־האָט דערגרייכט ערב תשעה באב חצות היום, איז ער פלוצלונג שטיל געוואָרען, אַפּגעטון זיך פון איהם די התלהבות, אויסגעלאָשען געוואָר'ען דאָס הייליגע פייער, און ער איז אַריינגעפאַלען אין אַ „מרה שחורה", אַז ס'איז אַ שרעק געווען אַ קוק צו טון אויף איהם.

און וואָס מעהר די זון האָט זיך געריקט קיין מערב זייט, אַלץ מעהר אַרויקערינער איז ער גע־וואָר'ען און ווען ער האָט זיך אין אַ וועגענד אַוועק־געזעצט אויף דער ערד און אָנגעהויבען מיט'ן תשעה באב'דיגען ניגון „איכה ישבה" איז געווען אַ שרעק אַ קוק צו טון אויף איהם, זיין טרויעריג קיים און מרה שחורה, האָט דערגרייכט ביז „התעלפות" (חלש'ען), האָט מען זיך זעהר געשראָקען פאַר זיין הייליגען גוף און מען האָט געמוזט איהם מבדה זיין (צושטרייטען) די עובדא פון „בדיחת הדעת" האָט אויף זיך גענומען זיין טאָכטער מלכה־לעס זוהן ר' יצחק מאיר'ל, האָט ער גענומען אַ שמאַטע, זי אויסגעשמירט מיט אַלערליי פאַרבען: גרין, געל, רויט, ראָזאָווע, א. ד. גל.

און ווען דער בטלן משה בעריילעס האָט זיך שטאַרק צעוויגט און מיט געוויין געזאָגט די „קינות", האָט ר' יצחק מאיר'ל גענומען די שמאַטע, זי אַ וואַרף געטאָן אויף משה בעריילעס פנים, איז ער געוואָרען אויסגעשמירט מיט כל־ערליי פאַרבען. האָט דער גאַנצער פערזאַמעלטער עולם זיך צעלאַכט, האָט ר' אברהמ'עלע ז"ל זיך צוגעקוקט און אויך געשמייכעלט.

האָט ער שוין דעם שמייכעל פון זיין פנים נישט אָפּגעלאָזט ביז מאָרגען נאָכ'ן תענית.

ר' איציק'ל נעסכיזשער ז"ל אַז ס'איז אָנגע־קומען ערב תשעה באב נאָך חצות, האָט ער אָנגע־צוימען אַ פנים שוחקות, געשמייכעלט, געזאָגט גימרא'ס פון בדיחת הדעת, ביז אין אָוונט. צו די קינות, האָט ער זיך אַוועקגעזעצט און מיט אַ פרעהליכען התלהבות אָנגעהויבען „איכה" און פיוטים האָט ער זיך אָפּגעשטעלט און אַ זאָג געטון: און השגה פון אַ „קונדס", עוסק אין עקרים, נקודים וברודים אום תשעה באב, ווען ס'איז אַ במירוש־פר אסור עוסק צו זיין אין למוד התורה.

האָבען אנשים מקורבים, יודען בעלי מחות געוואָלט וויסען דעם פירוש פון אָט די געגנ פון די צדיקים. האָבען זיי אָפּגעשמועסט, צו זיין פריי־הער אויף אַ שבת אין נעסכיזש און הערנאָך אַ שבת אין טריסק און געוואויר ווערען און אַזוי זיי דער טריסקער מיט'ן נעסכיזשער זענען כל ימיהם געווען צווישען זיך מחולק, האָבען חסידים שוטים משני הצדדים אָנגעפיהרט אַ רכילות און נישט דערלאָזט אַז די גרויסע מחות זאָלען זיין ביי ביידע צדיקים.

און ס'איז געבליבען פערהוילען פון אונז ביז היינטיגען טאָג דער סוד פון די מנהגים, פון די הייליגע צדיקים דער נעסכישער און דער טריס־קער, אין די דריי וואָכען און אום תשעה באב.

ווען ר' אברהמ'לעס זוהן ,ר' יעקב לייבעניו פלעגט איבערדערצעהלען אָט די מעשה, האָט ער [illegible] געזאָגט: „געוויס האָט דאָס געהאַט אַ שייכות מיט'ן „קץ המשיח" און ווען דער קץ וואָלט נתגלה געוואָרען, וועלען די פערהוילענע מנהגים פונ'ם הייליגען טאַטען און פונ'ם פעטער ר' איציק'לען ז"ל אויך, נתגלה ווערען...

——=§§[]§§§=——

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

פרייטאג 4 יב מנחם-אב תרצ"ג

אויגוסט

זון-אויפגאנג 4.

זון-אונטערגאנג 7.22

ליכט-צינדען: 7.13

פון האנדעלס-געריכט

אויף דער לעצטער זיצונג איז בעשטעטיגט געווארען דער אפמאך צווישען די קרעדיטארען און דער באנקראטירטע פירמע „פילארקא", וועלכע האט זיך פערפליכטעט צו צאהלען 15 פראצענט פון איהרע חובות אין דריי ראטעס צו 8 חדשים.

גלייכצייטיג איז דער פירמע צוריקגעשטעלט געווארען דער סוחרישער כבוד.

* * *

צוליב דעם וואס נישט אלע קרעדיטארען פון דער באנקראטירטער פירמע „ענגעלהארד און יורשים", האבען נישט אין ערשטען טערמין גע-מאלדען זייערע תביעות, איז אויפען פארשלאג פון סינדיק און געריכטס-קאמיסאר, בעשטימט א נייעם און ענדגילטיגען טערמין צו קאנטראלירען זייער קרעדיטארישקייט און דעם באנקראטירטען מאר-טשינקאווסקי איז ערלויבט געווארען ארויסצופארען אויף זומער וואוינונג ביז'ן 1-טען סעפטעמבער ה. י.

* * *

דאס האנדעלס געריכט האט אפגעווארפען די בקשה פון שמואל גאלדבערג צו סקאסירען דעם באנקראט, וואס איז איהם פערעפענטליכט געווארן אויף דער פאדערונג פון דער פירמע שייבלער און גראהמאן.

נישט קלארע הארסקאפען אויפ'ן קומענדיגען ווינטער סעזאן

(אג) שוין זייט א סך יאהרען האט לאדז נישט געהאט אזא הייסען „טויטען סעזאן" ווי אין היינטי-גען יאהר. דאס פאלען פון דאלאר און וואס איז דערמיט פערבינדען די שטארקע האסע אויף די טעקסטיל רויה-שטאפען, סיי באנוועלנע, סיי וואלע-נע, ווי אויך די שטארקע וואקלונגען פון די האלב פאבריקאטען, האבען גורם געווען, אז די לאדזער אינדוסטריע און האנדעל, וועלכע, געוועהנליך אין דער צייט פון יאהר געהען אדורך דעם אזוי גערו-פענעם „טויטען סעזאן", זענען דאסמאל אראפ זעהר לעבהאפט.

א חוץ די אויבענאויסגערעכנטע מאמענטען האט זיך דער היי-יעהריגער „טויטער סעזאן" אויס-געצייכענט אויפ'ן ארגאניזאציאנעלען פראדוקטי-ווען געביט. די צווישען-סעזאן צייט ווערט, לויט די טראדיציעס פון די לעצטע יאהרען, אויסגענוצט אויף צו שאפען קארטעלען און פערשטענדיגונגען פון די פראדוצענטען, וואס האבען דעם ציל צו בע-גרענעצען, לויט דער מיינונג פון די פראינטערעסיר-טע קרייזען, די איבערפראדוקציע.

קודם כל איז דאסמאל געלונגען צו הערפיהרען צו א הסכם אין דעם שפינער קארטעל, דאן איז געשאפען געווארען א פערשטענדיגונג צווישען די 4 גרויסע באנוועל פירמעס.

נאך עטליכע יאהר אונטערהאנדלונגען איז אויך געשלאסען געווארען א קארטעל פון די זאקען-פאבריקאנטען.

די דאזיגע קארטעלען וועלען האבען א גרוי-סע בעדייטונג ביים קומענדיגען ווינטער סעזאן. אבער נאך א וויכטיגער'ען און דעצידירטען איינפלוס וועלען האבען די פרייזען פון די טעקסטיל רויה-שטאפען. די בויאציטיגע האסע אויף באנוועל און וואל זענען געקומען שוין צו שפעט, ווען די פראָ-דוקציע קאמפאניע איז שוין געווען פערענדיגט און זי האט דעריבער נישט געקענט האבען קיין איינפלוס אויף די פרייזען.

אין קומענדיגען ווינטער-סעזאן, אויב די פריי-זען אויף רויה-שטאפען זאלען בלייבען אין דער איצטיגער הויך אדער אויב זיי זאלען נאך ווייטער שטייגען, וואלט די לאגע זיך ראדיקאל געענדערט. די האסע אויף די פרייזען פון רויה-שטאפען, וואס איז פון שטאנדפונקט פון דער וועלט-ווירטשאפט זעהר געוואונשען, וואלט אויך געבראכט א צייטווייליגע אויפלעבונג פאר'ן לאדזער מארק. ווען די האסע וואלט אבער ווייטער אנגעהאלטען, צוליב וואס די פרייזען אויף סחורות וואלטען געמוזט שטיי-גען, וואלט דאס שוין נישט געווען אזוי גינסטיג. די מעהרהייט פראדוצענטען גיבען זיך אפ ווע-גען דעם א קלארען דין-וחשבון און האבען שוין צוליב דעם שטארק בעגרענעצט זייער פראדוקציע, וועגען דעם דארפען אויך געדענקען די פראדוצענטען פון אנדערע בראנזשעס.

קאנקורענץ-קאמף אויפ'ן וואקזאל

צווישען צוויי קאמפס-לוסטיגע יודישע באלעגאלעס

(2) נעכטען איז אויפ'ן לאדזער פאבריקס-באהן וואקזאל פארגעקומען א ביטער געשלעג צווישען די צוויי באלעגאלעס: דעם 35 יעהריגען חיים זילבערשטיין (מלינארסקא 24) און דעם 39 יעהריגען יצחק ראזענצווייג (זשגאווער 164).

פונ'ם געשלעג איז ארויס א פערוואונדעטער אין קאפ — ראזענצווייג, צו וועלכען מ'האט גע-מוזט ארויסרופען פאגאטאוויע.

פאליציי האט זיי ביידען פונאנדערגענומען און זיי צונויפגעשטעלט א פראטאקאל.

טינק אין קאפ

די מויערער קאנען נישט אויסהאלטען דאס הויכע דירה-געלד...

(2) נעכטען איז אויף דעם 32 יאהריגען באסקעל קליינמאן (פאמארסקא 41), וועלכער איז פערבייגעגאנגען אויף נאוואמיעסקא 13 ארונטער-געפאלען א גרויסער שטיק טינק.

דער טינק האט געטראפען קליינמאנ'ען אין קאפ אריין און געמאכט איהם 3 טיפע וואונדען.

פאגאטאוויע האט איהם א בעגאסענעם מיט בלוט, באנדאזשירט און אפגעפיהרט אהיים.

דעם הויז-ווירט האט פאליציי צונויפגע-שטעלט א פראטאקאל.

ארבעה בנים — גנבים

זיי האבען אויך פערשפרייט פאלש געלד

(2) נעכטען זענען געשטאנען פארן היגען קרייז-געריכט 4 יונגעלייט: פיאטר דאלעצקי (24 יאר) קאושימיעז זשאנדזשינסקי (20 יאהר) און זיגמונט פאטאטש (25 יאהר).

פאליציי האט זיי דעם 17 פעברואר ה. י. געכאפט ביי דער האנד, ווען זיי האבען ארום שפאצירט פון קראם צו קראם — איינציגווייז — פון געוועלב צו געוועלב, אומעטום עפיס געקויפט אויסבראנגענדיג פאלש געלד, און גנבענענדיג דער ביי, וואס עס האט זיך נאר געלאזט.

דאס געריכט האט דאלעצקין און זשאנ-דזשינסקי פערמשפט צו 5 יאהר טורמע און די אנדערע צוויי פריי געשפראכען.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט ביינאכט דיזשורירען: א. דאנצער (זגערזשער 57), וו. גראשקאווסקי (11 ליסטאפאד 15), ס. גארפיין (פילסודסקיעגא 54), ס. בארטא-שעווסקי (פעטריקאווער 164), ר. רעמבעלינסקי (אנדזשעיא 28), א. שימאנסקי (פשעגדזאלניאנא 75)

זעלבסטמארד אויפ'ן גרינעם מארק

(2) נעכטען, האט זיך אויפן גרינעם מארק גע'סמ'ט מיט יאדינע דער 31-יעהריגער עדווי זאוואדזקי (28 טער קאניאווער שיסער-פולק, 50).

פאגאטאוויע האט איהם אפגעפיהרט אין שפיטאל אויף דער זגאזשיניקאווא.

די סיבה איז נישט פעסטגעשטעלט.

זעלבסטמארד פון אנ-אומבעקאנטער

(2) אין טויער אויף זשגאווער 52 האט זיך געפרובט צו נעהמען דאס לעבען א געוויסע יונגע פרוי, וואס איהר נאמען איז נישט פעסטגעשטעלט געווארען.

פאגאטאוויע האט זי אפגעפיהרט אין שפיטאל אויף דער זגאזשיניקאווא.

דער סכסוך אין דער טריקאטאזש-אינדוסטריע

ווערט פאמעליך ליקווידירט

(2) דער שטרייק אין דער קליינער טריקא-טאזש אינדוסטריע, וואס דויערט שוין צוויי וואכען ענדיגט זיך פאמעליך.

די אונטערהאנדלונגען צווישען די אונטער-נעמער מיט די ארבייטער דויערען אהן אויפהער און דעריבער קומען אפט אין ארבייטס-אינספעקטאר די קליינע פאבריקאנטען און שרייבען אונטער איינציגווייז דעם קאלעקטיווען אפמאך, וואס איז שוין אונטערגעשריבען געווארן דורך דער גרויסער און מיטעלער אינדוסטריע.

* * *

(2) היינט 12 ביי טאג ווערט אין ארבייטס-אינספעקטאריאט פארקומען א קאנפערענץ מכוח שליסען אנ'אפמאך אין דער פאנטאזיע-אינדוסטריע.

עקסמיסיע פון... אנ'אויטאבוס

דאס געריכט ווערט זיך דארפען שטארק פערטראכטען

(2) געשעהן איז עס אין קאליש: דער הויז-בעזיצער וואיטשעך שימאנסקי (קא-שטשושקי 23) האט מיט 2 וואכען צוריק עקסמי-טירט אנ'ארבייטסלאזען שוסטער צוזאמען מיט זיין ווייב און דריי קינדער.

דער שוסטער נעבעך האט נישט געהאט וואו זיך אהינצוטון — האט ער צוזאמען מיט דער גאנ-צער משפחה זיך אריינגעצויגען אין אנ'אלטען אויטאבוס שימאנסקיס, וואס שטייט אין הויף פון דעמזעלבען הויז.

איצט האט שימאנסקי די שווערע עובדה ארויסצוקריגען אנ'עקסמיסיע אויפ'ן שוסטער פונ'ם אויטאבוס.

דאס געריכט ווערט אויך דארפען פסקענען, צי א פערזאן, וואס וואוינט אין אנ'אויטאבוס קאן מען בעטראכטען אלס א לאקאטאר.

וועגען בעשעפטיגען די סעזאן-ארבייטער

(2) נעכטען האבען די פארשטעהער פון דער צווישענפעראיינס-קאמיסיע פון די סעזאן-ארבייטער אפגעהאלטען אין מאגיסטראט א רייהע געשפרעכע בנוגע דער בעשעפטיגונג פון די סעזאן-ארבייטער און דער ארבייטס-צייט.

די ווייטערדיגע אונטערהאנדלונגען וועלען אדורכגעפיהרט ווערען אין משך פון די נאהענט-סטע טעג.

עס האנדעלט זיך וועגען פערזיכערען די סעזאן-ארבייטער א וואס לענגערע צייט פון ארבייט

צוגאב-פאבאר-קאמיסיעס אין חודש אויגוסט

(א) די לאדזער שטאטישע סטאראסטווע האט פעסטגעשטעלט די טערמינען פון די צוגאב-באבאר קאמיסיעס אויפ'ן חודש אויגוסט.

דעם 16 ד. ח. וועט אויף פיעטריקאווער 165 אמטירען א צוגאב-קאמיסיע פאר פ. ק. או. לאדז-שטאט 1. עס דארפען זיך צושטעלען פא-פאבאראוועס פון יאהרגאנג 1912 און עלטערע, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 2, 3, 5, 8, 9 און 11 פאליציי-קאמיסאריאטען.

דעם 28 ד. ח. וועט אין דעמזעלבען לאקאל אמטירען א צוגאב קאמיסיע פאר די, וואס וואוי-נען אויפ'ן שטח פון 1, 4, 6, 7, 10, 12, 13, 14 פאליציי-קאמיסאריאטען.

דער „אנטי-מלחמה-טאג" אין דער לאדזער וואיעוואדזטווע איז אדורך רוהיג

(2) דער „אנטי-מלחמה-טאג", וואס ווערט יאהר-יעהרליך ארגאנזשירט דורך די קאמוניסטען דעם 1 איז היי-יאהר אדורך אין דער לאדזער וואיעוואדזטווע פולשטענדיג רוהיג.

בלויז אין בעלכאטאוו האט מען געפרובט ארויסהענגען א רויטע פאהן מיט קאמוניסטישע לאזונגען. פאליציי האט די שולדיגע פערהאלטען.

אורלויבען אין דער וואיע-וואדזטווע

(2) דער לייטער פון דער געזונדהייטס-אפטיילונג ביים וואיעוואדען-אמט אין לאדז. דער ד"ר סטאניסלאוו סקאלסקי, האט נעכטען אנגעהויבען זיין אפרוה-אורלויב.

איהם וועט פערטרעטען דער ד"ר סטעפאן לאדינסקי.

אורלויבען אין געריכט

(2) נעכטען האט אנגעהויבען זיין אפרוה-אורלויב דער ריכטער באלעסלאוו טושקאווסקי-פארזיצער פון שטראף-פינאנציעלער אפטיילונג.

פלייש ווערט דערווייל נישט ביליגער

(2) לעצטענס האבען קורסירט קלאנגען וועגען רעדוצירען די פרייזען פון פלייש און פלייש-אויסארבייטונגען.

מיר דערוויסען זיך אבער פון דער צעניק-קאמיסיע, אז קיין זיצונג וועגען דעם דאזיגען ענין איז דערווייל נישט אקטועל און עס ווערט אויך נישט פארגעזעהן דער טערמין פון צונויפרופען די צעניק-קאמיסיע.

עס איז וואהרשיינליך, אז מיט'ן מאמענט ווען תבואה וועט ביליגער ווערען, וועלען רעדו-צירט ווערען די פרייזען אויף ברויט.

בעפאר איהר פאהרט אויף ערהאלונג!

קויפט איין | קויפט איין

נייעסטע פערפומען

ערשטקלאסיגע פודערן, טואלעט-זייפען זאווי אלערלי מאדערנסטע קאסמעטיק

צו פאבריקס-פרייזען

אין דער בעקאנטער פערפומעריע

י. דרוקער

5 זאוואדזקא 5

טעל. 175-92

רעעלע און סאלידע בעהאנדלונג!

הורט און דעטייל

הורט! | דעטייל!

Dr. Z. RAKOWSKI

ספעציאליסט פאר

אויערען, נאז, האלז און לונגען-קראנקהייטען

11 ליסטאפאד 9 (קאנסטאנטינער)

טעל. 127-81

שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7

נעהמט אויך אן אין לעטשניצע זגערזשער 17

פון 11-1 און פון 2-3 נאכמ.

קאליע-געמאכטע טעלעפאנען

די טעלעפאנען פון דער קראנקען-קאסע פונקציאנירען נישט

(2) די לעצטע גאס רעגענס, ובפרט — פון דער מאריגער נאכט האבען געבראכט דערצו, אז א רייה טעלעפאנען פון דער היגער טעלעפאן-נעץ זענען קאליע געווארען.

ווי עס ווייזט זיך ארויס איז עס געשעהן מחמת דעם, וואס די קאבעלס זענען פערגאסען געווארען.

צ. א. זענען קאליע געווארען די טעלעפאנען פון דער קראנקען-קאסע (די צענטראלע) און בעזונדערע ביורא'ס, וואס האבען אייגענע פערבינדונגען מיט דער שטאט.

עס זענען אויך קאליע געווארען די אפאראטען אין די עקען שטאט, וואו די קאבעלס זענען פערגייצט געווארען.

זאל עמיצער רחמנות האבען

70-יעהריגע אלטיטשקע מיט 2 קינדער וואלגערט זיך שוין 2 וואכען אויפן בית-המדרש-פלאץ

אויפן בית המדרש-פלאץ (וואלבארסקא גאס) וואלגערט זיך שוין ארום אונטערן פרייען הימעל א 70-יעהריגע פרוי מיטן נאמען שפרינצע טיגער מיט 2 קינדער.

די פרוי האט געוואוינט פריהער אויף פיעפשאווא 15, אלס סובלאקאטארקע, און איז פון דער וואוינונג ארויסגעווארפען געווארען!

עס איז כדאי, אז די ענטשפרעכענדע וואוילטעטיגקייטס-פאקטארען זאלען זיך פעראינטערעסירען מיט דער אומגליקליכער אלטער פרוי און זיך מרחם זיין אויף איהר מיט די קליינע קינדער.

מאלעפשא — צי א מאלא גאזשעי...

א מעשה נורא מיט א ברילאנט, וואס איז מגולגל געווארען אין א גלאז

(א) רבקה מאלעפשא איז געקומען פון סאכאטשאוו קיין לאדז. און אויף דער נאוואמיעסקא גאס האט זי איינער פערהאלטען און איהר פארגעלייגט צו קויפען א „מציאה'לע" — א גאלדען פינגערל מיט א ברילאנטעל.

מ'האט זיך אנגעהויבען האנדלען—10 זלאטיס ארויף, 10 זלאטיס אראפ, און מען איז פארטיג געווארען. די מאלעפשא האט בעצאהלט 60 זל. פאר'ן אוצר קעסע-ממש.

ווי גרויס איז אבער געווען דער חורבן, ווען די מאלעפשא איז אריין אין א געשעפט פרעגען אויף די „גרויסע מציאה" און מען האט איהר ערקלערט, אז דאס האט די ווערט 1 זל., ווייל אנשטאט גאלד מיט ברילאנט, איז דארין גאר דא בלעך מיט גלאז.

מיט דעם ענין האט זיך פעראינטערעסירט די פאליציי.

וויכטיג פאר מאטוריסטען

קאנדידאטען אויף מעדיצין און דענטיסטיק

דער יודישער מעדיקער-פעראיין אין ווארשא ארדענט איין אן ערגענצונגס-קורס פאר קאנדידאטען אויף דעם מעדיצינישען פאקולטעט ביים ווארשאווער אוניווערזיטעט און אויך פאר קאנדידאטען אויפן מלוכה'שען דענטיסטישען אינסטיטוט אין ווארשא.

דער קורס וועט ארומנעהמען פאלגענדע געגענשטאנדען: כעמיע, פיזיק, פיזיאלאגיע, ביאלאגיע, אנאטאמיע (ספעציעלע לעקציעס פאר דענטיסטען), היגיענע און אנדערע.

דער קורס וועט געדויערען במשך פון 2 וואכען דירעקט פאר דעם קוואליפיקאציע-עקזאמען.

אינפארמאציעס ערטיילט און נעמט אן איינשרייבונגען אויך שריפטליך דער סעקרעטאריאט פון פעראיין טעגליך פון 8 ביז 9 א זייגער אוונט (טעלעפאן 249-03) עלעקטאראלנא 9 וואוינ. 25.

ווער איז דער ערמארדעטער

וואס מ'האט געפונען אויף א פעלד אין פויזנער קאנט?

(א) די היגע אויספארשונגס-מאכט, האט אויפן אויפטראג פון דער פויזנער קרייז פאליציי, אנגעהויבען מאכען אלע בעמיהונגען כדי אויסצוגעפונען דעם מערדער און פעסטצושטעלען דעם נאמען, פון דעם ערמארדעטען, וועלכען מען האט געפונען דעם 15 יוני ה. י. אויף די פעלדער פון מאיאנטעק קאוואלענקא (פויזנער קאנט) מיט א דורכגעשניטענעם האלז און וואונדען אויפן קערפער.

ביז איצט איז נאך נישט פעסטגעשטעלט געווארען, ווער דער ערמארדעטער איז, ווייל מען האט ביי איהם קיין שום דאקומענטען נישט געפונען.

ד"ר מעד.

מ. העלער

ספעצ. פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען און מענער-שוואכע

8 טראגוטא 8, טעל. 17989.

נעמט אן ביז 10 פריה און פון 4—8 אוו. פאר פרויען א ספעציעלע ווארטע-זאל. אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען

יודיש טעאטער

„פילהארמאניע"

נארוטאוויטשא 20, דירעקציע: ד. צעלמייסטער

מארגען, שבת 4 נאכמ. (פאפולערע פרייזען) 9 אוונט און זונטאג, 9 אוונט

גאסטראלען פונ'ם קעניג פון דער יודישער אפערעטע

מיכאל מיכאלעסקא

מיט'ן אנטייל פון דער אמעריקאנער פרימאדאנע (די נאכטיגאל פון דער יודישער ביהנע)

בעטי סימאנאוו

צוזאמען מיט דעם גאנצען אפערעטען-אנסאמבל, ארטיסטען, כאר, ארקעסטער, באלעט אין דעם אמעריקאנער אפערעטען-שלאגער

דער לעצטער טאנץ

העכסט-מוזיקאלישע און פילפארבינע אפערעטען-שפיל אין 3 אקטען, 6 בילדער פון י. פריימאן, מוזיק: אלעקס אלשאנעצקי. רעזשי: מיכאל מיכאלעסקא.

אנסאמבל: (לויט א. ב.) פרויען: ס. בעזמאן, ר. בעזמאן, ד. זאנדבערג, ח. פאדערמאן. א. שליפקאוויטש, ד. רובינא. מענער: ד. בייגעלמאן, ה. באלבירסקי, ק. גוטמאן, ד. האמבורגער, ש. הערשקאוויטש, וו. נייהויז, י. סטרוגאטש, ש. צווילין, א. קורץ.

דאס טעאטער איז לופטיג און גוט ווענטילירט.

בילעטען שוין צו בעקומען אין קאסע פון „פילהארמאניע"-טעאטער.

בעפאלען און צושטאכען א יודישען יונגענמאן

(2) נעכטען ביינאכט זענען אומבעקאנטע פערשוינען אויף זשוראוויא גאס נעבען נומער 13 בעפאלען דעם 32-יעהריגען אברהם צימבאליסט וואוינט ביים שניידער פרידמאן, אויף זשוראוויע 13) און איהם שטארק צושטאכען מיט מעסערס.

פאגאטאוויע האט איהם ערטיילט ערשטע הילף.

פאליציי איז זיך משער, אז דער אנפאל איז געווען א נקמה-אקט.

לאדזער איינברעכער

אויף אנ'אומגעלונגענעם גאסט-שפיל אין בזשעזשינער געריכט

(2) עהרגעכטען ביינאכט האט פאליציי אין בזשעזשין געכאפט ביי דער נאכט 3 לאדזער נבים איינברעכער, וועלכע האבען זיך ארייגעגען קראגען אין דעם בזשעזשינער שטאטישען געריכטס-און געהאלטען ביים ארויסטראגען פון דארט א האנד-קאסעטקע.

די פערהאלטענע זענען: אלעקסאנדער באנאשיאק (לאדז, ראדאגאשטש. סטרומקאווא 15), בראניסלאוו וואלכקי (לאדז, זגערזשער 132) און יוזעף וואימיגיא — אנ'איינוואוינער פון די לאדזער מלינה'ס.

פון „אוזדראוויסקא"

די קאנצעלאריע פון „אוזדראוויסקא" איז מודיע, אז די איינשרייבונגען פון קראנקע, ארויסצופאהרען אויפן 4-טען סעזאן, פאר מענער קיין „אוזדראוויסקא", וועט פארקומען דינסטאג דעם 8 אויגוסט 1933, 3 א זייגער נאכטיטאג.

קאנדידאטען דארפען זיך ווענדען אין קאנצעלאריע אויף צעגיעלניאנא 21, מיט פערזענליכע דאקומענטען און מיט א בעזונדערע פאטאגראפיע.

א טרויעריגער „יובילעום"

(א) פאר'ן שטאטישען געריכט איז נעכטען געשטאנען דער פראפעסיאנעלער גנב אנטאני האזעלריטער, וועלכער איז שוין 19 מאהל געזעסען אין טורמע פאר פערשידענע גנבות.

דעם 3 יולי ה.י. האט ער זיך אריינגעקראגען אין דער וואוינונג פון איינעם אברהם קאץ (פאמארסקא 43) און איז ארייגעפאלען...

ער האט צום צוואנציגסטען מאל בעקומען א פסק דין — 8 חדשים טורמע.

ביי נערוועז-רייצבארקייט, קאפ-שמערצען, שלאפלאזיגקייט

מאטקייט, נידערגעשלאגענקייט, טורא-געפיהל. — האט מען אין דעם נאטירליכען ביטערוואסער

Franciszka Józefa

א הויזמיטעל אין דער האנד, וואס ווירקט און אלע היגיעניש ענטשפרעכענד זעהר ערפאלגרייך. — עמפפעהלט פון דאקטוירים.

ר. איזראעל

דירעקטאר אדאלף גאלד

סענסאציאנעל-שפאנענדער ראמאן פון יודישען לעבען

13

— ס'איז געשעהען עפעס אויסערגעוועהנליכעס. האט הערמאן טאובע זיך ווייטער געקאכט, אין איינציגען מאמענט איז אין האטעל געקומען א פרוי, וועלכע בעשולדיגט זיך אליין, אז זי האט דעם מארד אויסגעפיהרט און גיט זיך אליין איבער אין די הענד פון דער פאליציי.

— ווער איז דאס די דאזיגע פרוי? האט אדא געפרעגט, אזוי ווי זי וואלט ווירקליך נישט געוואוסט וואס דא קומט פאר

— דאס איז זיכער א דאמע פון דער העכערער געזעלשאפט, דאס זעהט מען לויט די מלבושים און לויט איהרע מאניערען.

— אפשר איז דאס א משוגענע, אפשר בעשולדיגט זי זיך גלאט אזוי, האט אדא אלץ ווייטער געפיינט מיט איהרע פראגען

— ווי אזוי האט זי בכלל געקענט וויסען וועגען דעם דאזיגען מארד? ער איז דאך ערשט ענטדעקט געווארען אין מיטען דער נאכט און ביז איצט איז נאך נישט ערשינען קיין שום צייטונג, זי דערצעהלט מיט אלע איינצעלהייטען ווי אזוי דאס איז פארגעקומען

— וועמען דערצעהלט זי דאס?

— דעם אויספארשונגס-מאכט

איצט האט זיך אדא אביסעל דערשראקען, זי האט נישט געוואוסט וואס די פרוי קען דערצעהלען וועגען איהר, און זי דאך אויך געוועזען אנ'עדות פון דעם ווי אזוי דער מארד איז פארגעקומען

— דערצעהלט זי עפעס איבער'ן אינטעליגענטע זאכען, האט אדא אלץ געפרעגט דורך דער וואנד.

ביטא, וועלכע איז אזוי צומישט געווארען פון דעם אלעם, אז זי האט נישט געוואוסט וואס טוט זיך מיט איהר, האט זיך דערוויל ארויסגעשליידערט פון אדאס צימער און איז אוועק טיף אין קארידאר, כדי צו דערגעהען ווער ס'איז דאס די פרוי, וועלכע האט ערמארדעט איהר מאן

— ווי ווייניג איך האב געקענט מיין מאן, האט ביטא זיך געטראכט, מיר דוכט זיך, אז אלץ וואס מ'רעדט דא, איז עס ווענען א פרעמדען מענשען, העכסטענס ווענען א ווייטען בעקאנטען, איהר האט זיך אויסגעוויזען, אז עפעס איז זי ארייגעפאלען אויף א פארשטעלונג וואס אינטערעסירט זי גאר מיט איהר פיקאנטקייט, אבער וועלכע האט קיין שום שייכות נישט מיט איהר אייגענעם לעבען, זי האט זיך דערמיט אינטערעסירט נאר ווייל דער ענין איז בכלל אינטערעסאנט

ווען זי האט זיך דערמאנט וואס פארא באהעבטען שייכות זי האט צו דעם אלעם, און אז דער ערמארדעטער וואס ליגט אין האטעל צימער, און צוליב וועלכען דא קומט פאר דאס גאנצע גערודער, איז איהר מאן ברובא גייס — איז איהר א וויבד אדורך דורך די ביינער, א קאלטער שוידער האט זי בעדעקט ווי פרעמד ער איז געווען צו איהר און זי צו איהם, ס'האט געמוזט קומען אזא אויסטערליש אומגליק, וועלכע זאל זי דערמאנען אהן דער נאענטקייט צווישען מאן און ווייב.

ביטא האט זיך געפיהלט איינזאם און הילפלאז, אין די עטליכע סעקונדען זענען הונדערטער פראגען דורך איהרע געדאנקען, זי האט זיך קודם-כל דערמאנט, ווי אזוי ס'איז געקומען דערצו, אז ברובא וויס זאל ווערען איהר מאן, זי האט זיך דערמאנט ווי שטארק זי האט פראטעסטירט געגען דעם, ווען מ'האט איהר דעם פארשלאג געמאכט, זי האט ער פון נישט געוואלט הערען, אבער איהר פאטער דער אלטיטשקער אריסטאקראט רחמיאל קאץ, האט זיך ביי איהר געפעטען.

— טאכטער, פארוואס ווארפסטו דו אפ אזא גליק פון זיך, ער איז דאך זעהר רייך און אנגעזעהען און די הויפטזאך וואס איך געפין זיך איצט אין זיינע הענד. איך בין רואינירט און נאר ער ברובא וויס קען מיך ראטעווען

— הייסט, אז דער דאזיגער שאנטאזשירט דיך, וועל איך מסכים זיין צו ווערען זיין פרוי, וועט ער דיך ראטעווען ווען נישט...

— ניין, ער האט דאס נישט געזאגט, אבער אין אמתען איז עס אזוי, אלע ווייסען דאס און דער אלטער קאץ האט דאס אויך נישט געוואלט פערהוילען פאר זיין טאכטער

— טאטע דו ביזט איינזאם, די מאמע איז שטארבען, דו ביזט רואינירט, דיין נאמען איז אבער קרישטאל ריין, דיין ערליכקייט איז נאך נישט בעפלעקט, איך וועל זיך ברענגען אלס קרבן, גוט, איך געה איין צו ווערען ברובא וויס פרוי, קענסט איהם ווענען דעם מיטיילען

און ביטא געיעקט, אז בעת זי האט דאס געזאגט דעם פאטער, האט זי אין דעם עלטען מאמענט געטראכט וועגען לעאן דאבזשינסקי, וועגען דעם, וועמען זי האט אזוי שטארק געליבט

— אבער זאלסט וויסען, טאטע — האט זי נאך צוגעגעבען אז איך ליב איהם נישט און גליקליך וועל איך מיט איהם קיינמאל נישט זיין

דער אלטער קאץ האט זיך צווייבט, ער האט געפיהלט דאס וואס זיין טאכטער האט געזאגט, אבער ער האט נישט געקענט אנדערש האנדלען

איצט האט זיך ביטא ערינערט דעם אלעם דערנאך, זי איז צוגעקומען צו דער טיר, היטער וועלכער דער מארד איז פארגעקומען און וואו דער ערמארדעטער געפינט זיך, זי האט געוואלט אהין אריינגעהן, אבער דער פאליציאנט האט זי צוריקגעהאלטען

— דער ערמארדעטער איז מיין מאן, האט זי געזאגט צום פאליציאנט

— ס'טוט מיר זעהר לייד, אבער איך קען אייך טראץ מיין ווילען, נישט אדורכלאזען, אזוי האט מען מיר אנגעזאגט, ביטא איז דערוויל נישט אויסגעקומען אנדערש ווי צו בלייבען היטנער דער טיר, פון צימער האבען זיך געהערט געשפרעכען א פרויען-שטימע און א מענער-שטים, מאמענטווייז האט מען אויך געהערט ווי די פרוי וויינט, געוויס האט מען אבער גארנישט געקענט הערען

טאובע האט דערוויל בעמערקט, אז פרוי וויס איז פערשוואונדען געווארען און האט געזאגט

— ענטשולדיגט פרוי אדא, צו וועמען רעדט איהר דאס, צו וועמען ווענדעט איהר זיך, איך ציטער איז דאך אויסער מיר קיינער מעהר נישטא

— און די פרוי וויס האט אדא איבערגעפרעגט

(פארטזעצונג קומט)

נייע תנאים ביים אננעמען שילער אין גימנאזיעס

(א) לויט די נייע פארשריפטען קאנען אין ערשטען קלאס גימנאזיום, אדער אין אנדערע מיטעל-שולען פון דעם מין אננעגומען שילער, וואס אין אנהויב שול-יאהר, ד. ה. דעם 20 אויגוסט ה. י. זאלען זיי האבען געענדיגט 12 יאהר.

דער ערשטער קלאס איז גלייך צו דעם פריהערדיגען דריטען.

איצט האט די שול-מאכט בעקומען א פער-ארדנונג, אז דער דאזיגער תנאי דארף נישט שטרענג אפגעהיטען ווערען, און אז אין יעדער בעזונדערן פאל דארפען געמאכט ווערען אפוויי-כונגען לטובת די נייע שילער.

אנ'אויטאבוס איז ארויפגעפארן אויף א טעלעגראפען-סלופ

(2) דער אויטאבוס ל. ד. 84,672 איז אין סולעיאוו, הינטער פיעטרקאוו, מחמת א דעפעקט אין מאטאר, ארויף אויף א טעלעגראפען=סלופ.

דריי פערזאן זענען דערביי לייכט פערוואונ-דעט געווארען. איינער הייסט: סטעפאן יערוזאל, דער צווייטער — יאן פטאק, דער נאמען פונ'ם דריטען איז דערוויל נישט פעסטגעשטעלט געווא-רען.

טראמוואי איבערגעפאהרען אויף טויט אנ'אומבעקאנטע פרוי

(2) אויף ראג נאפיורקאווסקיעגא און קילינס קיעגא איז אונטער דעם טראמוואי נומער 4 ארונ-טערגעפאלען אנ'אומבעקאנטע פרוי אין די מיטעלע יאהרען.

זי איז דורך די רעדער פון טראמוואי איבער געשניטען געווארען אויף דער העלפט און איז גע-בליבען ליגען טויט אויפן ארט.

איהר נאמען איז לעת עתה נישט פעסטגע-שטעלט געווארען.

וויכטיג פאר ספארטלער
לעצטע טעג פון איינשרייבונגען אויפ'ן אויספלוג קיין ווארשא

זונטאג, דעם 6-טען ד. ח. ארגאניזירט דער היגער „וואגאן-לי-קוק" א ביליגען אויספלוג קיין ווארשא אויף די ספארט-אימפרעזעס: טעניס-מעטש איטאליען—פוילען, ליגע-מעטש לעגיא—פאגאן און טוריסטען—פאלאניע.

מיר דערמאנען, אז דער פרייז פון א בילעט אויף הין און צוריק, ווי אויך א פרייען איינגאנג אויפ'ן מעטש טוריסטען—פאלאניע קאסט 10 זל.

בילעטען קען מען בעקומען אין ביורא פון „וואגאן-לי-קוק", פיעטריקאווער 64.

אפפאהר פון לאדז 7.28 פריה פון קאלישער באהן, אפפאהר פון ווארשא 11 אווענד.

Dr. med. **H. LUBICZ**

ספעציאליסט פאר וועגערישע און געשלעכטס-קראנקה

צוריקגעקעהרט

צעגעלניאנא 7, טעל. 141-32.

נעהמט אן פון 8—10 פריה, פון 12—2 נאכמ. און פון 5—8 אווענד, זונטאג פון 9—11 בייטאג.

היינט און זונטאג ביליגע אויס-פלוגען קיין גלאוונא

ווילענדיג מאכען צוגענגליך די ברייטע שיכטען פון דער היגער בעפעלקערונג, ארגאני-זירט די היגע רייזע-ביורא פון „וואגאן-לי-קוק" אויף היינט א ביליגען אויספלוג קיין גלאוונא.

אפפאהר היינט 6 אווענד פון קאלישער באהן, צוריקפאהר זונטאג 9 35 אווענד.

אויסערדעם קומט זונטאג אויך פאר אנ'-אויספלוג קיין גלאוונא, אפפאהר 7.28 פריה פון קאלישער באהן, אפפאהר פון גלאוונא 9.35 אווענד. דער פרייז אויף הין און צוריק איז 3 זל.

אויף די אויבענדערמאנטע אויספלוגען קען מען בעקומען בילעטען אין ביורא פון „וואגאן-לי-קוק", היינט א גאנצען טאג, פיעטריקאווער 64.

ביליגע אויספלוגען קיין טרוס-קאוויעץ, קריניץ און טשעכאטשינעק

דאס רייזע-ביורא פון „וואגאן-לי-קוק" ארגא-ניזירט אויף דער קומענדיגער וואך פאלגענדע בי-ליגע אויספלוגען:

קיין קריניץ אפפאהר זונטאג 9.40 אווענד פון פאבריקס באהן מיט א דירעקטען צוג, נומע-רירטע פלעצער, דער פרייז פון 3-טע קלאס 2.80 זל., 2-טע קלאס 34.20.

קיין טרוסקאוויעץ, אפפאהר זונטאג 8.08 אווענד פון קאלישער באהן מיט א דירעקטען שנעל-צוג פון פזשעמישל ביז טרוסקאוויעץ, נומע-רירטע פלעצער, דער פרייז פון 3-טע קלאס 26,90 זל., 2 קלאס 38,10.

קיין טשעכאטשינעק, אפפאהר היינט אדער מארגען 12.57 פון קאלישער באהן מיט א די-רעקטען צוג, אפפאהר פון טשעכאטשינעק זונטאג 6 30 אווענד, רעזערווירטע פלעצער, דער פרייז אין ביידע זייטען איז 13.10 זל. אין איין זייט איז 7.40 זל.

אויף די אלע אויבענדערמאנטע אויספלוגען קען מען בעקומען בילעטען אין רייזע-ביורא פון „וואגאן-לי קיק" פיעטרקאווער 64, פון 9 פריה ביז האלב 2 מיטאג און פון 3 ביז 8 אווענד.

אנ'איינטאגיגער אויספלוג קיין קאלומנע

די היגע רייזע-ביורא פון „וואגאן-לי-קיק" ארגאניזירט אויפ'ן קומענדיגען זונטאג א ביליגע אויספלוג קיין קאלומנא.

אפפאהר זונטאג, 8.50 פריה, פון קאלישער באהן, צוריקפאהר פון קאלומנא 11.09 אווענד.

צוליב דער גרויסער פרעקווענץ, איז גע-וואונשען, וואס פריהער זיך צו פערזארגען מיט בילעטען.

בילעטען קען מען שוין פון היינט אן בע-קומען אין ביורא פון „וואגאן-לי-קוק", פיעטרי-קאווער 64.

מיר מאכען קיין געשעפטען
נישט מיט אונזערע בלוטיגע
דייטשע שונאים!

פערענדיגט די היי-יעהריגע קרן-היסוד קאמפיין אין לאדז

נאכ'ן פערענדיגען די היי-יעהריגע קרן-היסוד קאמפיין אין אונזער שטאט, פאהרט אפ דעם קו-מענדיגען זונטאג קיין א"י דער העלענירטער פון הויפט דירעקטאריום פון קה"י אין ירושלים, ה' אשר קאלאדני, וועלכער האט אנגעפיהרט מיט דער קרן-היסוד-אקציע אין אונזער שטאט.

טראץ די איצטיגע שווערע עקאנאמישע לא-גע פון די היגע יודישע בעפעלקערונג, איז די היי-יעהריגע אקציע א דאנק די מיהזאמע און ענערגישע ארבייט פון ה' קאלאדני און דער אפ-פערוויליגע מיטהילף פון די ציוניסטישע עסקנים הן אין דער צאהל דעקלאראציעס און אין דעם געזאמעלטען בעטראג, ווייט איבערגעשטיגען די רעזולטאטען פון די קרן-היסוד זאמלונגען אין די פערגאנגענע יאהרען.

זונטאג—גרויסע קינדער-בעלער אין קאלומנע און ווישנאיווע גורא
לטובת דער קרן קימת לישראל

היינטיגען זונטאג נאכמיטאג קומען פאר אויף די זומער-וואוינונגען אין קאלומנע און ווישניאוו-וואָ-גורא אימפאזאנטע קינדער-בעלער לטובת דעם קרן קימת לישראל.

מיט די בעלער פיהרען אן ספעציעלע פרויען קאמיטעטען, וועלכע האבען געמאכט אלע בע-מיהונגען, אז די קינדער-שמחות זאלען אויספאלען זעהר אימפאזאנט.

אין פראגראם פון די בעלער זעהען פאר גע-זעהען: קינדער-פארשטעלונגען, טענץ, דעקלאמא-ציעס, געמיינזאמע פערהערלונגען, פאנטאזיע לאַ-טעריע א. אנד.

א בעזונדערע פרייזען-אנטערעסירונג צווישען די קינדער האט ארויסגערופען די קאנקורסען פון שענסטען קינד, צו וועלכען עס גרייטען זיך זעהר שטארק די מאמעס פון די קינדער.

אז דער קאכאנעק הייסט,
קאן מען קיין חזיר נישט זיין,
און מען פאלגט

(א) דעם 13. אפריל ה. י. איז אויסגעפיהרט געווארען א גנבה אין דער וואוינונג פון א גוט-ווירטער אגנא באראשעווסקא אויף גלובא 14 — אויף א סומע פון 800 זל.

נאך א לאנגען ארומזוכען, האט זיך איינ-געגעבען צו פערהאלטען די 26-יעהריגע מאר-יאנא ביאלעצקא, וועלכע האט טאקע אויסגעפיהרט די גנבה.

אויפן פראצעס האט זי ערקלערט, אז זי איז געווען די קאכאנקע פון א געוויסען אלעקסאנדער יארדאן, וועלכער האט זי געצוואונגען צו גנב'ע-נען און די גנבות פערקויפט. דאס געלד זיך פער-האלטען און איהר נאר צוגעטיילט א ווינציגעס.

דאס געריכט האט פער'משפט די ביאלעצקא אויף 5 חדשים תפיסה און בעאויפטראגט צו פיהר-רען אנ'אויספארשונג און צו פערהאלטען איהר קאכאנעק.

Dr. R.
Zalcwasser
CHIRURG — כירורג
ציגעל-גאס 19, טעל. 125-17
נעהמט אן פון 1—2 בייטאג און פון 4—7 נאכמ

CHESZ BYC PIĘKNĄ — używaj wyroby Mag. W. Paździerskiego.
Krem i mydło „HALINA № 1"
odmładza cerę, usuwa piegi, wągry, pryszcze, żółte i czerwone plamy — zaś krem „HALINA № 2" udelikatnia cerę nazawsze, zapobiega i usuwa zmarszczki.
Fabryka kosmet. „Pharmachemia", Bydgoszcz
Żądać w aptekach, drogerjach i perfumerjach.

מארגענדיגע גארטען-פערוויי-לונג אין העלענאוו לטובת דעם שורעק-קינדער-היים

מארגען, שבת, קומט פאר אין העלענאוו די שענסטע גארטען-פערוויילונג פון היינטיגען סעזאן. די איינארדנער האבען נישט געקארגט קיין אויס-גאבען און צוגעגרייט א שיין אינטערעסאנט פראָ-גראם, פון וועלכען יעדער וועט זיין צופרידען. אינ'ם פראגראם אנ'אינטערעסאנטער קינסטלערישער קאנצערט פון סימפאנישען ארקעסטער, אונטער ער לייטונג פון פראפ. טעאדאר רידער; דער „שטערן"-ארקעסטער" אונטער דער לייטונג פון דיריגענט באלאטני; צו די טענץ איז ספעציעל אנ-גאזשירט א גרויסער דזשאז ארקעסטער מיט די ברידער קאכאנאווסקי אין דער שפיץ.

אין ארטיסטישען טייל פיגורירען די באליב-טע „ארט"-ארטיסטען מ. דאלסקא און שומאכער, וואס וועלען זינגען פאלקס = לידער. ראמאנסען א. א. ו. און אויך די בערימטע „ארט" - גירלס.

צום סוף וועט צ. א. רעציטירען דער בע-קאנטער הומאריסט ש. יאנאווסקי זיין אייגענע שאפונג „לאדזער יודען לייענען". וואס איז מיט אזא דערפאלג געשפילט געווארן פון דער „יודישער באנדע".

פון 10 אזייגער אווענד טענץ פון גאנצען פובליקום אין העלענאוו-זאל און אונטערן פרייען הימעל ביז שפעט ביינאכט.

א רייכע פאנטען-לאטעריע. א זייער בילי-גער בופעט.

די הכנסה איז בעשטימט פאר דער זייער סימפאטישער און נוצליכער אינסטיטוציע ווי דאס איז די „קינדער היים" אויפ'ן נאמען פון י. שורעק

פון רעווי-טעאטער „נאווי גאנג"

היינט פרייטאג, דעם 4 אויגוסט און ווייטע-רע טעג ווידערהאלונג פון דער גרויסער פרעמיע-רע „אזוי ווי פאר דער מלחמה", וועלכער איז אראפ מיט גרויס ערפאלג. עס נעהמען אנטייל די בעסטע קרעפטען פון דער טרופע. אנהויב 8.15 און 10 אווענד.

ראדיא-פראגראם
פרייטאג, ד. 4 אויגוסט 1933

11,57 צייטסיגנאל. 12,05 טראנסמיסיע פון ווארשא. 1,00 טאג-פראגראם, 2,55 גראמאפאן און קאמוניקאטען, 4.00 טראנסמיסיע פון ווארשא און טשעכאטשינעק, 7,20 פערשידענעס. 7.30 פראָ-גראם אויף מארגען 7,40 — 11 טראנסמיסיע פון ווארשא און טשעכאטשינעק.

• • •

פון אויסלאנד

7,00 בערלין, קאנצערט, 7,10 וויען — קאנ-צערט 8,30 שראוסבורג— קאנצערט. 9,15 רוים — קאנצערט, 9,20 דאווענטרי — קאנצערט.

שבת, 5 אויגוסט

11,57 צייטסיגנאל. 12,05 טראנסמיסיע פון ווארשא 1,00 טאג-פראגראם און קאמוניקאטען 4,00 טראנסמיסיעס פון טשעכאטשינעק און ווארשא 5,45 טראנסמיסיע פון לעמבערג. 7,00 פארלעזונג, 7,20 פערשידענעס, 7,35 פראגראם אויף מארגען 7,40 טראנסמיסיע פון ווארשא 9,15 קאמוניקאט פון לאדזער האנדעלס-קאמער. 9,25—12,00 טראנסמיסיע פון ווארשא

• • •

אויסלאנד

7,30 ריגער קאנצערט 8,30 פאריז קאנצערט 8,30 פאריז —אפערעטקא 900 לאנדאן-קאנצערט.

מעלדונג.

„העובד", לאדז, פיעטריקאווער 83.

אכטונג! חברים פון „העובד" דארפען אין זייער אינטערעס וואס אפטער בעזוכען דעם לאקאל. ס'ווערען אויך אנגענומען נייע איינשרייבונגען. פאכמענער, וועלכע האבען בדעה בעזעצען זיך אין א"י קענען זיך רעגיסטרירען יעדען אווענד פון 8—10.

דרינגענד! אלע חברים פון מעטאל און בוי-פאך, מיטגלידער פון „העובד" דארפען זיך מעלדען אין סעקרעטאריאט מאנטאג, ד. 7/8 ה. י. 8.30 אוו.

„העובד"-חברים — שניידער דארפען זיך מעל-דען אין סעקרעטאריאט מיטוואך, דעם 9/8 ה. י. 8.30 אווענד.

פערצווייגטע „ארט"-ארבייט אין ליטע

„ארט" האט די לעצטע יאהרען אויסגעקלעגט פיל מיה און ארבייט, כדי אויפצוהויבען און בע-פעסטיגען דעם יודישען האנדווערק אין ליטע. דער איינפלוס פון דער צענטראל-פערוואלטונג איז תמיד אויסגענוצט געווארען אויף ציהען דעם איב-טערעס אין די אויפמערקזאמקייט פון דער ליט-ווישער רעגירונג און פון דער נישט-יודישער גע-זעלשאפט אויף די עקאנאמישע פראבלעמען פון דעם ליטווישען יודענטום און אויף דער וויכטיג-קייט פון דער ארט-ארבייט אין ליטע. א דאנק דער ענערגישער פראקטישער ארבייט און די אויס-געצייכענטע דורכגעריכטונגען פון די ארט-אנשטאל טען אין קאוונע, האט זיך איבגאנצען נישט נאר צו געווינען די סימפאטיעס פון דער ליטווישער רעגירונג און בעקומען פון איהר א שטענדיגע פינאנציעלע אונטערשטיצונג, נאר אויך צו הויר-בען דעם אנזעהן פון דער יודישער ארבייט ביי אלע קרייזען פון דער ליטווישער בעפעלקערונג.

אט דער בייער גייסט, די געענדערטע בעציה-הונג צו דער יודישער ארבייט מצד דער נישט-יו-דישער בעפעלקערונג קומט איצט צום אויסדרוק ביי יעדער פאסענדער געלעגענהייט.

מיט עטליכע טעג צוריק האט דער פארטרע-טער פון דעם ליטווישען בילדונגס-מיניסטעריום, קיטנאס, בעת'ן יום-טוב פונ'ם נייעם ארויסלאזען פון דער קאוונער שול, געהאלטען א רעדע און צווישען אנדערען בעמערקט:

„בעת ד"ר א. סינגאלאווסקי האט פאראיאה-רען צונויפגערופען אויף א קאנפערענץ די ליטווי-שע און די יודישע געזעלשאפטליכע טוער, האב איך ארויסגעזאגט א צווייפעל, צי וועלען זיך (אריב געבען) די ליטווישע און די יודישע בעפעלקערונג באמת קענען צוזאמענלעבען. איצט מיין איך, אז מיר קענען דרייסטער קוקען אויף דער בעקאנטע מיט דער האפענונג, אז די וועלען זיך יא צוזאַ-מענלעבען. אמאל אין צארישען רוסלאנד, בעת מיר און די יודען זענען גלייך אונטערדריקט גע-ווארען ווי פרעמדע, האבען מיר זיך גאנץ גוט פערשטאנען און געלעבט, ווי צוויי ברידער-פעל-קער. דער אלגעמיינער דרוק האט אונז בעהעפט און דערנעהנטערט. איצט, ווען מיר לערנען זיך אין פערשידענע שולען, זענען מיר אפגעפרעמדט אביסעל און האבען אויך פערשידענע אינטערע-סען און דאגות, אבער דער געדאנק, אז דאס לע-בען פון ארבייט איז דער זיכערסטער מקור פון חירות, דאס שטרעבען צו פראדוקטיווער ארבייט און שאפען וועט אונז ווידער פעראייניגען און ברענגען צו א פולער געגענזייטיגער פערשטענדע-ניש. איך וויל די שילער א גליקליכע לעבען סיי אין זייער ארבייט און סיי אין דייער צוקונפטי-גער פאמיליע, וואס איז די אייגענטליכע זיכערע באזע פאר דער מלוכה".

אין א צייט ווי דאס יודענטום לעבט איצט איבער, ווירקט אזא דערקלערונג, וואס איז ארויס געוואקסען נישט פון אבסטראקטע פארשטעלונגען און סימפאטיעס, נאר וואס קומט פון אכטונג צו גוטער יודישער ארבייט, באמת ערמוטערנדיג און גיט די טוער פון „ארט" ענערגיע און מוט. נישט געקוקט אויף די שווערע צייטען, האט דער ארט געעפענט אין די ערשטע 6 חדשים פון 1933, פיר נייע קורסען: פאר עלעקטרא-מאנטערען, פאר מא-דיסטינס, קארסעט-נייערינס און צושניידער. ס'-ווערען צוגעגרייט און אין גיכען וועלען געעפענט ווערען קורסען פאר פארבעריי, ראדיא-טעכניק, האַ-מען-פריזיער, אבודלאציע א. א. פון גאר בעד-זונדערען ווערט פאר קאוונע און דער גאנצער ליט-ווישער פראווינץ וועט זיין דער עלעקטרא-טעכני-שער לאבאראטאריום, וואס דער ארט גרינדעט איצט

גרינדען אין קאוונע. די ארבייט צעוואקסט זיך וואס אמאל ברייטער און ס'איז געווארען דרינגענד די פראגע פון אויסבויען א נייעם בנין, וואס זאל ארייננעהמען אלע ארט-אנשטאלטען און גע-בען פלאץ פאר די הונדערטער מענשען-יוגענדליכע און דערוואקסענע, וואס'ווילען לערנען א פאך.

אין א קאוונער יודישע צייטונג פון 23. יוני לייענען מיר: „דער דראנג צו ארבייט, צו דער-לערנען א פראפעסיע, איז איצט גרויס ביי אונז. קלאפען זיך טאקע הונדערטער יוגנטלייט אין די טירען פון ארט און ס'איז אוממעגליך צו בעפרידי-גען אלעמענ'ס פערלאנג. קוים בעווייזען זיך דער, וואס יעדער קורס צו ענדיגען, איז שוין דא א נייער קאמפלעט קורסאנטען, וואס ווארטען מיט אומגעדולד אויף דעם אנהויב פון קורס. אויך די ארט-שול, די איינציגע פראפעסיאנעלע שול, וואס די יודען אין ליטע פערמאגען, האט צו קעמפען מיט א געוואלדיגער רוים-בעגרענצונג און מיט שלעכטע ארבייטס-בעדינגונגען און קען נישט אַ-ריינעהמען אין זיך אלע קינדער, וואס שטרעבען צו ארבייט און זוכען זיך אויסצובילדען אין א פאך. ס'איז די העכסטע צייט, אז ארט זאל הא-בען א בייעם און גרוימיגען בנין".

Dr. med.
H. Różaner
הויט, וועגערישע קראנקהייטען און מענער-שוואכ
NARUTOWICZA 9, tel. 128-98.
צוריקגעקעהרט.
עמפפאנגט פון 8—10 און פון 5—8 אוו.

עקזעקוציע=פארשריפטען אין דער טעאריע און פראקטיק

אין זיינער צייט האבען מיר שוין אנגעוויזען אויף דער כאראקטעריסטישער טענדענץ פון ביידע איצט פערפליכטענדע עקזעקוציע ארדינאציעס צו שיצען דעם מינימום עקזיסטענץ רעכט פון עקזע קוירטען בעל חוב, די אומבערירליכקייט פון די נויטיגסטע פאר איהם חפצים און ארבייטס מכשירים.

און ווירקליך, דער ארטיקעל 570 פון ציוויל פראצעדור קאדעקס, אויף וויפיל ס'האנדעלט זיך וועגן אזוי גערופענע פריוואטע חובות, גאראנטירט די אנווענדונג פון דער דערמאנטער הנחה אין פאלגענדע פונקטען: 1) פריי פון עקזעקוציע זענען אלע אימבעדינג נויטיגע פארן בעל חוב און זיין בני בית שטוב זאכען, בעטגעוואנד, וועש און טעגליכע מלבושים; 2) פראוויאנט און בעהייצונג אין א סכום, וואס זאל גענוגען אויף א חודש. 3) מכשירים און מאטעריאלען, וואס זענען נויטיג דעם בעל חוב צו פערזענליכע פערדינסט-צוועקען און לאנגען מינו'סטענס אויף א חודש, אויב ער ארבייט פיזיש.

6) חפצים און מכשירים, וועלכע זענען נויטיג צו דער בעשעפטיגונג אדער בכדי אויסצופיהרען דעם בערוף, אונטער וואס ס'ווערט אויך פערשטאנען אנ'אנשטענדיג מלבוש פאר א גייסטיגען ארבייטער.

דער ארטיקעל 42 פון דער פעראָרדנונג וועגען דער עקזעקוציע=פראצעדור פון די שטייער=ארגאנען, לויט וועלכער ס'ווערען אויפגעמאנט אזוי גערופענע עפענטליכע התחייבות'ן, פרעציזירט נאך בולטער די דערמאנטע בעשטימונגען.

פון אויבענגעזאגטען איז אלזא בפירוש צו דרינגען, אז קוים קומט אריין דער סעקוועסטראטאר אדער קאמארניק צו א שניידער און טרעפט ביי איהם 2 מאשינען, מעג ער איין מאשין צונעמען און די צווייטע מוז מען איהם אומבעדינג איבערלאזען. דאנעגען קוים טרעפט דער עקזע=עקזעקוציע=ארגאן ביי א שניידער נישט מעהר ווי איין מאשין, טאר ער זי בשום אופן נישט צו נעהמען, אומאפהענגיג צו ס'ביים וועגען א פריוואטען אדער עפענטליכען חוב.

אזוי שטעלט זיך די זאך טאקע פאר אין דער טעאריע. אין דער פראקטיק איז אבער אביסעל אנדערש.

פארהאן פיל סעקוועסטראטארען און אפילו קאמארניקעס, וועלכע איגנארירען אט די אנגעוויזע נע אזוי קלארע בעשטימונגען און פיהרען יא דורך זאיעגטשעס פון איינציגע מאשינען און די נויטיג סטע חפצים. אויב די געטראפענע בעלי־חובות פער רופען זיך אויף די דערמאהנטע בעשטימונגען. ענטפערט מען זיי: אמת. מ'טאר טאקע קיין איינ ציגע מאשין נישט סעקוועסטרירען, פון וואנען ווייסען מיר אבער, אז די מאשין איז ביי אייך די איינציגע? אפשר פערמאגט איהר נאך מאשינען און ד'האט זיי אין ערגעץ בעהאלטען. מיר זענען נישט בערופען פעסטצושטעלען די אמת'ע זאכלאגע. דאס ליגט אין דער קאמפעטענץ אויסשליסליך פון אורזשאנד אדער סאנד.

אויב איהר פיהלט זיך בעעוולה'ט, דארפט איהר זיך דארט אהין ווענדען וועגען א זילאגע טשעניע.

נישט יעדער בירגער ווייסט אבער ווען, וואו אהין און ווי אזוי מ'דארף זיך ווענדען וועגען א ווילאנטשעניע, נישט אלעמאל לאזט זיך אזא אומ שטאנד בעווייזען. אלענפאלס איז אזא זאך פער בונדען מיט צייט און געלד־פערלוסט.

צי וואלט נישט גלייכער געווען פארן פרעס טיזש פון דער מלוכה, כבוד און אינטערעסען פון בירגער, און אבשטאט איהם אפצושיקען אויפן פערפלאנטעטען ביוראקראטישען וועג, דער אומ שטאנד צו די קוועסטיאנירטע מאשין איז די איינ ציגע אדער דאס חפץ א נויטיגעס, זאל דורך 2 עדות פון די הויז־שכנים באלד אויפ'ן ארט בע שטעטיגט ווערען. וויפיל געלויפעניש, בייז־בלוט און שאדען וואלט מען אזוי ארום אויסגעמיטען.

אט א צווייטער פאל: פארהאן מלאכות, וועל כע פאדערען א קאמפלעט פון 2 אדער 3 מאשינען. דאס שטיק ארבייט מוז אומבעדינגט דורכגעהן דורך די אלע פערהאנענע מאשינען. דער עקזעקו טאר טרעפענדיג 3 מאשינען, וויל נישט וויסען פון קיין גליקען און סעקוועסטרירט 2. ער האלט זיך שוין האן אין ארדענונג מיט די פארשריפטען: ער האט דאך איין מאשין איבערגעלאזט. דער בעל־ חוב קאן אבער אויף דער איבערגעלאזענער מאשין אליין נישט ארבייטען.

ווער איז בערופען פעסטצושטעלען, אז די גע־ געבענע ארבייט פאדערט אומבעדינגט מעהר מא שינען. דאכט זיך, אודי האנדווערקער־קאמער. ווי לען אבער פיל סעקוועסטראטארען אזעלכע בע שטעטיגונגען נישט אנערקענען. דורך א געהעריגע אינטערווענץ ביי דער בערופענער שטייער־מאכט וואלט מען אבער געקאנט די מיספערשטענדניש בעזייטיגען.

דער מענש, וואס האט געזאגט דעם אמת

(ענדע פון 9־טע זייט).

טיכעל, האט זיך געגלעט מיט דער האנד זיין שוואר צע, גרויע באָרד און אויסגעשטעלט פאר'ן זיין שטאלץ־אויפגעהויבענעם קאפ.

— איך שלאג פאר. — האט דער אדוואקאט פון דער אנקלאגע ווידער געזאגט, — אז מען זאל לייוריג מאכען דעם זאל. עס איז איצט גאנץ קלאהר, אז דער פראצעס מוז געפיהרט ווערען הינטער פערשלאסענע טירען.

אבער דער פארזיצער האט דעם פארשלאג נישט געוואלט אננעמען. ער האט גענומען העפ ליך און מיט ווירדע בעקעמפען דעם אדוואקאט'ס פארשלאג. אבער דא איז דער אנגעקלאגטער אליין גאר אומגעריכט איהם געקומען צוהילף.

— שטערט איהם נישט, הער פארזיצער, — האט דער אנגעקלאגטער געזאגט, — איהר בענעמט זיך, אין אלגעמיין, צו אידעל מיט איהם...

— דאס איז נישט אייער געשעפט מען פרעגט אייך נישט! — האט דער פארזיצער פון געריכט ארויסגעזאגט מיט כעס.

— אודאי געהט עס מיר נישט אן, — האט דער אנגעקלאגטער געזאגט — איהר וואלט איהם אבער, דעם אדוואקאט, געמעגט פרעגען, פארוואס ער האלט אייך פאר אנ'אלטען נאר? ער האט דאך געשריבען אין א בריף: „דער פארזיצער פון אונזער געריכט איז אנ'אלטער נאר". איך זייד עס אליין געליענט...

דער זאל האט אויסגעפלאצט אין א געלעכ טער. דער אדוואקאט איז צוגעגאנגען גאר נאך הענט צום ריכטער און האט איהם עפעס ערקלערט, מאכענדיג אויפגערעגט מיט די הענט. דער אדוואקאט איז געווען בלאס. דעם ריכטער'ס פנים האט זיך אנגעצונדען ווי פייער.

די פערהאנדלונג איז איבערגעריסען געווארען. דער פארזיצער האט זיך אויפגעהויבען און זיך אוועק שנעל געהן אין זיצונגס־צימער. דער אדוואקאט איז איהם נאכגעלאפען, איינ'שענה דיג און מאכענדיג נאך אלץ לעבעדיג מיט די הענד.

דער אנגעקלאגטער האט זיי נאכגעקוקט, האט א ציה־געטון מיט די אקסעל און זיך אוועקגעזעצט.

ער האט אויפגעהויבען דעם קאפ צו די צוזי וועטער, וואס זענען גי שווא'ער ארויסגעוויגען איבער איהם, און גענומען רעדען צו זיי:

— איך קאן נישט פערטראגען קיין ליגען! — האט ער געזאגט — און איך פערשטעה גארנישט פארוואס מענשען זאגען אזוי פיל ליגען. זיי וואל טען בעסער געזאגט דעם אמת, דאס וואס זיי טראכ טען... דאס לעבען וואלט דעמאלט געווען שענער און רוהיגער. פון ליגען קומט קיין גוטס נישט ארויס... עס איז נישט גוט, מיינע פריינד! עס איז נישט גוט...

דער סוד פון דער ענגלישער הערשאפט אין אינדיען

(ענדע פון 6־טע זייט).

דריטעל טייל פון דער אינדישער טעריטאריע און בעפעלקערונג, די אנדערע צוויי דריטעל איז א ברי טישע קאלאניע וואס שטעהט אונטער דער דירעק טער הערשאפט פון דער ענגלישער רעגירונג און פארלאמענט

אויף די „הויפען" פון די מאהאראדזשעס גע־ פינט זיך נאר אנ'ענגלישער פרעזידענט, וועלכער איבטערוועט נאר אין די סאמע דרינגענדסטע פא לען, אזוי ארום האבען די ענגלענדער אין די מא האראדזשעס א שטארקע שטיצע, ווייל ס'פאלען זיך צו אויף די אינטערעסען פון די ענגלענדער אין די אינדישע הערשער.

דאס איז דער צווייטער סוד, וואס לאזט די ענגלענדער הערשען איבער א פאלק פון 352 מיל יאן נפשות.

לויט די לעצטע ידיעות ווערט דער אינדישער נאציאנאליזם איצט צוזאמענגעבראכען און זיינע מאקסימאליסטישע שטרעבונגען, דער אינערליכער נאציאנאלער קאנגרעס איז זיך פונאנדערגעפאלען. מאהאטמא גאנדהי, וועלכע ס'האט זיך אויך גאר נישט איינגעגעבען איז ווידער ארעסטירט און די מאכט פון די ענגלענדער איז איצט שטארקער ווי זי איז געווען אמאל, איצט קענען זיך די ענגלישע אעראפלאנען ע"לויבען צו באמבארדירען אינדישע שטעט, ענגלאנד ווייס ווי גרויס ס'איז די צושפיל טערונג צווישען דעם אינדישען פאלק.

LEKARZ-DENTYSTA

I. Bleichfeld

האט זיך איבערגעצויגען

אויף שענקעוויטשא 18

פראנט, 1-טער שטאק.

נעהמט אן פון 10–1 און פון 2–7 אוו.

Dr. ALEXANDER MARGOLIS

אינערליכע קראנקהייטען.

ספעציאליטעט: מאגען און קישקעס

האט זיך איבערגעצויגען

אויף פזשעיאזד 20, טעל. 112-31

נעהמט אן פון 5–6 נאכמיטאג. 3916

Dr. med.

N. GOLDBLUM

przeprowadził się

na ul. Piotrkowską 85

tel. 106-79

Dr. med.

I. Rozenfeld

אויערן, נאז און האלז-קראנקהייטען

צוריקגעקעהרט

8 זאוואדזקא 8, טעל. 241 53

נעהמט אן פון 2.30–4.30

לעטשניצע כראבריגא 4 רוג זגערזשער 87

נעהמט אן קראנקע פון אלע ספעציאליטעטען

וויזיט 3 זל.

ווענעראלאגישער אפטיילונג. 3371

לעטשניצע

זגערזשער 17

נעהמט אן קראנקע אין אלע ספעציאליטעטען

פון 9 פריה ביז 7 א זייגער אוונט.

וויזיט 3 זל.

נירען

URODONAL

רייניגט די נירען

הייטלט רעומאטיזם פאדאגרע פעטינקייט

URODONAL

שטארקסטע אויפלעזונג פון אורין, רייניגט די לעבער און די געלענקען

צו פערלענגען אין אפטייקען און מקלאר-אפטעקעס.

8-ונג, לעטניקעס אין

וו'שנ'אווא-גורא

איז צו בעקומען דעם

„נייעם פאלקסבלאט"

פון 8 א זייגער פריה ביי יאמניק.

ווילא קאוואלע.

עס ווערט אויך אבגעשיקט אהיים.

א לאנגיעהריגער

מיליטער-בעאמטער

ערטיילט אייך עצות און אנווייזונגע פאר צוריקגעקומענע פון אויסלאנד וועלכע האבען צו"ב וועלכע עס אין סיבות נישט דורכגעמאכט דאס מיליטער-דינסט. :–: ספעציאליסט אין שרייבען פון ביטעס פאר

אייבציגע שפייזערס

ב. מאן פעטריקאווער 10

ווערקשטאל

שירמס

— פון —

און שפאציר-שטעקענס

ס. פייגענבוים

לאדז, נארוטאוויטשא 19

ממפעהלט אין א רייכען אויסוואהל פון קאלירטע דאמען- און מענער-שירמס און שטעקענס צו קאנקורענץ=פרייזען. נעהמט אן אלערליי רעפעראטורען פון שירמס און שטעקענס.

Lekarz-Dentysta

Jakób Karmazyn

2 Południowa 2

צוריקגעקעהרט.

נעמט אן פון 9–1 און פון 3–7 נאכמ.

אכטונג!

גענעו שווייס פון די פיס

טויזענטער מענשען האבען זיך שוין אי בערצייגט, אז פאר א פאר גראשען נענען שווייס פון די פיס. אויך צו אדטשיס קעס, ווי אויך א גוט מיטעל צו וואנצען פאר א פאר גראשען א פלעשעל.

געדענקט גוט דעם אדרעס: סטארי רינעק № 1 ביים צייטונגס-פערקויפער

וועלניארזש.

היט אייך פאר נאכנעמעכטע.

אויך פיעטריקאווער ראג צעגעלניאנע נעבען גאלאנטעריע-געוועלב ביים צייטונגס-פערקויפער.

Doktór

ŁAGUNOWSKI

powrócił

Piotrkowska 70

i róg Traugutta

Tel. 181-83.

choroby skórne weneryczne imoczopłciowe

Gabinet Roentgenoleczniczy.

Przyjmuje od 8^{30} do 10 1 — 2^{30}, od 6 do 8^{30} w w niedziele i święta od10–1.

Oddzielna poczekalnia dla pań.

אכטונג, באלוט!!!

די איינציגע

פוילישע - יודישע ביבליאטעק

א. נ. פון **א. איילענשלאס**

לימאנאווסקיעגא 15

פראקלאמירט א בילגען חודש אהן קויציע חודש-אפצאל פאר ארבייטסלאזע נור 40 גר.

א גרויסער אויסוואהל פון נייע ביכער.

די ביבליאטעק איז אפען יעדען טאג (חוץ דינסטאג) פון 7 ביז 10 אוונד.

דער גוט - בעקאנטער קינסטלערישער פאטאגראפישער אטעליר

„Polonja"

11 יערזשעגא 11

(צופאהר פון'ן פראטאי 3)

פיהרט אויס די בעסטע קינסט-לערישע אויפנאהמען צו פערקלענערטע פרייזען!

פון שכטונג

„POLONJA"

11 Jerzego 11

wł. GUTERMAN.

Zakład Leczniczy

Położniczo=Ginekologiczny

ul. EWANGELICKA 18 (Sienkiewicza 83)

Ordynują: Dr. med. SZ. EIGEROWA i Dr. med. J. BAUM

Zapisy na porody I i II klasy.

שוין ערשינען

נע ונד

דיכטונג אין פראזע

פון

פרץ אפאטשנער

מיט בעשטעלונגען זיך ווענדען:

P. OPOCZYŃSKI,

Łódź, Piotrkowska Nr. 69.

די ביורא פון צייטונגען

— פון —

Aleksander KLINGBEIL

ציגעל-גאס 22

פער'סם'ט לאדז מיט דער

היטלערישער פרעסע.

ADRIA
1 געדאנסק 1

היינט פרעמיערע! גרויסער קלאנג-פילם פון די זוניגע פארטען פון דרום א. נ.

„אין יעדען פארט א מעדל“

אין די הויפטראלען: דער קעניג פון די פראנצויזישע זינגערס **Albert Prejean** ווי אויך די רייצענדע **Lorita Benavente**
אויסערן פראגראם: קלאנג-צונאבע.

METRO
2 זשעראמסקי 2

RAKIETA
Sienkiewicza 40 Tel. 141-22
דאס איינציגע קינא אין גארטען
אלעס-צונאבע

פראכטפולע מייסטערווערק פון איצטיגען גרויסשטעטישען לעבען — דער פילם ווערט גערעדט אין אלע שפראכען

האלא פאריז! האלא בערלין!

אויסערן פראגראם: „סלים אלס פאליציאנט“!

CAPITOL
קלאנג-קינא

היינט און פאלג. טעג! מעכטיגע פרעמיערע פון סופערפילם פון **Metro Godwyn Mayer**

„פארוואס האב איך געזינדיגט“

מעכטיגע לעבענס-דראמע מיט דער פרעכטיגער טראגיקערין **Helena Heyes** אין דער הויפטראלע. אין די איבריגע ראלען: **Neil Hamilton, Jean Herscholt**
אויסער'ן פראגראם: קלאנג-צוגאבע און אסטואליטעטען. דער זאל איז מעכאניש ווענטילירט און געקיהלט. אנהייב אין געוו. טעג 5 נאכמ., שבת און זונטאג 2 בייטאג

קלאנג-קינא-טעאטער
„CORSO“
זשעלאנא 4-2

גרויסער דאפעלטער שלאגער-פראגראם!
אויסנאהמס-רייכע אויסשטאטונג!
אנהייב 4 נאכמיטאג, שבת און זונטאג 12 אזייגער בייטאג.

דאס ליד פון טרובאדור

מיט **Mona Maris** און **Don Joe Mojica**
אויסערן פראגראם: קלאנג-צוגאבע.

איהר עבירה

קלאנג - סופערפילם פון לעבען פון די מאדערנע פארפעלקער
מיט **Dorotha Mackail** און **Joel Mc. Crea**
דער זאל איז ווענטילירט און געקיהלט.
פרייזען פון די פלעצער אויפ'ן ערשטען סעאנס צו 54 גראשען.

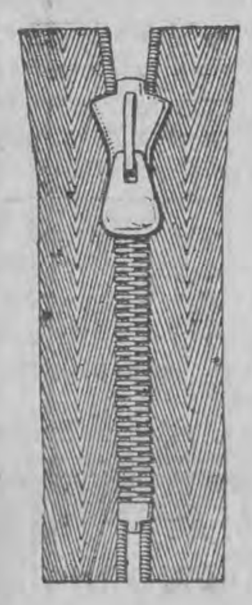

וויכטיג פאר סוויטער-און טריקאטאזש-פאבריקאנטען!

דערמיט מאך איך בעקאנט, אז צום סעזאן איז מיין הורט-גאלאנטעריע-געשעפט פארזעהן מיט א גרויסן אויסוואל פון די בעסטע

רייז-פערשלוסען

צו אויסערסט ביליגע פרייזען.
קומט און איבערציינגט אייך!
מיט אכטונג
H. APFELBAUM
Łódź, Północna 2,
tel. 142-92.
P. K. O. 68-384.

אכטונג, שניידער-מייסטער פון לאדז און אומגעגענד!
מאקס-ביכער,
בעקומט איהר אינדער בעוואוסטער דרוקעריי
בראמבערג און באום
לאדז, פילסודסקיעגא 55 (פראנט).
דרוק-ארביט אלעראט ווערט אויסגעפיהרט אין מאדערנעם סטיל.
בעמערקונג: שטרימפף-באנדעראלען צו ביליגע פרייזען — שטענדיג אויף לאגער.

שלאסעריי-ארביטען,
ווי אויך אוימאגענישע שוועסונגען, מעטאל-בעשרייבונגען, מא-שינען-טיילען
פיהרט אויס ביליג:
J. REDER, Łódź
קאנסטאנטינער 11/13

גאנץ לאדז גיט צו רייניגען,
וואשען און פארבען אין די בעקאנטע אין לאדז
כעמישע וועשעריי פון F.ROZENBERG
Łódź, Pomorska 7 i Piotrkowska 36
TEL. 167-49
פערקלענערטע פרייזען!
אויפפרישען און פרעסען א גארניטור 1.75 זל. הויזען 90 גר. פעלטען 1.30 זל. עס ווערט בעזאמענט דער גלאנץ פון דער גארדעראבע מיט א נאך ביז אהער נישט בעקאנט כעמיש מיטעל.
וואשען א קאלנער 20 גר. א העמד 80 גר. קומט און איבערציינגט אייך!

קליינע אנאנסען

1 זלאטי אנ'אנאנס ביז 15 ווערטער 1 זלאטי

א שותף מיט 5000 זל. קען צו-טרעטען צו א גוט-געהענדע דאמף-פאר-בעריי פון שטרימף און אנדערע ווארע. בעפארצוגט ווערען פאכמענער. אפערטען אונטער „פארבעריי“ אין אדמינ. פון דער צייטונג. 4044

אכטונג, זשאקארד-אינהאבער! איך נעהם אן צו רעפערירן מוסטער-בענדער, צו זשאקארד אויך מעסערלעך צו אבערלאק צו שלייפען. ליס, פולנאצנא 11. אין הויף. 4046

ראקאלען

א לעצט צימער איבערצוגעבען פאר א סובלאקאטאר מיט אלע בעקוועמליכ-קייטען. אגראדאווא 12, ו. 29. 4033

איבערצוגעבען א געוועלב מיט אלע איינריכטונגען צוזאמען מיט א וואוינוגג. צו ערפאהרען אויפ'ן ארט פיעטריי. 212

א געוועלב צו פערדינגען אין א גוטען פונקט קאנסטאנטינער 13 (פריהער געוועזען א פראלניע). — צו פרעגען ביי גאלדשטיין, ווסכאדניא 12, לינקע אפיצינע 2-טער שטאק. 4042

אכטונג, מעקלערס! ס'ווערט געזוכט א לאקאל אויף א ראזורע מיט וואוינונג אין צענטרום, עווענטועל וועד עס וויל איבערגעבען. אפערטען אין אדמיניסטר. אונטער „1.000“ 4045

הויז און פערקויף

געלעגענהייטס-קויף! 1 קרעדענס, 1 טיש, 6 שטיהל דעמבאווע אין בעסטען צושטאנד צו פערקויפען. זאקאנטנא 21, אפיצינע, ו. 20. 4040

פרייע פאסטענס

ס'ווערט געזוכט קוואליפיצירטע טריקא-נייהערינס און אויספערטיגערינס פון זאפארט. צו ערפאהרען ציגעל-גאס 7 ו. 11. 4030

א לערן-יונגעל צו א קירזשנער פון אנשטענדיגע עלטערן, קען זיך מעלדען נארוטאוויטשא 4. 4028

א לערן-יונגעל א האנד-נייהער צו מענער-מאגאזין קען זיך מעלדען זא-וואדזקא 38. 4047

פערשידענעס

פילץ-היטען אויף הורט! בייסטע פאסאנען צו 1.30, ביי מילנער, גלוביא 22 אין היטען-געשעפט. 4023

שייטלען מיט פאריזער שרינדען, ביליג צו בעקומען ביי פ·וי ראזענבערג, קאמיענא 5. 4026

געהענדיג נעכטען אין דער גאס האב איך פערלוירען א בילעט פון דער באהן לאדז-קאלומנע מיט מיין פאטא-גראפיע. ביטע אפצוגעבען געגען בע-לוינונג זאוואדזקא 17 צו קינרוס. 4027

צוליב אפרייזען איז די ערשטקלאסיגע רעזורע מענסקע, דאמסקע, איבער-צוגעבען זעהר ביליג! צו ערפאהרען אין דער אדמיניסטראציע. 4024

צוליב אפרייזע איז צו פערקויפען א גוט פראספערירענד גאסטראנאמיש געשעפט. אפערטען אין אדמיניסטראציע אונטער א. פ. 4025

פיער און גנבות-פערזיכערונגען

אויף לייכטע בעדינגונגען ערלעדיגט שנעל און פינקטליך דאס בעקאנטע פערזיכערונגס-ביורא
שיינבערג,
39 פילסודסקיעגא 39.
טעל. 129-04.
בעמערקונג: אגענטען ווערען אנגענומען געגען פראוויזיע און פעסטע געהאלט טעגליך פון 8—11 פארמיטאג. 3791

געזונט און אנ'אוצר
Primeros PREZERWATYWY
אין די גאראנטירטער געזונט.

מאטארען עלעק-טרישע

נייע און גענוצטע צו דינידריגסטע פרייזן רעפעראטור-ווערקשטעל. איבערוויקלונג פון מאטארען און דינאמא-מאשינען, עלעק-טרישע קראפט-אינסטאלאציעס פון ליכט און סיגנאליזאציע פיהרט אויס
Przedlnżyn. ElektrMech. **Maurycy Rak**
Zawadzka 12, tel. 214-11.
גרויסער אויסוואל פון ראדיא-אפאראטן אויף לאגער

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט קראנקהייטען. בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
צוריקגעקעהרט
נעהמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו. זונטאג און יום-טוב פון 9—1 פארמיטאג.
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

אמביליגסטע און רעעלסטע קויפט מען

מעטאל-בעטען, מאטראצן אלעראט
קינדער-וועגעלעך

קונכעפירמע פון 1896
אין א גרויסען אויסוואהל וויזשימאטשקעס. Perfekt איין-קאסטענס, פעלד-בעטען-פאטענט א. ד. גל. ביי דער עלטסטער פירמע
J. B. WOŁKOWYSKI
פאבריקס-לאגער:
Łódź, Narutowicza 11, tel. 137-70.
עס ווערען אויסגעבארגט בעטען אויף זומער-וואוינונגען.

„SALVATOR“

דאס איז א בעריהמט הייל-מיטעל, וואס בעזייטיגט הינער-אויגען, נאגעל-קעס און גראבע הויט. גענוצט מיט די בעסטע רעזולטאטען שוין העכער 50 יאהר.
צו בעקומען אין אלע אפטייקען און מאגאזינען. הויפט-סקלאד:
Warszawa, Waliców „SALBOR“

וויכטיג פאר די, וואס הייראטען!
ווער עס וויל איינשפארען געלד ביים איינקויפען פון מעבעל, איז נור צו בעזוכען די פירמע
ח. רעכט, נארוטאוויטשא 9
אין הויף, וואו מען בעקומט דעם שענסטען אויסוואהל מעבעל צו ביליגע פרייזען. 3938

כירורגישער קאבינעט
Dra med.
M. Kantora
איז געווארען איבערגעטראגען
אויף זשעלאנא 5
טעל. 112-22
נעהמט אן פון 1—3 און פון 6—8 אוו.
רעמעניגע-פרייזען.

אנאנסען-פרייז פאר א מילימעטער-שורה
פאר'ן טעקסט—3 גר. פרייטאג און ערב-יו"ט—24 גר. אין דער זייט שפאלטען
איך טעקסט—40 . . . . —60 4
זאב'ן טעקסט—12 . . . . —18 . . . .
אויסער דער שטאדט 50 פראצ. טייערער, אויסלאנד 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. א ווארט

נעקראלאגען—20 גר. א מ/מ (אין דער זייט, שפאלטען) קליינע אנאנסען ביז 15 ווער-טער 1 זל. יעדעס ווייטערדיגע ווארט — 10 גר.

אבאנאמענטס-פרייז:
אין לאדז — 4 זלאטעס א חודש מיט אפטראגען א היים. אויף דער פראווינץ — 5 זל. א חודש; אין אויסלאנד 7 זל. אמעריקא—1 דאל.

פטהלערן, וועלכע ענדערן נישט פרינציפיעל דעם אינהאלט פון דער אנאנס בערעכטיגען נישט צום איבערדריקען די אנאנס אדער צוריקצוצאהלען פאר דעם אנאנס

פאר'ן אינהאלט און טער מין פון די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנט-ווארטליך. די אדמיג. איז אפען בייטאג און ביינאכט

Za wydawnictwo „Najer Folksblat“, spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. rotac. „Najer Folksblat“, Piotrkowska 21.